

Medici nris periculis discunt et p mortis experimta
agunt plim

AEMILIUS

MACER DE HERBARVM VIR
TVTIBVS IAM PRIMVM EMA
culator, tersiorque in lucem editus.

Præterea.

STRABI GALLI, POETAE ET
THEOLOGI CLARISSIMI,
Hortulus uernatissimus, Vterq; scho
lijs Ioānis Atrociani illustratus.

Ἰλια. λ

Ἰατροῦ ἀντὶ πολλῶν ἀνταξίως ἀλλῶν

B A S I L E A E .

Cum periculosa sit medicæ artis professio mirum en
e quâ passim audeat exerceri hanc mulierculæ. idio
te errores. Atq; hoc magis mirandum esse magna
tes q talib; vitam suâ malum committere quâ se
medico. Adeo vulg; hom; arnat deripi. Nisi sta
tini ^{procul} inspecto loco. promittes sexu ætate morbu
& morbi causam medicum nō credat.

von Antioch. .l. Preda pism.
 R. corthli $\frac{1}{2}$.l. scis usqam 3 .l. scis anti 2 .l. ^{2 lin an}
 faru hini corthlar vmd . rasi fidi 2 putridi quod mapum
 instar inglandis agunqz aut sepi omilli talud in llo
 corthlar .l. oia pbe m fide

Plinij
 Pistratoris rapamz radice aristolorij q rotunda
 q vultu hui vocat, coruqz nobis rotunda,
 ingru rali in vnu sparsu, aduolat
 pisa d ripiditum mira, statqz ceuati fl
 tar.

Jan Med. III. 578

2
 v. 16

IOANNES ATROCIANVS
LECTORI SALVTEM.

Contemplātes paulo accuratius immēsam, atq;
ineloquibili pulchritudine quā maxime ador
natam huius orbis machinā, fieri nequit, lector
optime, quo nō indies uehementius, nec nō feruentiori
cordis nostri ardore Deū Opt. Max. architectū talē
ac tantū amare discamus: ut q̄ nequaquā secūdū uana
ridiculaq; philosophorū quorundā somnia ex atomis,
hoc est, indiuisibilibus particulis quibusdā, sed uerbo
dūtaxat coelū & terrā condiderit. Et quāuis hoc sit
prorsus ultra hoīs captū, laudemq; omnē longe excel
lat, magis tamē arduū censet Augustinus Hipponēsis
Episcopus, literarū tam prophanarū q̄ sacrarum peri
tia & uitæ sanctimonia per totius ecclesie pomeria cla
rissimus, quod idē dominus deus noster, suæ legis præ
uaricatori malū condonat, & peccatori peccatū quod
commiserat, misericordia motus remittit. Audimus igitur
maius esse opus, peccatum remitti, quā mundi fa
bricā à deo conditā esse. Sed diceret aliquis: Quid his
nūc opus? Vt nolimus uelimus, regis regū et dnī domi
nantū oīpotentiā uideamus: quæ in oībus ac singulis,
siue coelū siue terrā intuearis, non sine contēplatiū in
effabili admiratiōe relucet. Cōsideremus minutissima.

P R A E F A T I O .

Quid gemmis minutius? Quid quod gemmis fortius di-
 uinae providentiae omnipotentiam proclamet? Legis
 apud rerū naturalium scriptores, Medo lapidi pretioso
 miram inesse uirtutē aduersus inueteratū podagræ do-
 lorem, subuenireq; haud uulgariter oculorū caligini,
 defatigatis ac debilibus amissas uires restituere. Nōne
 re ipsa clamante illius q̄ habitat in coelis, omnipotentiam
 doceris? Idem discimus, cogitātes quāta Smaragdo in-
 nata sit efficacia. Smaragdus enim cū uenere nihil uult
 habere cōmerciij. Quod cōstat ex hoc, q̄ Vngariæ (quā
 etiā Pannoniam inferiorem uocāt) rex q̄dam, cū libe-
 ris procreandis daret operā, uenereumq; actum cum
 uxore sua exerceret, secūq; Smaragdū digito impositū
 haberet, gemma in tres disiliijt particulas. Vnde natū
 est, ut quidā non uereantur affirmare, Smaragdū ge-
 stantē, se à ueneris spurcicia conseruare, & ad castita-
 tis decus inclinare. Deum nihil nō posse Lippares nos
 sufficienter instituit. Cuius lapidis uis (si saltē uera sunt
 quæ legimus) ut est admiratione digna, ita etiā procul
 dubio magnitudine præponderat. Nam feræ quæcūq;
 in uenationibus à canibus exagitatae, confestim ad eum
 tanquā ad singularem patronum, confugunt, fiuntq;
 feræ, quā diu illic steterint, inuisibiles: ita, ut nec à ca-
 nibus, nec à uenatoribus agnosci queant. Quid Epi-
 strites? Nōne numinis immensi infinitā exclamat po-
 tentiam?

Medo lapis

Smaragdus

hor na cur Smagas
 māgagos esi idos
 idou aditopioy
 daz xos de Bepno
 HTOH KJ THH BIO
 Esian id? estony
 pidis p nosi argmet
 instalin e pntans

PRAEFATIO.

tentiam? Qui lapis si coniectus fuerit in aquam feruentissimam, illico aquae feruor subsidit: et quae erat feruida redditur frigida. Quid Exacotalitus? Nonne idem agit quod Epistrites? Qui lapis Exacotalitus, licet admodum sit paruus, pluribus tamen, hoc est, sexaginta coloribus depictus esse dicitur. Ad eam rem adferre in medium quis prohibebit nobis, quod de Gagatis naturaliter proditum comperimus. Hic lapis hydropicis operae confert non modicam, luxatosque dentes stabilire et firmare ne loco excidant, dicitur. menstrua quoque deducit et fluere facit, serpentesque procul arcet. Et quod praecipue memoria dignum arbitramur, hoc est quod iam sequitur: Si uirgo biberit Gagatis colaturam cum rasura, retinebit eam absque dubio, et nihil minget. Si uero uirgo non est, sed corrupta, extemplo mingit. Nec minorem ex omnipotentia dei uirtutem legitur habere Galaricides. quem si nutrices collo alligatum portauerint, earum ubera lacte abundabunt. Multo facilius mulieres e partu laborantes parient, si hunc lapidem femori adligatum habuerint. Aegypti pastores aiunt, quod si uespertino tempore Galaricides contritus cum sale, mixta aqua, per ouile circumspargatur, ouium ubera lacte repleri, scabiei que foeditatem ab eis propelli. Magneti quantum dominus uirtutem dederit, notum esse opinamur. Propterea solum hoc unicum quod sequitur, recitabimus.

*Galaricides scribitur
ex Orphed.*

PRAEFATIO.

Magnetem aiūt mulieris capiti dormientis suppositū, tanta eminere uirtute, ut eā statim, si casta est, & ab adulterij crimine immunis, ad mariti sui amplexum moueat. Si autem adulterij malo laborat, ob nimiū phantasmatum timorē è lecto deturbet. Nihil efficaciae conditor omnium uisibilium & inuisibilium tribuit lapidi qui dicitur Nichomar? Certe tribuit. Quid? Hoc inter cætera, quod Nichomar mortuorū corpora frigiditate sua, ne foeteant, conseruat. Quam ob causam, sepulchra atq; mausolea antiquissima hoc de lapide extructa reperiuntur. Hæc de gemmarū uirtutibus, sicut & alia, solatij gratia tecū cōmentari uoluimus lector literarū amantissime, quo nobis in herbarū atria commodior pateret introitus. Nā qđ per gemmulas omnibus mortalibus paulo cordatioribus palā fit, ac manifestissime exponitur, hoc est, eū qđ est trinus et unus, α et ω, principiū et finis, nō minus omnipotentia suā declarasse per herbulas, quā p gemmulas. Vide quot et quantas uires Spica à domino acceperit. Confortat enim, si potaueris eā, iecur, mitiores efficit stomachi dolores, uesicæ multum prodest, urinā atq; menstrua ad fluendū prouocat, morbo laborantes regio mirifice iuuat, relaxat spica duriciem sterarum, impotentesq; in Cypriæ illius prælio reddit ualidos. Quid potest lolū ex dono numinis? Morbū, ni succurrat aliquis, totū corpus more cancri

re cancri

P R A E F A T I O :

re cancri peruagantē efficaciter purgat, Zernariū turpe
 malum cum immundissima lepra, si raphanum, salisq;
 modicū accesserit, sedat, scropharum atq; apostema=
 tum molestissimam molē, si inde malagma feceris, pro=
 fligabit. Quid maurella? Aurium dolorē reprimit suc=
 cus eius, ægylopas ab oculis fugat, parotidas curat,
 muliebria plus æquo fluentia constringit, sacer ignis
 mitius inde flagrat, herpetæ mordaces expelluntur.
 Quid mentha? Stomachum præcipue corroborat, uo=
 mendi appetitum alligat, lumbricos fortiter excludit,
 diuersis testiculorum morbis audacter subuenit. Mor=
 sum canis desyderas curare? mentham & eam bene=
 tritam cum sale, superadde uulneri et sanabitur. Men=
 tha si fuerit aceto mixta, plurimum hæmophthificis cō=
 ducit. Marrubium quid? Hæc herba debito modo tem=
 perata asthmaticis opitulatur, tussim compescit, par=
 tus accelerat, secundas morātes & exire recusantes,
 protrudit, uulnerū sordes emundat. Quid buglossa?
 Cholerae præstat opem conuenienter præparata, car=
 diacum simili modo tollit, pulmone haud parum utili=
 tatis adfert, schiasi mire medetur. Bibe frequētius uinū
 in quo buglossa sit macerata, et memoriæ uim cōserua=
 bis. Eā sparge iter cōuiuia, et letabūtur cōuiuæ. Quid
 eruca? Si senseris tibi diminui pepticā uirtutē, ede eru=
 cā, et qđ amissū uidebatur, redibit. Nō potes mingere?

4 confuge

P R A E F A T I O .

confuge ad Erucam, & iuuabit te. Est tibi facies lentiginosa? implora Eruce auxiliū, & lentigines arcebuntur. Si uxor tua conquesta fuerit, q̄ debitū reddere nequeas, inuoca Erucæ numē, et certissimū auxiliū prestabit, et debitū uxori tuæ persolues. Quid Lactuca? Vrunt te immodici calores? comede lactucā & extinguentur. Somnū capere nescis? manduca lactucā, & quiescere ualebis. Diuexaris à uanis somniorū phantasmatibus? Lactucæ semē ea compescet. Diceres autē lector optime: Nouimus quidem dei omnipotentiā etiā in minutissimis se nō occultare. Inter quæ gemmulæ, nec non herbulæ haud ultimum sibi locū uendicarunt. Et quia multa salubria de herbis protulisti, sicut et de gemmis, capior desyderio quodā haud uulgari, legēdi scriptorem quempiam de herbarum uiribus. Ostendā lector optime, qui eandē rem docte, breuiterq; conscripsit. Hic est Macer herbarū scriptor fidelissimus, quē uir literis ornatissimus moribusq; cōmēdatissimus Iohannes Faber Emmeus Iuliacensis ab innumeris castigatum mendis impressit, nequaquam dulcis lucelli tantum gratia, sed et ob communem omnium studiosorū utilitatem. Atq; ut ex authorū citatione ipsius Macri intelligi datur, coniectura est, tres Macros extitisse. Primus uixit tempore Nasonis, Secūdus tempore Plinij, Tertius (ut uidetur) q̄ scripsit hoc utilissimū opus, qua etate

numet Exter ut
mazi tardas emma
mizo b

Orndig
Pellor con
salari

P R A E F A T I O .

qua etate uixerit, nihil certi habemus. De primo sic scribit Volaterranus: Aemilius Macer Veronēsis poeta, uolucres, et herbarum cecinit uirtutes Ouidij tempore, ut ipse testatur:

Sape suas uolucres legit mihi grandior æuo,

Quæq; nocet serpens, quæ iuuat herba Macer.

Sed et opus Homeri persequitur, quicquid apud Iliū actum usq; ad finem belli, ut idē poëta testatur.

Tu canis æterno quicquid restabat Homero,

Ne careant summa Troica bella manu.

Opus autem de herbis ad nostrā usq; peruenit etatē. Hæc ille. De secundo uero Macro, Plinius Epistolarum lib. 3. in epistola, cuius initium, Pergratū est mihi, quod tam diligenter libros auunculi mei lectitas, ut habere omnes uelis, quærasq; qui sint omnes. Fungar indicis partibus, atq; etiam quo sint ordine scripti, notum tibi faciam. Et in calce epistolæ, Confido tamen, inquit, hæc quoq; tibi nō minus grata, quàm ipsos libros futura, quæ te nō tantū ad legendos eos, uerum etiā ad simile aliquid elaborādum possunt æmulationis stimulis excitare. Hæc Plinius. De tertio Macro, huius operis, iam primum elimatius æditi, authore, paucula in scholijs nostris uidebis. Meo tamē iudicio, asseruerim Plinianum illū Macrum huius operis fuisse authorē. Cuius argumentum est, quod Plinius adhortatur illū

s ad simile

PRAEFATIO.

ad simile qd elaborandū. Liberū tamē esto cuilibet iudiciū suū. Qd uero citat Pliniū nihil obstat. Si uero uenior aliq̄s citaretur, factū uideri posset p̄ sciolū quempiā. Nā qdā id moris habēt, ut pro ut lubet, demāt & adiiciāt, auferāt et addāt doctorū uirorū monumētis. id qd̄ quotidiana probāt exempla. Qd̄ tamē magis libere fiebat ea etate, quæ nobilissimæ ac nunq̄ satis laudatæ artis impressoriæ erat inscia. p̄ptera nūc nō admodū licet. Et q̄q̄ Macri carmē satis elegās est, adiectus tamē est delicatioris lectoris gratia, elegātissimus Strabi Galli hortulō. de quo Strabo abbas Spāhemēsis ī li. de Ecclesiast. scrip. hæc scribit. Strabus monachus fuldēsis, natiōe teutonicus, Rabhani abbatis quōdā auditor et scriba, uir in diuinis scripturis eruditus, & in studijs seculariū literarū nobiliter doctus, ingenio subtilis, et clarus eloq̄o, scripsit in sacris uolumibus, et exposuit nō pauca opuscula, in q̄bus se uirū doctū exhibēs, nomē suū cū gloria trāsmisit ad posteros. Imitatus itaq; magistrū suū Rabanū abbatē, scripsit ī Genesim lib. 1. In Exodū lib. 1. In Leuiticū lib. 1. et alia mltā. Hic deniq; Strabus glossā, q̄ ordinaria nūc dicitur sup̄ totā Bibliā ex dictis sctōrum patrū primus cōscripsisse memoratur, quā alij multis postmodū adiūctis snis patrū ampliarūt. Claruit sub Lodouico ipatore An. Dccc. xl. Hæc ille Nos præterea libere loq̄ audemus, Strabū p̄petuam meruisse laudem Hortulo suo uernantissimo, quo si

PRAEFATIO.

quo si quid uidi uernantius, dispeream. Vale felix.

CATALOGVS HERBARVM.

In contextu folio. In scholijs fol. In Strabo fol.

A	Artemisia	I	59	
	Abrotanum	I	60	50
	Acidula, doxon	15	65	
	Absynthiū	2	60	52
	Allium	4	62	
	Apium	7	63	55
	Althæa	8	63	
	Anetum	9	63	
	Aristologia	29		
	Atriplex	20		
	Aloë	47	70	
	Anthemion	12	64	
	Audrachne	16	65	
	Asarum	32		
	Arnoglossa	5	62	
	Acalephe	3		
	Agrimonia			55
	Ambrosia			56
B	Betonica	9	64	55
	Borrago	34	67	
	Buglossa	24		
	Brassica	25	66	
	Bracteos	11		

CATALOGVS

In contextu fol. In scholijs fol. In Strabo fol.

C.

Calaminthe	13	64	
Camomilla	12	64	
Chelidonia	35		
Centaurea	36		
Cærefolium	20	65	
Coriander	20		
Cestron	9	64	
Cœpe	23		
Caulis	25	66	
Cicuta	43	68	
Cyminum	44		
Cinnamum	45	68	
Costus	45	69	
Colubrina	36	67	
Cyperum	33		
Camedreos	40		
Cucurbita			50
			D.
Draconteia	36	67	
			E
Enula	31		
Eruca	21		
Eleiisphacus	18		

HERBARVM.

In contextu fol.		In scholijs fol.	In Strabo fo.
Erigeron	35		
		F.	
Foeniculum	14	64	52
		G.	
Galanga	45		
Gariophylus	45		
Gaisdo	37		
Gamandrea	40		
Gladiola			12
		H.	
Hyssopus	32	66	
Helleborum albū	37	67	
Helleborū nigrū	38		
		I.	
Iris	31		
Iusquiamum	40	67	
Ischas	37		
		L.	
Lactuca	16		
Lilium	17		53
Lybisticum			53
Ligustica	19	65	
Lolium	42	68	
Lapathum	42	68	

CATALOGVS

In contextu fol. In scholijs fol. In Strabo fo.

M.

Marrubiū	30		52
Mentha	33		54
Maurella	40		
Malua	41	67	
Melisophyllos	34	67	

N.

Nepeta	13	64	56
Nasturtiū	21	65	

O

Origanum	27	66	
Ostrutum	19		

P

Plantago	5	62	
Porrum	11	64	
Pullegium	13	64	54
Portulaca	16	65	
Pœonia	34	67	
Pepones			51
Papauer	22		53
Paratella	42	68	
Piper	43	68	
Pyretrum	44	68	
Pastinaca	27		
Prassion	30		

HERBARVM.

In contextu fol. In scholijs fol. In Strabo fol.

R

Ruta	6	62	50
Raphanus			56
Rosa	16	65	56

S

Sclarea			54
Scorodon	4	62	
Strygnon	40		
Sauina	11	64	
Serpillum	28		
Senecion	35		
Salvia	18		49
Struction	19		
Sinapi	24	65	
Spica nardi	46		
Spica celtica nardi	46		
Satureia	18	65	
T Thymbra	18	65	
Thus	46	69	
V Vrtica	3	61	
Viola	28	66	
Vulgago	32		
Verbena	39		
Z Zinziber	44		
Zedoar	45		

ONOPHRYVS ATROCIANVS.

Prodiit in lucem Macro compluribus annis

Vix quicquam utilius, uix mage frugiferum.

Quicquid mendarum authorem uiciauerat ipsum,

Sustulit expungens officiosa manus.

Ocyus ergo adsint pueri, iuuenesq; senesq;

Discant ut morbos arte fugare graues.

I
A^EMILII MA

Arthemisa CRI DE HERBARVM VIR-
TVTIBVS OPVS INSIGNE.

DE ARTEMISIA. *Artemisa videtur qd duplex hta e
alia rubra alia alba rubra
m^o n^o qz planta eiqz rubet*

HERBARVM VARIAS *folia hz oio sita ab
smithio nisi quod hnt
minora sup artemi-*

dicturus carmine uires, *hic folia gmg altif
vidroca ut extriga*

Herbarum matrem (dedit Artemi-
sia nomen *albfm^o flores hz consimilis rama melle*

Cui graecus sermo) iustum puto pone
re primo.

Huius opem fertur prior inuenisse Dianam,
Artemis graece quae dicitur: indeq; nomen

Herba tenet, quia sic inuentrix dicitur eius.
Praecipue morbis muliebribus ipsa medetur.

Menstrua deducit eius decoctio sumpta. *g^o m^o tui et dione*

Hocq; facit matrix si saepe fouetur eadem. *Matrix*

Vel si cruda mero sociata terendo bibatur,
Aut si trita uirens super aluum nocte ligetur. *g^o abozsu*

Pellit abortiuum potu, uel subdita tantum. *g^o stentis*

Duricias soluit stericas, pellitq; tumores. *g^o Calulu*

Vrinam potata ciet, lapidesq; repellit. *Arthemisa scolopid^o an in p
pau^o absinthij fiat dicit
no q^o z^o a^o vno. vniu*

Ictericosq; iuuat cum uino saepius hausta. *Arthemisa scolopid^o an in p
pau^o absinthij fiat dicit
no q^o z^o a^o vno. vniu*

Hanc adipi iunctam strumis apponere laudat *Arthemisa scolopid^o an in p
pau^o absinthij fiat dicit
no q^o z^o a^o vno. vniu*

*Huius radices et folia reperta sunt in
salsis q^o p^o vniu^o q^o p^o vniu^o causa
humida p^o vniu^o in s^o vniu^o et frigi
dis no q^o*

A Plinius *opilatione^o epant^o
t^o chad post her d^o splent^o q^o frigida
rothoz fol^o z^o ma^o causa ma^o q^o y^o v^o
m^o a^o p^o b^o sup^o fyle no si addat^o p^o v^o r^o
in imabit^o t^o v^o r^o t^o*

ASVS.
mi
gram.
m^o p^o v^o
m^o p^o v^o
m^o p^o v^o

Artemisia pulva & vino furo apij aut aq̄ unat calidū Drafo

AEMILIVS MACER

Plinius, a' q; iubet cum uino sumere tritam.

ḡ opiatu
hec e' medicas malas } Hæc opium nimium si quenquam læserit hausta
Subuenit eximie, si uino iuncta bibatur.

ḡ uenna mo } Affirmant etiam quisquis gustauerit illam,
Quod nullo ualeat nocuo medicamine lædi:

ḡ morsus ferar } Et quod eum morsu non appetat ulla ferarum.

si fuit morsu ab
ho animalib; si biberit
and eij liberabit } Radix illius collo suspensa, rubetis

Dicitur, & cunctis nocuis obsistere ranis. *2 uenna*

Succus ad hoc eius cum uino proderit haustus.

Bona uina sunt } Si musto contrita recens seruabitur herba,

Vinum prædictis reddit medicabile morbis:

Et sapor est & odor uino gratissimus illi:

Stomacho } Confortat stomachum, sanat præcordia, sumptum.

Et multis alijs affirmant utile causis.

DE ABROTANO. ABRVYSCH

Amena dr hanc h'be esse
calore m gradu
similare m sermo } Tertius Abrotano legitur gradus esse caloris,
Et desiccandi. semen feruentius herba est.

ḡ ois a paraly
ḡ uat siq; usu
ḡ h'is m } Vnde iuuat neruos, & causas pectoris omnes,
Illius elixi si sit decoctio sumpta.

ḡ dolor lumb } Sic quoq; Dyspnoicis prodest, tussimq; repellit.

Et prodest lumbis, sic uuluarumq; querelis.

Omnibus his crudum cum uino proderit haustum.

Vrinam purgat, sic & præcordia mundat:

Sic scyasim curat, sic sumptum menstrua purgat.

Serpentes nidore fugat, bibitumq; uenena

Illorum extinguit. sedat quoq; frigora febris

Antea
si hanc h'be sumpseris & pulueris
oleo raphani & unge lora calidit } Antea
prodest

& sumo abrotani & oleo amti inuise in uge baci
tarde reseruo uidebit unaine

prodest etiam colere passioi f' das deume gesucht

7p dnd abrotai r' dnd sub abino p' ronoray v' r' na
DE HERBIS.

Et abrotai apij. m. l. g.
h' d' fragit lapid
2 embg' z g' r' m' d'

Antea quam ueniant, si mixto sumitur amne,
Aut oleo quo decoquitur si membra perungas.

9 *luberos* Lumbricos uentris hanc saepe bibendo necabis.

B' d' da. de. rad. an
Et sumo abrotai m' l. g.
Et t' d' r' necabis t' d' r'

Huic panis micas, & mala cydonia iungens
Insimul amne coquas, oculorum cocta dolori
Apponas, uel feruori, curabis utrunq;

Stirpes infixos & spinas abstrahet ipsum
Appositum per se, uel adeps si iungitur illi.
Hac etiam uenerem puluino subdita multum
Incitat, & ueneri nocuis potata resistit.

DE ABSYNTHIO.

IN primo calor esse gradu, uis sicca secundo
Dicitur Absynthi. stomachum corroborat herba
Illius, quocunq; modo qui sumpserit illam.

Sed melius pluuiae si sit decocta liquore,
Et sic sub dio prius infrigidata bibatur.
Sic poterit uarijs eius succurrere morbis.

Hocq; modo pellit lumbricos, mollit & aluum:
Eius & immodicum sedat sic sumpta dolorem.

Hoc modo expellit
br' d' s. & absynthi z
euforb' z ij. cut. z
z m' m' r' m' b' u' z f'
leporis z f' add. m' l. g.
q' suffit' fiat empla
p' d' m' y' d' che

Vrinam potu producit, menstrua soluit.
Illi si nardum quam profert Gallia iungas,
Et coniuncta teras, & mulsa trita resoluas,
Praecipue tali purgabis menstrua potu.

Hoc quoq; prestabunt cum lana subdita molli,
Si siler, & nardus, & acetum iungitur illi.

prodest etiam alopecurum si legitur & abrotanum & absinthio culum

DE HERBIS.

3

Hanc sibi supponi si non praesenserit aeger.
Denigrat crines cinis eius, si bene mixtus
Caroto fuerit, & eo sit saepe perunctus.
A' tineis tutam reddit, qua conditur, arcam.
Sub lingua factum curat cum melle tumorem.
Liuoremq; nigrum, qui circa luminis orbem
Apparere solet, purgabit idem medicamen.
Auris depellit sonitum cum felle bouino.
Duriciam splenis eius cataplasma resoluit.
Coniuncto sibi melle steræ si subditur herba,
Desiccabit eam, manareq; menstrua coget.
Ex oleo fuerit uiridis si cocta, iuuabit
Non modice stomachum, qui sit hoc unguine fatus.
Incausto, uino quo sit macerata, soluto,
Si scribis chartam, mus non teret amplius illam.
Plinius attollit magnis hanc laudibus herbam,
Romanosq; refert sacris ex more diebus,
Dum quadrigarum cursu certare solebant
Absinthii succum solitos donare bibendum
In Capitolina uictori sede locato,
Credentes pretium praecunctis reddere dignum
Illi, quo firmam posset seruare salutem,
Quae constat mundi pretio pretiosior omni.

DE VRTICA.

GRæcus Acalephen, nos urticam uocitamus.
Feruida non modice uis illi dicitur esse.

ἄκαλιφην.
Dicitur hanc
esse uisum in p. q.

A 3 Vnde nec sicut in serbo
no est ut sicut sicut p. folia

ÆMILIVS MACER

Vnde nec immerito nomen sumpsisse uidetur,
Tacta quod exurat digitos urtica tenentis.

Hæc solet ictericos cum uino sumpta iuuare.

Illius semen colicis cum melle medetur.

Et tussim ueterem curat si sæpe bibatur.

Frigus pulmonis pellit, uentrisq; tumorem.

Omnibus his prodest puluis cum melle iugatus,

Aut succus uiridis cum uino sæpius haustus.

Cum sale de folijs eius factum cataplasma
Ulceribus prodest, & uulnera sordida purgat.

Et contra morsus ualet hoc cataplasma caninos.

Hoc caneros, & parotidas, luxataq; curat.

Hocq; reformatur caro quæ discessit ab osse.

Et solet humores hoc desiccare nocentes.

Acri cum uino radix contrita tumorem

Compescit splenis, podagræ sic subuenit illa.

Omnibus & morbis sic subuenit articulorum.

Omnibus his prodest superaddita, uel sibi iuncto

Si coquis hanc oleo, foueasq; hoc unguine membra.

Naribus impositus succus, foliūmue, cruorem

Elicit, innata est illi uis tanta caloris.

Quod si manantem cupias retinere cruorem,

Vrticæ succo frontem line, reprimit illum.

Si supponatur cum myrrha, menstrua pellit.

Si claudit uulnam matrix, humore grauata,

Vrticæ folijs reuocabitur illa fricata.

Cum uino

Dicitur in aliis esse genus urticæ nigræ & nigræ q
arabangia appellatur & hydriacet

Ne

Galienus

radix eius contrita
et uino sordida
et superaddita

et nullifera & chelid
et Rasis qd expellitur
morsus & osses
Caro de sanguine &
tumor purulens &
ulnæ si eiq; ca
tuplasa et pul
uis eius prore-
ulnæ mundat

Com
El
Et sic cum
P
S
Cum mul
Herba rec
Detur
Ore dau
Vne non
Sudorem
Si quad
Vrticæ
Sic natu
Defluu
Vngas
Illius se
Et desic
Omnib
S
H
In q
Curat qu
Et nocui
Sicut q

*Castig. filix dr q. summa sit finit. 2. ordo. 2. an. 2. sale purgat
stomachum viscositas 2. m. cat. vomit. in eo*

DE HERBIS.

4

Cum uino bibitum uenerem semen mouet eius:

Et melius trita, si iungas melq; piperq;

Et sic cum uino predicto more bibantur.

Pleureticos, pectus, pulmones, adiuuat eius

Semen, si sumptum fuerit cum melle iugatum.

Cum mulsa bibitum lotium producit abundans.

Herba recens eius olerum si more coquatur,

Detur & illius decoctio, molliet aluum.

Ore diu clausus succus si uoluitur eius,

Vna non modicum poterit sedare tumorem.

Sudorem mouet ex oleo decocta perunctis.

Si quadrupes quaecumq; marem perferre recusat,

Vrticæ folijs illius uulua fricetur:

Sic naturalem calor excitat ille calorem.

Defluuium capitis, si succo seminis huius *libo 6° simpli*

Vngas sepe caput, reprimit doctore Galeno. *2. de nobis*

Illius semen collectum tempore messis, *in m. or. 2. 11*

Et desiccatum, multis erit utile causis.

Omni his prodest puluis cum melle iugatus.

DE ALLIO.

Corodon à Græcis sunt allia dicta latine.

σκόροδον.

*Galenus 12°
gradu potu* **S** Huius uim medici calidam, siccamq; periti

In quarto posuere gradu. mansum uel inunctū,

Curat quos serpens, uel scorpius intulit ictus.

Et nocui uermes triti pelluntur odore.

Sanat & appositum morsus cum melle caninos.

A 4 In mulsa

AE MILIUS MACER

In mulsa coctum commixtum cui sit acetum,
 Et bibitum, uermes uentris, tineasq; repellit.
 Ex oleo cum ueste sua si decoquis illud,
 Morsus pestiferos reddes hoc unguine sanos.
 Corpus & attritum cura sanabis eadem.
 Unguine uesicæ dolor & tumor hoc reprimuntur.
 Ipse refert Ipocras educi posse secundas
 Fumo combusti si uulua diu foueatur.
 Pulmonis uarias coctum cum lacte querelas
 Potatumq; iuuat, uel crudum sæpe comestum.
 Cum centaurea Diocles dare præcipit illud
 Hydropicis, sic humores desiccant aquosos.
 Idem Phreneticis elixum sumere iussit.
 Pythagoras illo fuit usus cum coriandro
 Et uino, causas sic curans ictericorum.
 Et sic potatum dicit quod molliat aluum.
 Cumq; faba coctum capitis sedare dolorem
 Dicitur, attrito si tempora perlinis illo.
 Anseris huic adipem iungas, tepidumq; dolenti
 Infundas auri, præclare subuenit illi.
 Elixum tussim iuuat, & suspiria sedat.
 Clarificat raucam crudum, coctum quoq; uocem.
 Sed magis elixum iuuat illam sæpe comestum.
 τενεσμον. Adiuuat incoctum pulti, sumptumq;
 Porcino iungens adipi si conteris ipsum,
 Non modicos reprimes superaddens sæpe tumores.

Hunc igno

DE HERBIS.

5

Crede sibi ~~Hunc ignotarum non ledet potus aquarum,~~
~~Nec diuersorum mutatio facta locorum,~~
 Allia qui mane ieiuno sumpsit ore.

DE PLANTAGINE.

Herbam quæ nostra lingua plantago uocatur,
 Hæc Arnoglosson græcus uocat, est quæ lingua
 Agninæ similis folijs. Plantaginis huius

ἀρνόγλωσσος
 σόρ.

Sunt geminæ species: & maior prima uocatur,
 Altera uero minor, quam uulgo lanciolatam
 Dicunt, quod folijs ut lancea surgat acutis.
 His inflammandi, desiccandiq; notatur
 Tertius esse gradus. maiorem uim tamen esse
 Maiori dicunt. nimis humida uulnera siccant
 Si superaddatur cum melle, & sordida purgat.
 Cum sale sicut olus si iuncta coquatur aceto,
 Ventrem restringit nimium sic mansa fluentem.
 Si suprascriptis lens sit concocta, iuuabit
 Hic Dysentericos melius cibus, & Ciliacos.
 Stringit manantem superaddita sæpe cruorem.
 Et nigris maculis fertur reparare colorem.
 Oui cum lachryma mire medicatur adustis.
 Sola canis morsum curat, sedatq; tumorem.
 Et scrophas spargit superaddita cum sale trita.
 Hydropicis ut olus decocta, comestaq; prodest.
 Sic iuuat Asthmaticos, ferturq; iuuare caducos.
 Sordida purgabit bene uulnera quælibet oris,

A s Ore diu

AE MILIUS MACER

Ore diu tentus si succus uoluitur eius,
 Hic intus fusus curat syringia succus.
 Et dolor hoc auris sedabitur, & sacer ignis.
 Fert emophthificis hic opem si saepe bibatur
 Per se fortior est si sit coniunctus aceto.
 Sicq; iuuat phthificos. iniectus uero per anum,
 Stringit non modicum fluxum dysentericorum.
 Pellitur ex oculis tumor, hoc, feruorq; perunctis.
 Saepius hanc ipsam si dentibus atteris herbam,
 Ginguas reprimet tumidas, & sanguine plenas.
 Sicq; solet dentis compescere saepe dolorem.
 Succus cum lana matrici subditus eius,
 Stringit manantem nimium siccando cruorem.
 Cunctis praedictis eius decoctio causis
 Prodest, & potus cum uino seminis huius,
 Vesicae, renumq; iuuat potando dolorem.
 Dicunt non nasci scrophas gestantibus eius
 Radicem collo suspensam, uis ibi tanta est.
 Radices eius tres attere, iungito tritis
 Vini tres cyatos, & aquae, fac sit modus idem:
 Haec nondum tremulo potanda dabis febrienti:
 Sic pelles febrem cui dat lux tertia nomen.
 Bis binæ quoq; quartanis prodesse putantur,
 Cum totidem uini cyatis si dentur, & amnis.
 Cuncta potest plantago minor praedicta iuuare,
 Quamuis non tantas uires uideatur habere.

Plantago
 minor.

Præcipue

DE HERBIS.

Præcipue succus curat plantaginis huius
Quod iuxta nares uel lumina nascitur ulcus,
Si superaddatur cum lanis mollibus illi.
Perq̄; nouem cataplasma dies istud renouetur.
Eius si succo tepido uenter foueatur,
Acri depulso sanabitur ille dolore.
Lumbricos succus depellere dicitur eius,
Si porcina uetus axungia iungitur illi.
Sedabit duros istud cataplasma tumores.
Parotidas, uulnusq̄; recens hoc adiuuat unguen.
Ante duas horas quartanæ quàm tremor ægrum
Vexet, si succum biberit plantaginis huius,
Sentiet eximiam facili medicamine curam.
Eius potatum depellit sperma secundas.
Si uia longa pedum mouet (ut fit sæpe) dolorem,
Acri cum uino superaddita trita iuuabit.
Cum passo succus bibitur si sæpius eius,
Vesicæ uarijs fertur succurrere morbis.
In desiccando uis est plantaginis ingens
Maioris, queat ut (ueluti cauteria) corpus
Appositum siccare, refert ut Plinius author.
Composuit librum Temeson de uiribus eius,
In quo præclaris celebrauit laudibus illam.

DE RUTA.

A Medicis rutæ uis feruida dicitur esse,
Siccaq̄; fertur in his gradus illi tertius esse.
Vtilis

AE MILIVS MACER

Vtilis est ualde stomacho si saepe bibatur.
Expellit partus potu, ueneremq; coercet.
Tussim si bibitur compescit, menstrua purgat.
Si coquis hanc in aqua, cui uinum iunxeris acre,
Compescit talis decoctio tormina uentris.
Pulmones iuuat & pectus, morboq; medetur
Costarum, quem pleuresim uocat Attica lingua.
Arthreticos, scyasimq; iuuat, febribusq; medetur
Hausta, uel ex oleo, uiridem si coxeris illam,
Et foueas tepido patientes ante tremorem.
Matricis prodest, intestiniq; tumori
Hoc unguen uel clysterio si funditur intus.
Haustaq; cum uino prodesse ualebit utriq;
Lumbricos oleo decocta & pota repellit.
Cum caricis decocta diu, uiniq; liquore,
Profunt hydropicis, si sint superaddita nocte.
Cruda comesta recens oculos caligine purgat.
Et melius marathri cum succo, selleq; galli,
Melleq; si succus ex aequo iungitur eius,
Indeq; sint oculi patientis saepe peruncti.
Cum roseo miscens oleo, necnon & aceto
Illius succum, capitis curare dolorem
(Quamuis immodicum) poteris hoc saepe perungens.
Naribus expressus si succus funditur eius,
Sistit manantem bene desiccando cruorem.
In corio malignanati si tepesfactum

Auribus

Auribus infundas depelles inde dolorem.
 Cerusæ, roseoq; oleo miscens & aceto
 Illius succum, mirandum conficis unguen
 Ad depellendum sacrum quem dicimus ignem.
 Et scabiem dertæ, quæ dicitur herpeta græce.
 Et græce dictas acoras hoc unguine purgas,
 Ulcera sunt capitis humore fluentia pingui.
 Curat & ozænas immissum naribus, hæc sunt
 Quæ grauius foetent in naribus ulcera nata.
 Obstat pota mero, uel cruda comesta, uenenis.
 Hoc Mithridates rex Ponti sæpe probauit,
 Qui rutæ folijs uiginti cum sale pauco,
 Et magnis nucibus binis, caricisq; duabus
 Ieiunus uesci consurgens mane solebat.
 Armatusq; cibo tali, quascunq; ueneno
 Quilibet insidias sibi tenderet haud metuebat.
 Mustelæq; docent obsistere posse uenenis
 Mirifice rutam comedunt quæ primitus illam
 Cum pugnaturæ sunt cum serpentibus atris.
 Cum butyro, modicoq; oleo decocta, tumorem
 Matricis subiecta tepens fugat illa, coliq;
 Et cunctis intus morbis sic subdita prodest.
 Hac etiam testes poteris curare tumentes
 Cum folijs lauri bene tritam si superaddas.
 Ex hac antidotum non paucis utile causis
 Conficitur; medici dicunt diapiganon illud.

Piganon

ÆMILIUS MACER

Piganon in græca lingua ꝑ ruta uocatur.
Illius antidoti confectio talis habetur:
Pondere iunge pari nitrum, piper, atq; cuminum,
De tribus his, quantum de ruta, ponito tantum:
Sed prius ex acri uino macerare cuminum
Conuenit, in ferro post assari calefacto,
Omnia deinde simul bene trita ex melle iugabis.
Pectoris, & lateris, iecoris, renumq; dolores
Hoc ex antidoto curantur sæpe comesto.
Extenuat bilem, mollit sine tormine uentrem.
Confortat stomachum, facit ut bene digerat escam.

DE APIO.

Est apium dictum, ꝑ apex hanc ferre solebat
Victoris, ueterum fieret dum more triumphus.
Ipse sibi talem prior imposuisse coronam
Dicitur Alcides: morem tenuere sequentes.
Ast alij dictum credunt, ꝑ apes uehementer
Illius soleant auide decerpere flores.
σέλινον. Hanc herbam selinon solet attica dicere lingua.
Virtutis calidæ, siccæ quoq; dicitur esse.
Tertius à medicis datus est gradus huic in utroque.
Illius succo si candida mica terendo
Panis iungatur, oculi sedare tumorem
Dicitur, emplastri noctu superaddita more.
Sicq; ferunt mammis prodesse tumentibus illam.

Sedat

Sedat feruorem stomachi, pellitq; tumorem.
 Et quicquid uenti creat, includitue nociui,
 Desiccans poris assumpta repellit apertis.
 Prouocat urinas hæc cruda comesta, uel hausta.
 Sed mage radicum facit hoc decoctio sumpta.
 Hoc itidem semen operatur fortius haustum.
 Tota uenenatis occurrit morsibus herba,
 Sed semen potius, uel apoxima proderit eius
 Si bibitur, tuſſimq; modo sedabis eodem.
 Ventrem constringit, uomitum potata coërcet,
 Lymphæ commixtum, quoq; si iungatur acetum.
 Aegris amissum fertur reparare colorem,
 Cruda à ieiunis fuerit si sæpe comesta.
 Vnaquaq; die uexantem corpora febrem,
 Cum lymphâ potata fugat febris ante tremorem.
 Hydropicos, & splen tumidum iuuat illa, iecurq;
 Si cum foeniculi succo contrita bibatur,
 Hacq; superposita, turpis lentigo fugatur.
 Illius succus farris cum polline mixtus,
 Atq; oui lachryma, uulnus bene purgat & ulcus,
 Si superaddatur emplastri more frequenter.

DE MALVA.

Alteam maluæ speciem nullus negat esse.
 Alteamq; uocant illam, q; crescat in altum.
 Hanc ipsam dicunt Euisum, q; quasi uisco
Illius rad

AEMILIVS MACER

Illius radix contacta madere uidetur.
Agrestisq; solet à multis malua uocari.
In mulsâ coctus flos eius uulnera purgat,
Vel si cum uino tritum florem superaddas.
Spargere sic scrophas, anumq; iuuare dolentem
Dicitur, hocq; modo conuassatis medicatur.
Elixata prius radix, adipi q; terendo
Addita porcino, terebinthinæq; tumores
Matricis curat, reliquosq; leuare dolores
Dicitur, illius neruos sic ipsa relaxat.
Rumpit uel spargit sic apostemata dura.
Omnes has causas elixatura iuuabit,
Si loca morborum foueantur sepe tepenti.
A' dysentericis radicum coctio sumpta
Cum uino, fluxum stringens compescit eorum.
Et pellit tardas hæc coctio sumpta secundas.
Et prodest emophthificis, lapidesq; repellit.
Vesicæq; solet uarijs succurrere causis.
Acricum uino contritum semen, oliuæ
Iungto, deformes maculas hoc unguine pelles.
Cum pusca potata potest obstare uenenis.
Elixata prius, cum melleq; trita, replebit
Vulnera quæ caua sunt, si sit superaddita sepe.
Sic quoq; duricias mollit, lenitq; rigores,
Dococtis oleo folijs factum cataplasma.
Quosuis pestiferos morsus, combusta q; curat.

De Aneto

DE HERBIS.

9

DE ANETO.

A Medicis calidum, siccumq; refertur anetū.
Et dicūt q; sit gradus huic in utroq; secūdus.
Lac dat abundanter eius decoctio sumpta
Nutrici: stomachiq; solet depellere morbos
Tres cyatos eius tepide si sumpserit ager.
Indicio ructus est, qui demonstrat apertum
Os stomachi, uentumq; per hoc exisse nociuum.
Atq; grauis tali sedatur nausea potu.
Prouocat urinas, obstantia quæq; repellens.
Matricemq; iuuat bene si foueatur eadem.
Cum tepido tritum patiens si potet aceto,
Intestinorum curat, uentrisq; dolorem.
Hoc etiam potu digestio tarda iuuatur,
Vnde minor fieri uis egestiua uidetur.
Assidue bibitum uisum nocet, & genitale
Claudit iter, siccans humorem seminis intus.
Vuaq; si nimio turgens humore grauetur,
Suspendit puluis combusti seminis eius
Appositus digitis, aut intus clystere fusus.
Acrior esse cinis radicum dicitur eius.
Rodit crescentes cinis hic in uulnere carnes.
Vulnera quæ serpunt, & sordida uulnera curat.
Vlcera præcipue membri curare uirilīs
Dicitur iste cinis infusus sæpius illis.

B

Olfactum

AE MILIVS MACER

Olfactum reprimit singultum semen aneti,
Assatum & feruens si sæpius olfacit æger.
Dicunt feruores oculorum tollere posse,
Eius radices tritas prius, appositæsq;
† Venæ spinæ per quas sanguis transit ad anum.
Apponas hæmorrhoidis si semen aneti
Vstum, curat eas, & condylomata soluit.
Flos oleo si decoquitur medicabile reddit.
Illud præcipue natis de frigore causis
Prodest, & capitis compescit sæpe dolorem.
Nervorum laxat tensuras, frigora pellit.

DE BETONICA.

ΒΕΤΟΝΙΚΗ. **B**etonicam soliti sunt cestron dicere Græci.
Vrinæ potata ciet, lapidesq; repellit.
Fert hæmorrhoidibus cū pusca sumpta iuuamē.
Hydropicosq; iuuat cum uino melleq; sumpta.
De folijs eius tritis factum cataplasma,
Non modicum prodest oculis quos læserit ictus.
Illius succus roseo commixtus oliuo
Auribus infusus, uarios fugat inde dolores.
Betonice puluis cocto cum melle iugatus,
Embecos, tussimq; iuuat, suspiria sedat.
Et stomachi uarios sumptus iuuat ille dolores.
Si febrit, ex calida: cum uino si febris absit.
Cum mulsa bibitus idem puluis, mouet a'uum.

Cum sale

Cum sale contritis folijs cataplasmate factō,
 Vulnera curabis fuerint quæ facta recenter.
 Trita q̄; fracturæ capitis hæc sola medetur.
 De folijs eius elixis fit cataplasma
 Utile non modicum uarijs uuijs oculorum.
 Restringt lachrymas oculorum mansa uel hausta.
 Hac etiam caligo solet metuenda repelli,
 Aequo si ruta fuerit cum pondere iuncta,
 Et sic cum lymphâ sumatur trita tepenti,
 Sic oculis nocuus sanguis per subteriora
 Dicitur expelli, sic lumina libera reddit.
 Sumpta hac cum tepida purgatur uomica dira.
 Pectoris & morbi potu curantur eodem.
 Splen iuuat illius decoctio sumpta, iecurq̄;
 Vncia betonicæ socianda quaterna uetusti
 Vini cum cyatis tribus, atq; his addito grana
 Viginti septem piperis, simul hæc bene trita
 Hausta q̄;, purgabunt renes, pellentq̄; dolores.
 Vncia cum cyatis calidæ potata duobus,
 Dicitur immodicum uentris sedare dolorem.
 Hæc tussim cum melle fugat, uentrem quoq; mollit.
 Vnaqua q̄; die febre si uexabitur æger,
 Vncia iungatur plantaginis una, duabus
 Betonicæ, sic cum tepida contrita bibatur
 Antea quàm febris prænuntia frigora fiant.

B 2 Vncia

ÆMILIUS MACER

Vncia betonicæ calidæ cyato resoluta
Prodest Hydropicis, si sit potata frequenter.
Radicum puluis cum mulsâ tritus & haustus,
Humores uelut helleborum uomitu cito purgat.
Bis binas dragmas præcepit Plinius harum
Radicum dare cum passo, mulsâue bibendas,
Præcipue phlegma uomitu purgabitur isto.
Cum mulsâ bibitus prodest puluis foliorum
Ruptis, atq; steris potus leuat iste cadentes.
Cum uino sumptis obstat potata uenenis,
Præcipue semen: quod si desit, datur herba.
Vncia betonicæ cum uino sumpta tepenti
Ictericos curat, cum mulsâ menstrua purgat.
Pondere uero fabæ puluis cum melle uoratus
Post cœnam, stomachum iuuat ut bene digerat escam.
Si de betonica uiridi sit facta corona
Circa serpentes (ut Plinius asserit author)
Audebunt nunquam positam transire coronam:
Sed morsu proprio pereunt, & uerbere caudæ.
Omnibus antidotis Meniacus eam sociari
Præcipit, ut stomacho magis herbis omnibus aptam.
Plinius hanc inquit, qui secum gesserit herbam,
A nullo poterit nocuo medicamine lædi.
Et dicunt quod ea cum uino sæpius hausta,
Plumbeus abscedat color, & melior reuocetur.

De sauina

DE HERBIS.

11

DE SAVINA.

BRacteos est græce, Savina uocata latine.
Sicca calensq; eius uis est, & tertius illi
Est in utroq; gradus. uulnus cū melle uel ulcus
Fortiter exiccat, sordes quoq; purgat eorum.
Sic iuuat anthracas, bona quæ plebs ulcera dicit.
Menstrua deducit, corruptos extrahit aluo
Conceptus, si cum uino sit sumpta frequenter.
Vel si trita prius matricis subditur ori.
Carotis admixta, cutem facit esse nitentem.
Omnibus & morbis prodest de frigore factis.
Illius in uino uel aqua decoctio, curat
Quos uertigo nocet, si lotum sit caput inde,
Herbaq; temporibus, & fronti cocta ligetur.
Duplum sauinae, si desint cinnama, poni
In medicamentis iubet Oribasius author.

DE PORRO.

IN multis causis usus medicamine porri
Dicitur Ipcras, medicinae maximus author.
Istius succum solum dedit ille bibendum
Aegrotis, qui reijciunt, sputantue cruorem.
Quos hæmophthysicos soliti sunt dicere Græci.
Cum galla dant hunc alij, thurisue farina,
Aut geminis dragmis porrorum, seminis unam

B 3 Apponunt

AE MILIUS MACER

Apponunt myrrhae, uino quoq; trita resoluunt.
Præ cunctis alijs dicunt hæc sumpta iuuare.
Manantemq; potes naris retinere cruorem,
Vngas si nares intus medicamine tali.
Contractas uulvas succo curabis eodem.
Reddit foecundas mansum per sæpe puellas.
Vlcera cum melle tritum iuuat, appositumq;
Humorum capitis si distillatio fiat
Pulmones, pectusq; nocens, uocemq; canoram,
Indeq; consurgat tussis præcordia ledens,
Cum ptisana succum porri sorbere iuuabit.
Et per se solum prodest his omnibus ipsum.
Si porri partes in lymphâ coxeris albas,
Sic ut aquam primam mutes, addasq; secundam,
Vtilis eius aquæ duro fit potio uentri.
Dicitur hæc eadem cum uino stringere uentrem.
Cum uino potus datur his quos læserat anguis,
Quodlibet aut animal fundens lethale uenenum.
Nec minus his prodest si uulneribus superaddas
Sic uelut emplastrum porrum cum melle subactum.
Commixtus porri succus lacti muliebri,
Et bibitus, tussim fertur sanare uetustam.
Et uarijs uitijs pulmonum subuenit idem.
Auris compescit cum capræ felle dolorem.
Præstat idem pariter cum mulso mixtus, & auri
Infusus

DE HERBIS.

12

Infusus tepidus. fungus si manditur obstat.
 Eius iungatur succo pars tertia mellis,
 Et sic per nares tepidum fundendo uel aures,
 Immensum poteris capitis sedare dolorem.
 Ex uino bibat hunc lumborum quem dolor angit,
 Dicitur utilius tali nihil esse dolori.
 Fracturas solidat cito, duriciasq; relaxat
 Appositum, uulnusq; recens cito cum sale claudit.
 Si crudum fuerit sumptum, leuat ebrietatem.
 Sic uenerem stimulat, sic durum molliet aluum.

DE CAMOMILLA.

ANthemium magnis comendat laudibus author ^{ανθιμιον.}
 Asclepius: quam camimolam nos uel camomillam
 Dicimus: hæc multum redolens est, et breuis herba.
 Herbae tam similis, quam iusto nomine uulgus
 Dicit amariscam, q; foeteat & sit amara,
 Ut collata sibi uix discernatur odore.
 Authores dicunt species tres illius esse,
 Quas solo florum distingui posse colore
 Tradunt, est cunctis medius flos aureus illis:
 Sed uarijs folijs flos circumcingitur ille,
 Albi, uel nigri sunt, purpureiue coloris.
 Dicitur anthemion proprie, cuius foliorum
 Purpureus color est, maiorq; & fortior hæc est.
 At leucanthemion, folijs deprehenditur albis:

B 4 Melinis

AEMILIUS MACER

Melinis crysanthemon. uis omnibus illis
Sicca calensq; gradu primo conceditur esse.
Prouocat urinam cum uino qualibet hausta.
Vesicæ frangit lapides, & menstrua purgat
Si foueatur aqua matrix qua cocta sit herba,
Aut si cum uino potetur sepius illa.
Tormina sic sedat, stomachiq; inflatio potu
Pelletur tali, squamas de uultibus aufert
Si tritam apponas solam, mellie iugatam.
Ictericis prodest eius decoctio sumpta.
Et mire prodest iecoris potata querelis.
Pellere cum uino potata refertur abortum.
Hac oleo cocta foueas si febricitantem,
Frigus depelles, febrem quoq; sepe fugabis.
Vnguine purgantur hypocondria turgida tali.
Pestiferos morsus serpentum, pondere dragmæ
Cum uino, prohibet anthemis sumpta nocere.
Plinius affirmat hanc quadraginta diebus
Vnaquaq; die bis sumptam pondere dragmæ
Cum geminis cyatis uini subtilis & albi,
Cum lotio sensim totum purgare lienem.
Aegylopas curat, si quis commasticet illam,
Et sic apponat. sic ulcera sordida purgat.
Ebullire caput febris feruore grauatum
Sæpe solet, uel collectis humoribus in se,

Vlcera

Vlcera producit, uocat exanthemata Græcus.
 Hæc decocta uirens oleo camomilla repellit.
 Quod si defuerit uiridis, maceretur aceto,
 Et caput inde lauet, nullum magis adiuuat unguen.

DE NEPITA.

Herbam quã nepitam uulgarimore uocamus, καλαμίνθη
 Hanc medici græco calaminthi nomine dicunt.
 Sicca calensq; illi uis est, & tertius item
 Est in utroq; gradus. cum mulsã trita tepenti
 Sumpta, solet totum sudore reuoluere corpus,
 Ex oleo quo sit decocta perunge fricando
 Illum, uentura metuit qui frigora febris,
 Non frigus tantum, sed febrem sæpe repellit.
 Illi qui scyasim patitur, coxæ superadde
 Contritam uiridem, fertur comburere pellem,
 Et sic humores siccando, fugare dolores.
 Apposita, potuq; suo cito menstrua purgat.
 Est lepræ species, elephantiasisq; uocatur,
 Quæ cunctis morbis maior sic esse uidetur,
 Vt maior cunctis elephas animantibus extat.
 Hunc in principio morbum potus calaminthes
 Cum uino curat, humores extenuando.
 Serpentum morsus superaddita trita, nocere
 Non sinit, & pellit cum uino sumpta uenena
 Potus, & iniectus lumbricos enecat eius

B 5 Succus

AEMILIUS MACER

Succus, & in membris uermes necat omnibus ipse.
Si mel iungatur huic cum sale, plus operatur.
Si bibit hanc prægnans, aut tritam subdit, abortit.
Purgat & ictericos cum uino, curat anhelos,
Asthmaticos medici quos Græco nomine dicunt.
Et iecoris morbos cum uino mitigat hausta.
Hocq; modo ueterem lateris iuuat illa dolorem.
Atq; cicatrices nigras superaddita trita
Hæc naturalem reddit purgando colorem.
Vino decocta facit hæc melius cataplasma.
Compescit stomachi cum uino sumpta dolorem.
Fumus de domibus serpentes effugat eius.
Tollere singultum cum uino dicitur hausta.
Hocq; modo uenerem cohibet potata frequenter.

DE PULLEGIO.

Feruida pullegij uis, siccaq; dicitur esse.
Tertius à medicis datus est gradus huic i utroq;
Sæpius hanc herbam si prægnas sumit, abortit.
Menstrua deducit cum uino sumpta tepenti.
Hocq; modo tardas hæc extrahit herba secundas.
Hoc nomen quia non notum reor esse quibusdam,
Exponam tali quid nomine significetur.
Ut nondum natus testa circumdatur oui
Pullus, sic infans matris uestitur in aluo
Quadam pellicula matris de semine facta,

Quam

Quam nascens rumpit quasi testam pullulus oui,
 Ista pelliculas medici dixerunt secundas,
 Quod mox expositos naturæ iure sequantur.
 Hæsi plus iusto, uitio cogente, morantur,
 Aut mors subsequitur, dolor aut qui uix toleratur.
 Ista pullegium prædicto more repellit.
 Cum sale contritam melli si iunxeris illam,
 Unguine contractis potes hoc succurrere morbis.
 Illius puluis sumptus cum melle uel haustus,
 Pectoris humores uiscosos extenuare,
 Et per sputa potest illos educere mire.
 Nausea, uel morsus stomachi curabitur illa
 Cum pusca sumpta, uel aceto quod sit aquosum.
 Cum uino nigram coleram potata repellit.
 Sicq; uenenatis serpentum morsibus obstat.
 Si per uim febris, nimio ue fluore cruoris,
 Aut aliquo casu subito defecerit æger,
 (Quod solet à doctis medicis malefactio dici)
 Pullegium ualido tritum iungatur aceto,
 Naribus ægroti sic apponatur, odore
 Solo confestim dicunt releuare iacentem.
 Ginguas sicci puluis confirmat, et usti.
 Appositam uiridem dicunt sedare podagram,
 Et quosuis alios solet emendare tumores,
 Si superaddatur tepidæ permixta polentæ.

Addita

AE MILIUS MACER

Addita cerotis, papulas de corpore tollit.
Spleneticismultum superaddita cum sale prodest
Elixatura, si quisquam saepe tepenti
Illius abluitur, pruritus non patietur.
Et sic matricis poteris curare tumorem.
Tussim compescit cum uino sumpta tepenti.
Et sic urinam compellit reddere largam.
Et magis, ex uino si sit decoctio facta,
Aut oleo mixtam contritam si superaddas.
Si radix acri trita iungatur aceto,
Sedabit quosuis superaddita saepe tumores.
Obstat serpentum cum uino sumpta uenenis.
Et sic assumptum, uenerem stimulare fatentur.
Sic quoq; pulmonis prodest, iecorisq; querelis.
Et sic nutrici sumptum, lac praebet abundans.
Herba uirens curat morsus cum melle caninos
Si superaddatur, et uino mixta bibatur.

DE FOENICULO.

Foeniculum medici calidum, siccumq; secundo
Dicunt esse gradu, marathrum Graecus uocat illud.
Cum uino cunctis obstat haec herba uenenis.
Hac mansa serpens oculos caligine purgat.
Indeq; compertum est humanis posse mederi
Illam luminibus, atq; experiendo probatur.
Radici succus mixtus cum melle recenti,

Pulsa

DE HERBIS.

19

Pulsa reddit eos omni caligine claros.
 Expressus marathri uiridi de semine succus,
 Soleq; siccatus, magnum medicamen habetur,
 A' quiscunq; uelis oculorum pellere morbos.
 Auribus infusus uermes succus necat eius.
 Renibus in ptisana radix decocta medetur.
 Cum uino fugat hydropicos potata tumores.
 Sicq; uenenatis obstabit morsibus illa.
 Sic quoq; pulmonis obstat, iecorisq; querelis.
 Et sic nutrici sumpta, fit copia lactis.
 Cum uino uel aqua radicis coctio sumpta,
 Nephreticis, & uesicæ morbis medicatur.
 Urinas purgat, & menstrua sumpta resoluit,
 Vel si trita super pectus hæc herba ligetur,
 Nausea cum uino sumpta sedabitur illa.
 Feruorem stomachi cum lymphæ mitigat hausta.
 Radix illius uino decocta, dolores
 Fomento curat, patitur quos uirga uirilis,
 Hoc quoq; si iungas oleo facit, hocq; perungas.
 Ictus, uel factos subito quoscunq; tumores,
 Apponas tritam iuncto sedabis aceto.
 Semen cum uino bibitum, ueneris mouet actus.
 Hocq; modo lateris diros sedare dolores
 Dicunt, aut herbæ si sit decoctio sumpta.
 Tradunt authores eius iuuenescere gustu

Serpentes

AEMILIUS MACER

Serpentes, & ob hoc senibus prodesse putatur.

DE ACIDULA.

Dicimus acidulam, quam Græcus dicit αοxon.
Sic dici credunt, sapor illi quod sit aceti.
Crescit arenosis in pratis, & secus amnes.

Hanc auide quidam comedunt in tempore ueris,
Expertumq; serunt sibi quod fastidia tollat.

Virtus est illi siccans, & frigida ualde.

Tertius à medicis datus est gradus huic in utroq;

Hac fugit apposita sacer ignis, & herpeta mordax.

Et tumor ex oculis tritæ cataplasmate cedit.

Vlcera quæ serpunt cohibet, combustaq; curat.

Et multum calidæ dicunt prodesse podagræ,

Si fuerit folijs illius operta uirentis,

Aut cataplasmata mixta contrita polenta.

Eius cum roseo succus permixtus oliuo,

Dicitur antiquo capitis prodesse dolori,

Qui dictus dolor est lingua cephalargia græca.

Omne genus fluxus uentris restringere mire

Cum uino potata solet, uel mansa frequenter.

Hocq; modo nimium manantia menstrua sistit,

Vel si matrici tritam uiridem superaddas.

Sic quoq; lumbricos pellit potata rotundos.

Taliter & cunctis prodest potata uenenis.

Exhilarat uisus illius succus inunctus.

Cum uino

Cum uino uarijs obstat potata uenenis.
 Affirmant, istam qui secum gesserit herbam,
 Quod non appetet hunc lethali scorpium ictu.
 Auribus expressus succus si funditur eius
 Adiuuat auditum mire, pellitq; dolorem.

Altera uero minor species est istius herbæ,
 Quam semperuiuam dicunt, quoniam uiret omni
 Tempore: barba Iouis uulgari more uocatur.
 Esse refert similem prædictæ Plinius istam,
 Nec minus omnibus hanc prædictis posse iuuare.
 Mane solent adeo palpebræ glutine quodam
 Flegmatis astringi, ualeant ut uix aperiri,
 Has mire succus herbæ deglutinat huius,
 Illo si tactæ fuerint, digitouæ perunctæ.

DE PORTULACA.

A Vdrachne græce, quæ portulaca latine
 Dicitur, hæc uulgi pes pulli more uocatur.
 Humida uis eius, & frigida dicitur esse.
 Inde iuuat febrem, quam dicit Græcia causon,
 Tertius humori, stridori uero secundus
 Huc gradus est. uilis stomacho quoq; habetur
 Trita super stomachum uiridis si ponitur herba.
 Præstat idem succus si iumitur: herbaq; mansa,
 Aut ut olus accepta solet lenire calorem.

Mansa uel hausta potest nimium restringere fluxum

Sanguinis

ἄνθος πορτολάκη.

AEMILIUS MACER

Sanguinis & uentris nimium cohibere fluorem.
Esse uetat dentes illis contrita stupentes.
Et tumidis oculis prodest superaddita trita.
Feruorem solis æstate comesta nocere
Non sinit, & uentrem cum uino & cum sale mollit.
Vesicæq; solet sedare comesta dolores.
Est hæmorrhificis hæc sæpe comesta salubris.
Acidulæ similes huic penè per omnia uires,
Effectusq; pares testatur Plinius esse.

DE LACTUCA.

Frigida lactucæ uis constat, & humida ualde.
Vnde potest nimios hæc mansa leuare calores.
Et præstabit idem superaddas si bene tritam.
Vtilis est stomacho, somnum dat, mollit & aluum:
Omnibus his melius prodest decocta comesta.
Et stomacho potius non lota comesta medetur.
Lactucæ semen compescit somnia uana
Cum uino bibitum, fluxum quoq; reprimet alui.
Lac dat abundanter nutriti sumpta frequenter.
Ut quidam dicunt, oculis caligo creatur
His, quibus assidue fuerit cibus eius in usu.

DE ROSA.

Dici flos florum nobis rosa iure uidetur,
Que specie cunctos præcedat, odoreq; flores.
Nō tamen hæc tantū specie, nec odore iuuare
Nos ualet

Nos ualet, at uarijs nos adiuuat illa medelis.
 Eius sicca gradu uis est & frigida primo.
 Compescit sacrum, si trita apponitur, ignem.
 Sic quoq; si stomachus calet aut praecordia, sedat.
 Fluxum matricis cum uino stringit & alui.
 Illius succum collyria plurima quaerunt.
 Et siccae puluis morbis bene subuenit oris,
 Infrictus per se tantum, cum melleue mixtus.
 Omnes feruores superaddita trita coercet
 Ipsa recens, uel si mulsae contrita bibatur.
 Ex hac conficitur oleum, roseumq; uocatur,
 Diuersis morbis, & multis utile causis.
 Si bibitur, uentrem mollit, stomachiq; calorem
 Extinguit nimium, bene si foueatur eodem.
 Et dolor & feruor capitis curabitur illo.
 Permiscendo illi si forte iugatur acetum,
 Expurgat sordes, uulnus repletq; profundum.
 Et combusturis praecclare subuenit ignis.
 Ore diu tentum dentis sedare dolorem
 Dicitur, & duras palpebras reddere molles.
 Aufert suppositum pruritus interiorum.
 Et stereticis uarijs ualet hoc succurrere morbis.
 Hoc oleum quoniam uariatur conficiendo,
 Dicam Palladius quid scripserit inde peritus.
 Quod rubeum fuerit foliorum sumito floris,

C

Vicia

AE MILIUS MACER

Vncia sic purgatorum iungatur oliui
In libra, uitreo sic claudens omnia uase.
Sub phœbo tantum septem suspende diebus,
Inde medelarum uarios seruetur ad usus.

DE LILIIS.

L Aurosas (ut credo) rosas, argentea debent
Lilia iure sequi, quæ nec specie, nec odore
Cedere creduntur, roseo collata decori,
Nec minus in multis hominum sunt apta medelis.
Eius radice bulbus, quæ lilia profert,
Sub prunis tectus, iuncto quoq; tritus oliuo,
Prodest usturis mire superadditus ignis,
Et melius roseum sibi si iungatur oliuum.
Duricias stericas mollit si subditur idem.
Elixis eius folijs, cataplasmaq; factum,
Mollescunt nerui, combustaq; membra iuuantur.
Sicq; superpositus morsus curabitur anguis,
Aut si cum uino bulbus potabitur ipse.
Sic quoq; fungorum uetat ille uenena nocere.
Hunc uino coctum tritumq; pedum superadde
Clauis, nec soluas nisi cum lux tertia transit.
Pingui porcino si decoquis hunc, uel oliuo,
Reddere posse pilos membris narratur adustis.
Cum uino potam nocuum purgare cruorem
Per uentrem dicunt, & sic prodesse lieni.

sicq; iuuat

Sicq; iuuat uuluas, sic idem menstrua purgat,
 Vel si cum uino ueteri coctum superaddas.
 Præcisus neruis tritus cum melle medetur.
 Expressus succus foliorum mixtus aceto,
 Et melli coquitur, sint mellis, sint & aceti
 Ut geminae partes, prædicti quinq; liquoris,
 Ad desiccandas nihil est magis utile plagas,
 Inq; cicatrices ducit, licet inueteratas.
 Elixus bulbus, & carotis bene mixtus,
 Rugas distendit uultus, maculas fugat omnes.
 Lichenas purgat, faciem quoq; surpure mundat.
 Exprimatur succus de tritis floribus eius,
 Qui uuluas mollit cum lana subditus illis,
 Illitus asseritur sudorem posse mouere.
 Turgida maturat, primo coquit, & cito purgat.

DE SATVREIA.

THymbra solet græce dici, Satureia latine.
 Illi sicca nimis uis est, sed feruida ualde.
 Prouocat urinam, cum uino menstrua sumpta.
 Pellit abortiuum, muliebria uiscera purgat.
 Illius puluis cum cocto melle subactus,
 Et mansus, uel cum uino si sumitur idem,
 Pectoris humorem pellit persumpta tenacem.
 Cum uino tepido compescit tormina uentris
 Si large bibitur: uerum iam sæpe probaui.

C 2 Est quidam

AEMILIUS MACER

Est quidam morbus lethargus nomine dictus,
Oppositum medici quem dicunt esse phrenesi,
Quod uetat hic somnū, somno grauat hic nimis ægrū.
Hoc tam lethali somno depressus, aceto
Thymbram commiscens, foueat caput inde frequēter,
Sic uitium pigri poterit depellere morbi.
Hanc herbam caueat mulier contingere prægnans,
Nam non mansa modo, sed partum subdita tollit.
Nausea sedatur hac, si bene trita bibatur
Cum modico uino, uel si sumatur in ouo.
Hocq; modo mire uenerem solet illa mouere,
Si largo potu uiridis, uel sicca bibatur.
Quod si cum uino mel iungitur & piper illi,
Non modicum ueneris succendere dicitur ignem.
Hinc est à Satyris merito satyrea uocata,
Quod sint in uenerem nimis hæc animalia prona.
Si desit thymus, pro thymo ponere thymbram
Præcipiunt medici, quia uis est æqua duobus.

DE SALUIA.

Salvia cui nomen elelisphacus est apud Argos,
Cum mulsæ iecoris prodest potata querelis.
Pellit abortiuum, lotiumq; , et menstrua purgat.
Trita uenenatos iuuat superaddita morsus.
Crudis uulneribus, quæ multo sanguine manant,
Apponas tritam dicitur retinere cruorem.

Cum uino

Cum uino succus tepidus si sumitur huius,
 Compescit uentrem, tussim, laterisq; dolorem.
 Pruritus uulvæ curat, uirgæq; uirilis,
 Si foueas uino fuerit quo salua cocta.
 Illius succo crines nigrescere dicunt,
 Si sint hoc uncti crebro sub sole calenti.

DE LIGUSTICO.

A Ligurum patria sumpsere ligustica nomen,
 Copia quod maior ibi nascitur illius herbæ.
 Tertius huic gradus est calidi sicciq; uigoris.

Maior radicis uis est, & seminis eius,
 Et par est illis uis in medicamine quouis.
 Inflato st macho cum uino sumpta medetur.
 Et tali potu uis digestiua iuuatur.
 Omnibus & morbis sic prodest interiorum.
 Vrinæ sic sumpta mouet, & menstrua purgat.
 Tota uenenatis medicatur morsibus herba,
 Si bibitur bene trita prius, uinoq; soluta,
 Et pars contritæ ponatur desuper herbæ.
 Non mod cum colicis prodest hæc mansa uel hausta,
 Vel si radicis elixatura bibatur.
 Nec solum colicis decoctio proderit ista,
 Sed suprædictis medicabitur omnibus hausta.
 Digestibilibus semen bene iungitur eius
 Omnibus antidotis, quod sit huic peptica uirtus.

C 3 Serpentes

AE MILI VS MACER

Hanc oculus Strabus potuq; & odore nociuam
Asserit: antidotis eius tantummodo semen
Misceri iussit. hoc uerum dixerit à se,
Aut à doctorum libris, non est mihi notum.
Hoc scio quod ueteres non paruis laudibus istam
Attollunt herbam. nec me legisse recordor
Vllum, qui Strabi sermonibus astipuletur.

DE OSTRVTIO.

S Truction, ostrutium quod uulgi more uocatur,
Vim calidam siccamq; tenet. radix fugat eius
Cum uino morbos iecoris, si trita bibatur.
Ictericos sic sumpta iuuat, splenisq; tumorem
Durum, quem græci sclirosin dixere, repellit.
Hocq; modo lapides uisicæ frangere dicunt.
Menstrua sic, lotiumq; mouet, tussimq; medetur.
sic orthopnoicis prodest si sepe bibatur.
Subditaatrici depellere fertur abortum.
Et sic tarda nimis seducere menstrua tradunt.
Acri cum uino si iungitur atq; polenta
Illius succus, lepras emundat inunctas.
Hoc etiam succo iuncto cum polline, quem dant
Ordea, curatur (ut dicunt) pustula quæuis,
Si superaddideris emplastri more dolori.
Illius succus cum melle terendo iugatus,
Humores capitis purgat si nare trahatur.

Sternuta

Sternutamentum per se puluis mouet eius
 Naribus iniectus, ueratro non segnius albo.
 Ictericis succus mire medicabitur eius,
 Hunc si nare trahant lacti mixum muliebri.

DE CAEREFOLIO.

Est caerefolio uis acris & ignea ualde.
 Appositum cancris tritum cum melle medetur.
 Cum uino bibitum lateris sedare dolorem
 Saepe solet, tritam si nectis desuper herbam.
 Cum mulsu bibitum pituitæ noxia soluit.
 Ex oleo coctum frigus depellit inunctum.
 Si tritum mixto uiolento soluis aceto,
 Lumbricos tali potu, tineasq; repellit.
 Cum uino ciet urinas, & menstrua purgat.
 Virgine cum cera, uetus huic axungia mixta,
 Non modo parotidas, uerum quoscunq; tumores
 Curat uel reprimit, si saepius hæc super addas.
 Intinctum ualido si manducetur aceto,
 Saepe solet uomitum, uentremq; tenere solutum.
 Si trito tegitur pectus, succusq; bibatur,
 Urinæ clausos reserat quoscunq; meatus.
 Illius elixatura uertigo fugatur,
 Si caput hac tepida patientis saepe lauetur,
 Herbaq; temporibus & fronti cocta ligetur.

AEMILIUS MACER

DE ATRIPLICE.

INfrigidare gradu primo, humectare secundo
Attriplicem dicunt: eius mollit cibus aluum.
Duritias soluit uarias, clauisq; medetur,
Emplastrum crudæ, uel coctæ si superaddas.
Hocq; superpositum scabros cito detrahit unguis.
Ignibus & sacris dicunt sic posse mederi.
Attriplicem tritam cum nitro, melle, & aceto,
Dicunt appositam calidam sedare podagram.
Ictericis dicitq; Galenus tollere morbum
Illius semen cum uino sæpius haustum.

DE CORIANDRO.

FRigida uis herbe coriandri dicitur esse,
Austeræq; simul, quiddam uirtutis habere
Hancq; Galenus ait, per quam depellere uentre
Lumbricos tineasq; solet, si trita bibatur
Cum uino, uel si mixta sumatur aceto.
Vua cum passa coriandrum, melq; iugatum,
Sedabunt uarios superaddita trita tumores.
Præcipue testes tumidos iuuat hoc medicamen.
Illius semen uentrem stipare solutum
Fertur aquæ iunctum, fuerit si sæpius haustum.
Argenti spumam cerusæ contere mixtam,
His tritis, succum coriandri iunge, & acetum,
Quatuor his roseum miscendo iugabis oliuum.

Ista terendo

DE HERBIS.

21

Ista terendo simul pretiosum conficis unguen,
 Quo sacros ignes pellas, calidosq; tumores.
 Si tibi difficilis confectio tanta uidetur,
 Succus cum solo prodest commixtus aceto.
 Et si frumenti panis mundissima mica
 Iungitur huic succo, sedat quemcunq; calorem.
 Huic succo si iuncta fabæ sit sola farina,
 Et superaddatur scrophis, medicabitur illis.
 Et cedit feruens emplastro pustula tali.
 A multis scriptum legitur febris ante tremorem
 Si tria grana uoret coriandri seminis æger,
 Euadet febrem cui dat lux tertia nomen.
 Prestat idem lectum coriandum mane, priusquam
 Sol surgat, cervicali si subditur ægri.
 Xenocrates scripsit totidem cessare diebus
 Menstrua, quot mulier coriandri grana uorabit.
 Assiduum quidam condemnant illius usum,
 Nempe putant mortem, quemuisue parare dolorem.

DE NASTURTIO.

Dicunt feruentes q; habent nasturtia uires,
 Et siccas: hac re uenerem ceu ruta coërcet,
 Siccando semen fuerit si sumpta frequenter.
 Fermento commixta recens hæc herba terendo,
 Anthracas curat, bona quæ plebs ulcera dicit.
 Si superaddatur curaq; furunculis ista,

C S

Emitet

AE MILIUS MACER

Emittit saniem, cum qua dolor ipse recedit.
Illius succus crines retinere fluentes
Illitus asseritur, dentisq; leuare dolorem,
De qua parte dolens dens est, infusus in aurem.
Fortius est herba semen, depellit abortum
Haustum cum uino, uentrisq; animalia pellit.
Et sic serpentis dicunt obstare uenenis.
Solut odor positi carbonibus effugat illas.
Splen reprimit mixto, si saepe bibatur, aceto.
Herbam uel semen cum polline iunge & aceto,
Hæc contrita simul schiasis superadde dolori,
Vtile non modicum confirmant hoc medicamen.
Lichenas succus purgabit melle perunctus.
Si prurigo caput, aut ulcera turpia foedant,
Anseris admiscens adipi nasturcia trita,
Sæpius unge caput, uitium pelletur utrunq;
Si coquis hanc herbam capræ cum lacte recenti,
Illius aut semen, dolor angit pectora quisquis
Assumpto tepido potu sedabitur isto.
Semen cum tepida contritum pondere dragmæ,
Et bibitum, dicunt quod durum molliat aluum.
Tussim compescit semen cum melle uoratum.

DE ERUCA.

ERUCAM calidam dicunt mediocriter esse,
Siccam non adeo. cibus eius digerit escam.

Tertius

Tertius erucæ fertur gradus esse caloris,
 Et ualet urinas hæc mansa uel hausta mouere.
 Manditur utiliter pueris, tussimq; repellit.
 Emundare cutem maculis cum melle iugatam
 Tradunt, & mundos lentigine reddere uultus.
 Elixata prius radix, ualideq; subacta,
 Ossibus & fractis superaddita, reijcit illa.
 Cum uino tritum si semen sumitur eius,
 Quosuis pestiferos ictus curare uidetur.
 Hæc nigras maculas purgat cum felle bouino
 Illita. mira loquar, cum uino largius haustam
 Indurare ferunt hanc contra uerbera sensum.
 Si condituris coquus hanc admisceat herbam,
 Aut semen, gratum dicunt præstare saporem.
 Euzomonq; solent hac causa dicere Græci
 Erucam, succus quod gustu sit bonus eius.
 Non modice mansam uenerem stimulare uel haustam
 Confirmant medici, pariter pluresq; Poëtæ.
 Est cum lactucis hæc herba comesta salubris:
 Nanq; calor dat temperiem cum frigore mixtus.

DE PAPAVERE.

Dicunt uim gelidam siccamq; papaueris esse.
 Tres illi tribuunt species: flos unius albus,
 Alterius roseus, rubeus pallensq; minoris
 Flos est: hanc uulgo dicunt agreste papauer.

Cunctis

ÆMILIUS MACER

Cunctis nobilior est, cui flos innascitur albus.
Ex huius teneris faciunt opium capitellis,
Incisa leuiter summa cute, lacq; quod inde
Defluit, accipiunt cochleis, siccumq; reseruant,
Antidotis multis aptum, uarijsq; medelis.
Sunt qui contundunt cum lacte suo capitella,
De quibus expressum siccant in sole liquorem,
Post primum succus uires habet iste secundas.
De specie uero roseos quam gignere flores
Dixi, conficiunt oleum de semine tonso,
Non modicum gustu iucundum, somniferumq;
Tertia, cui flos est rubeus, semenq; nigellum,
Prestat, si bibitur, reliquarum more soporem.
Elixatura tepida cuiuslibet harum,
Aeger si foueat faciem, uel si bibit illam,
Optatum capiet, nisi mors sit proxima, somnum.
Sperma nigri bibitum cum uino, stringere uentrem
Dicitur, hocq; modo fluxus inhibet muliebres.
Somnum dat bibitum, tussim compescit iniquam.
Pondere denarij debent hæc semina sumi:
Nam plus leihargum, uel mortem sæpius infert.
De folijs eius tritis factum cataplasma,
Eximie fauces dicunt curare tumentes.
Quosq; uocant sacros extinguere dicitur ignes.
Frizore, uel cantu, potuue, ciboue, uel aestu,

Aspera

DE HERBIS.

23

*Asp̄era si fuerit uocalis reddita uena,
 Apposito tali fiet medicamine lenis.
 Candida miconi species (sic nempe uocari
 Græcorum lingua dicunt quodcunq; papauer)
 Longe nobilior est, utiliorq; duabus.
 Tunc cum lacte fluunt capitella papaueris huius,
 Lecta coquantur aqua, cui sit pars tertia mellis
 Addita, cuncta coquis, donec decoctio spissa
 Sit quasi mel, uarios sic conseruetur ad usus.
 Sumpta facit somnum, tussim fugat, abstinet aluum.
 Vocalis uenæ bene reumatismata siccant.
 Eiusdem teneris opium factum capitellis,
 Sicut iam docui, roseo miscebis oliuo,
 Vnge caput mixtis, sedabitur his dolor omnis.
 Et solet hoc unguen somni præstare quietem.
 Prædictis admisce croci redolentia fila,
 Auris curabis hæc infundendo dolorem.
 Hoc quoq; foemineo cum lacte crocoq; subacto,
 Vngendo calidam poteris sedare podagram.
 Ano suppositum solet hoc adducere somnum.
 Illud idem solo præstare uidetur odore.*

DE CEPIS.

DE cepis medici non consentire uidentur.
 Namq; Dioscorides inflare, caputq; grauare,
 Atq; sitim cepas dixit succendere mansas.

Fellitis

AEMILIUS MACER

Fellitis non esse bonas ait ipse Galenus,
Flegmaticis uero multum putat esse salubres.
Non modicum sanas Asclepius asserit illas
Præsertim stomacho, pulchrumq; creare colorem
Affirmat, quoties aliquis conspexerit illas.
Et dicit, quisquis ieiunia soluerit illis
Vnaquaq; die, quod uiuet hic absq; dolore.
Affirmant omnes mansas inferre soporem.
Et dicunt illas mollire salubriter aluum.
Appositas perhibent morsus curare caninos,
Si tritæ cum melle prius fuerint uel aceto.
Apponunt alij cum uino melleq; tritas,
Transactisq; tribus soluunt cataplasma diebus.
Sal tritum cepasq; Dioscorides iubet anguis
Morsibus apponi, sic asserit ille iuuari.
Fœmineo lacti commixtus succus earum
Pellit sæpe graues infusus ab aure dolores.
Hic succus commixtus aquæ, bibitusq; iuuabit
Illos, quos subitus facit obmutescere morbus.
Naribus attractus harum tantummodo succus,
Humores nocuos capitis deponere cogit.
Mansæ uel potæ, tardantia menstrua purgant.
Triturasq; pedum soleæ quas, uel caligarum
Duriciæ faciunt, succo sanabis eodem,
Cum gallinarum pinguisi sæpe perungas.

Mane

DE HERBIS.

20

Mane sibi dentes qui succo perfricat isto,
Dicunt hunc dentis nunquam sentire dolorem.
Vlcera compescunt oris cum pane comestæ.
Intingens oleo coctas qui sumpserit illas,
Sedat quos intus dat dysenteria morbos.
Contritis cepis loca denudata capillis
Sæpe fricans, capitis poteris reparare decorem.
Oris foetori prosunt, fastidia tollunt.
Hasq; iubent hæmorrhoidis superaddere tritas.
Illarum succus caligine lumina purgat.
Admixtus melli maculas quoq; iunctus aceto
Emendare solet, si sint hoc sæpe fricatæ.

DE BVGLOSSA.

Lingua bouis, græco sermone buglossa uocatur.
Hæc coleram rubeam nimio feruore perustam
Purgat, cum uino fuerit si sumpta frequenter.
Cardiacum, colerae quem fecit copia nigra,
Consimili potata modo curare ualebis.
Humores nocuos pulmonis detrahit hausta.
Mixtus aquæ tepidæ si succus sumitur eius,
Illi qui patitur schiasim mire medicatur.
Vim memorem cerebri dicunt seruare periti
Vinum potatum quo sit macerata buglossa.
Lætos conuiuas decoctio dicitur eius
Reddere, si fuerit inter conuiuia sparsa.

De sinapi

AEMILIVS MACER

DE SINAPIO.

INter eas quas Pythagoras laudauerit herbas,
 Afferitur primam laudem tribuisse sinapi.
 Quartus ei gradus est in ui sicca, calidaq;
 Extrahit humores viscosos, extenuatq;
 Comburitq; cutem, uis illi est tanta caloris.
 Maior uis eius in semine dicitur esse.
 Sensus exacuit cibus eius, commouet aluum,
 Confringit lapides, urinam, & menstrua purgat.
 Si tritam iungas tepida, uersesq; palato
 Ad solem, capitis purgabit flegma nocuum.
 Sternutamentis hoc admiscere salubre est,
 Isto nam capitis strictura resoluitur omnis.
 Mansum confortat stomachum, suspiria sedat.
 Morsum serpentis, trito si iungas acetum,
 Et superapponas, tali medicamine curas.
 Mansum pestiferos uetat intus ledere fungos.
 Vi nimium feruente cutem comburere dixi,
 Sed tamen haec multis est utilis ustio causis.
 Hac oculis nocuis capitis sedabitur humor,
 Et qui distillans pulmonum concaua laedit,
 Et stomachi, morbosq; creat, tußimq;, phthisimq;.
 Hac per uesicas coxae dolor inueteratus
 Elicitur, schiasim quam graeco nomine dicunt,
 Hacq; tumor splenis durus, iecorisq; fugatur,

Et multis

Et multum causis hæc subuenit inueteratis.
 Vtile tot causis quoniam cataplasma sinapis
 Sæpius à medicis uariatur conficiendo,
 Hoc dicam qualiter fieri iubeat Meniacus:
 In mortariolo tritum bene pone sinapis
 Semen, iungatur panis huic candida mica,
 Sic, ut tertia pars sit panis iuncta sinapi,
 His ficus siccas, & mel iungas, & acetum
 Aetatis quantum, uel morbi causa requiret.
 Nam quo plus ficus sicca, uel mellis habebit
 Ille sinapismus, tanto solet acrior esse:
 Debilior, quo plus panis mittes & aceti.
 Ne tibi sit uilis, moneo, confectio talis,
 Effectum cuius in multis sæpe probaui.
 Non tamen hanc iubeo cunctis apponere morbis,
 Sed raro magnis, & causis inueteratis.
 Plinius in musto cum semine præcipit huius
 Radices mergi, sic postquam senserit horum
 Omnem uim uinum, multum putat esse salubre
 Faucibus, & stomacho potatum, luminibusq;
 Pluribus & capitis dicunt prodesse querelis.
 Infuso faciunt oleum de semine quidam
 Vtile lumborum uitijis, stupidis quoq; neruis.
 Exprimitur succus tenero de caule sinapis,
 Quod siccum mandens dentis tormenta fugabis.

D

Vocales

21 **AEMILIVS MACER.**

Vocales uenas semen lenire sinapis
Mansum confirmant, adipi tundendo uetusto
Commixtum, scrophas dispergit si superaddas.
Illius fumus multum prodesse caducis
Dicitur, atq; steræ causas siccando iuuare.
Cum ficu tritum capiti superaddere raso
His, qui lethargum patiuntur, magna medela est,
Vel si sæpe pedes uniendo fricabis eorum.
Semen contritum melli coniunge uel uncto,
Illud alopecias iuuat unguen sæpe fricando.
Acri cum uino lepras emundat inunctum.
Hoc quoq; curatur manso perihodica febris,
Antea quàm diri ueniat commotio morbi.

DE CAULE.

CAulis Romana, Græcorum brassica lingua
Dicitur: is quamuis passim nascatur in hortis,
Est tamen illius ad multa salutifer usus.
Annis sexcentis usos medicamine caulis
Romanos, Cato testatur, medicina priusquàm
A medicis Romæ descripta fuisset in usu.
Tunc hortus escas illis dabat, & medicinas.
Vulnera non tantum curare recentia caulem
Ipsemet affirmat, sed quamuis inueterata,
Et caneros etiam: loca sed prius amne lauari
Præcipit, aut uino tepido, sic deniq; crudum
Vnaquaq;

Vnaquaq; die bis tritum apponere caulem.
 Ordea quam dederint cauli miscere farinam
 Idem præcepit, tritam quoq; cum coriandro,
 Et sale permodico, sic omnia mixta terendo
 Apponi diræ docuit cataplasma podagræ.
 Hoc etiam morbis medicabitur articulorum.
 Hoc quoq; syringas ait, & luxata iuuare.
 Atq; superpositum uarios sedare tumores.
 Illius urinam, fuerit qui caulibus usus,
 Causis neruorum calefactam censuit aptam.
 Hac ex urina pueri si sepe lauentur,
 Asserit illorum multum conferre saluti.
 Hæc narrat de caule Cato. Scripsisse libellum
 Crisippum dicunt huius de uiribus herbae.
 Omnes confirmant caligine lumina tergi
 Eius, qui uiridi uescetur caule frequenter.
 Auget lac mammis cibus eius, menstrua purgat,
 Atq; iuuat stomachum sumptas ut concoquat escas.
 Si multum coquitur restringere dicitur aluum.
 At semicrudus solet illam soluere sumptus.
 Ac sumptus crudus sic ut tingatur aceto,
 Splen reprimit tumidum: semen depellit abortum.
 Vincto cum ueteri coctos bene contere caules,
 His oleum roseum quantum res postulat addas,
 Ardores nimios iuuat hæc confectio febris,

AE MILI VS M A C E R

Si super ad datur stomacho, membróue calenti.
Acri non scissum si mergis alumen aceto,
Et caules, sic ut corpus redigantur in unum,
Cuncta terendo diu, potes hoc compescere lepram,
Et plures alias maculas his sæpe perungens.
His etiam crines poteris retinere fluentes.
Dicitur & testes istud curare tumentes,
Et uarios morbos genitalia quæ patiuntur.
Et melius si prædictis faba cocta iugatur.
Cum fœnogræco si tundis hanc & aceto,
Et super arthreticos apponas ista dolores,
Multum subueniet illis, uitijsq; podagræ
Non modicum poterit istud cataplasma mederi.
Vincto cum ueteri caulis cineres bene triti,
Profunt ad ueteres lateris, coxæq; dolores.
Sit licet hæc uilis, tamen est medicina salubris.
Si caulis semen mixto potatur aceto,
Pellere sæpe solet animalia noxia uentris.
Fit cinis ex siccis caulis radicibus ustis,
Subditus hic, uuam releuat siccando iacentem.
Dentibus attriti succum glutire uirentis,
Affirmant raucæ multum succurrere uoci.
Naribus infusus succus, purgat caput eius.
Qui prius est caules, uix sentiet ebrietatem.
Emulsam caulis radicem, postea terram

Quæ non

Quæ non attigerit, collo, Melinius inquit,
Suspensam, uarios uix depellere morbos.

DE PASTINACA.

Est pastinacæ uirtus in semine tantum,
Et radice sua. malsa si decoquis eius
Radices, multum decoctio proderit eius,
Si potanda datur splenis, iecorisq; querelis.
Lumborumq; iuuat eadem potata dolorem.
Has si lacte coquas, decoctio sumpta iuuabit
Asthmaticos, quamuis ueteres, uentresq; fluentes.
Radix illius collo suspensa, tumores
(Vt quidam dicunt) compescit testiculorum.
Qui pastinacam fert, aut qui mandidit illam,
Dicitur à nullo serpente posse noceri.
Accendit uenerem si large sumitur illa.
Si circumscalpis dentes radicibus eius,
Dicunt ingenti persæpe dolore iuari.
Ex uino pastinacæ si sperma bibatur,
Compescit diros quos scorpion intulit ictus.
Sic quoq; foeminei uentris curare tumorem
Dicunt, quod mulier quasi prægnans esse uidetur.
Appositum cancris totum cum melle medetur.
Quod pastum tribuat est pastinaca uocata,
Nanq; cibum nullæ radices dant meliorem.

AEMILIUS MACER
DE ORIGANO.

Origani uires calide siccaeq; leguntur.
Tertius huic in utroq; gradus cōceditur esse.

Illius in uino curat decoctio sumpta

Quosuis pestiferos morsus, si saepe bibatur.

Cum mulsā sumpta prodest aconita bibenti.

Sic multis alijs dicunt obstare uenenis.

Conquassata iuuat mansum, uel saepius haustum.

Hydropicos reprimit bibitum, siccataq; tumores.

Cum mulsā bibitum coleram deponere nigram

Dicunt, oxifabi fuerit si pondere sumptum.

Menstrua deducit bibitum, uel si superaddas

Tritum, uel cocta mulier si se fouet herba.

Illius puluis tussim cum melle repellit.

Pruritus, acoras, maculasq; cutis fugat omnes,

In quo decoquitur si saepius amne lauentur.

In lauacro iuuat ictericos hæc coctio sumpta.

Succus prædictæ uiridis si sumitur herbæ,

Vuas & fauces curat siccando tumentes.

Oris uulneribus medicabitur ore retentus.

Naribus infusus, irino mixtus oliuo,

Infusum capiti coget manare cruorem.

Auribus infusus sedat cum lacte dolorem.

Hic succus mixtus cepis, & rosyriaco,

Ponitur ad solem tunc quando Sirius ardet,

Sicq; quater de

Sicq; quaterdenis feruebit in ære diebus.
 Si supponatur lecto confectio talis,
 Effugat (ut dicunt) animalia cuncta nociua.
 His quibus ex aliquo uitio digestio tarda
 Euenit, ex uino prodest si sumitur aluo.
 Cum calida morsus stomachi lenire probatur.
 Illius succos oleo mixtos & aceto
 Succida lana bibat, & sic superaddita membris
 Luxatis uel contusis, multum iuuat illa.
 Prouocat urinam, lumbricos proijcit haustu.
 Dente diu tritum solet inde fugare dolorem.
 Omnia potatus succus iuuat interiora.
 Eius cum succo si caryca trita bibatur,
 Sudorem poris producere fertur apertis.
 Appositus coxis succus cum polline farris,
 Harum sæpe grauem pellit reprimite dolorem.

DE SERPILLO.

Serpillum ueteres dixerunt, quod quasi serpat
 Terræ uicinum: huic feruida siccaq; uis est.
 Acri cum uino coctum, contundis oliuo
 Cui rosa dat nomen: hoc unguine perline frontem
 Aegroti, capitis solet hoc sedare dolorem.
 Nidor combusti serpentes effugat omnes,
 Et quoduis animal infundens ore uenenum.
 Hoc ideo miscere cibus messoribus est mos,

D 4 Vt si forte

AEMILIVS MACER

Vt si forte sopor fessos depresserit illos,
Vermibus à nocuis tuti requiescere possint.
Pestiferos morsus bibitum iuuat, appositumq̃.
Prouocat urinas, compescit tormina uentris.
Splen iuuat admixto si sæpe bibatur aceto.
Si mel prædictis iungatur, sputa cruenta
Iactantes, mire potus solet ille iuuare.
Haustum cum uino iecoris sedare dolorem
Dicitur, hicq̃ solet producere menstrua potus.

DE VIOLIS.

Nec roseus superare decor, nec lilia possunt
Fragrantes uiolas specie, nec ui, nec odore.
Dicitur humida uis illis, & frigida primo
Esse gradu, species tres esse leguntur earum,
Noscere quas tantum diuerso flore ualemus.
Nam sunt purpurei flores, albiq̃, nigriq̃.
Cunctis penè pares sunt in medicamine uires.
Inflammata iuuant loca, tritæ si superaddas.
Crapula discutitur bibitis, capitisq̃ grauedo
Olfactu solo, uel si caput inde coronas.
Anginis potæ medicantur aqua resolutæ.
Purpuream uiolam dicunt curare caducos,
Præcipue pueros, si mixto sumitur amne.
Radices uiolæ cum myrrha tunde, crocoq̃,
Hoc inflammatis oculis apponito nocte.

Contritis

Contritis folijs uiolæ cum melle perungens,
 Ulcera sanabis capitis si iungis acetum,
 Et cataplasma facis, cedit collectio quæuis.
 Illius curat elixatura tumorem
 Matricis, tepida si sæpe fouebitur illa.
 Ani fissuras, quas appellant ragadias,
 Addita cerotis medicatur sæpe perunctis.
 Pustula si fuerit, melli superadde iugata.
 Illius semen cum uino, menstrua purgat.
 Tritæ cum mixto radices eius aceto,
 Splen siccant bibitæ, uel spleni si superaddas.
 Hocq; modo calidam dicunt sedare podagram.
 A stomacho coleram rubeam potata repellit
 Herba uirens uiolæ, uel flos siccus sue, recensue.
 Morbos de colera rubea, uel sanguine factos,
 Mollibus in costis, aut in pulmonibus ipsis,
 Sedat si mixto potabitur amne recenti.
 Infantum tussim sic, et suspiria sedat.
 Ex uiolis oleum sicut de flore rosarum
 Conficiunt, multis quod dicunt utile causis.
 Auribus infusum, sonitum fugat atq; dolorem,
 Et capiti prodest quocunq; dolore laboret,
 Leniter infrigidans, corpusq; sopore resoluens.
 Lumbricos necat infusum, bibitum, uel inunctum.
 Et capitis fursur oleo depellitur isto.

D s Os capitis

AE MILIUS MACER

Os capitis ictu fuerit si forte plicatum,
Intantum, ut linguae patiens amiserit usum,
Fac prius hanc uiolam cum uino sumere tritam,
Postea, si fuerit capitis pars dextera lesa,
Contritam plantae pedis hanc adnecte sinistri,
Atq; econuerso facias si leua plicata est,
Os resilit, linguaeq; die redit usus eadem,
Vt Iustus tradit medicus, qui talia scripsit.
Altera uis uiolae fertur mirabilis esse.
Albae si uiolae radix teneatur in ore,
Et transglutitus sic succus saepius eius,
Vulneris immodicum tradunt mox sistere fluxum.
Hanc liquiritiae tradit uim Plinius esse.

DE ARISTOLOGIA.

Aristologiae species tres dicimus esse.
Longa prior, radix est cuius longa, uocatur.
Dicta rotunda sequens, q; sit radice rotunda.
Tertia clematis graeco sermone uocatur.
Viribus haec penè par dicitur esse rotundae.
Omnes uim calidam siccamq; leguntur habere.
In primo uis sicca gradu, feruensq; secundo est.
Pestiferos morsus cum uino sumpta rotunda
Curat, & assumptis prodest sic hausta uenenis.
Hocq; modo tardas educit sumpta secundas.
Cum pipere & myrrha putredine mundat ab omni,
Post par

Post partum potata steras uel subdita tantum.
 Asthmaticis prodest, & frigora sumpta repellit.
 Pleureticos curat mixto si sumitur amne.
 Quodlibet infixum superaddita trita repellit.
 Vulnere cum mellis purgatq; repletq; liquore.
 Quod si prædictis irim coniungis, & inde
 Ungas ginguas, dentesq; putredine purgas,
 Splenis duriciam soluit, laterisq; dolorem
 Si mixta potatur aqua, febresq; malignas
 Hoc potata modo fertur compescere mire.
 Sic etiam spasms super omnia subuenit hausta.
 Et sedat diram sic sæpius hausta podagram.
 Et morbum curare solet sic sumpta caducum.
 Et uentris nimium sic mitigat illa dolorem.
 Sic quoq; fit sumpta leuior paralyticus illa.
 Dæmonium fumus depellere dicitur eius.
 Infantes fumo dicunt hoc exhilarari.
 Fistula curatur huius radicibus herbæ,
 Si bene purgatis eius loca concaua farcis.
 Singultus sumpta sedari dicitur illa.
 Omnia longa potest, quæ dixi posse rotundam.
 Longa tamen uires habet illa debiliores.
 Vnde quidem si defuerit quandoq; rotunda,
 Par pondus longæ ponatur, dimidiumq;
 Fomento longæ prodest decoctio mire

Matricum

AE MILIVS MACER

Matricum morbis, humores extenuando
Pingues, et purgat, eadem si sumitur, illas.
Plinius hanc formare mares, cum carne bouina
Appositam uuluae, postquam conceperit, inquit.
Trita necat pisces admixta calce rotunda.
Hanc ideo quidam terrae dixere uenenum.

DE MARRUBIO.

αργεσιον. **M**Arrubium nostri dixerunt, praesione Argi.
Hanc herbam medici calidam, siccamque; secundo
Dicunt esse gradu. decoctio totius herbae,
Seminis aut eius, phthisicos mire iuuat hausta.
Pectoris haec uarios compefcit potio morbos.
Et melius prodest illi si iungitur iris.
Asthmaticos sic sumpta iuuat, tussimque; repellit.
Accelerat partus eadem, pellitque; secundas.
Si mel marrubio iungatur, uulnera purgat.
Hocque; modo curat quae rodunt ulcera carnem.
Dicitur hoc bibitum lateris sedare dolorem.
Omnibus his succus siccatus proderit eius.
Illius succus cum uino mellēue mixtus
Prodest luminibus caligine debilitatis.
Sic iuuat ictericos iniectus naribus idem.
Auriculaeque; grauem dicunt curare dolorem,
Hunc mixtum roseo si fundas intus oliuo.
Vsum marrubij non dicunt esse salubrem

His, qui

His, qui uesicæ morbo, renumq; laborant.

DE IRI.

IRi dat florum nomen color ipse suorum,
 Cœlestis similes sunt nempe coloribus iris.
 Illyricam dicunt illam, quia plurima nasci
 Fertur in Illyria. uis eius sicca, calensq;
 Dicitur, atq; gradum dant huic in utroq; secundum.
 Maior uis huius est in radicibus eius.
 Has desiccandas per frusta rotunda secatas,
 Sic ut se partes non tangant insere filo,
 Inq; loco sicco fac suspendantur in umbra:
 Vix aliter totum poteris siccare per annum.
 Cum uino sedant tussim, præbentq; soporem.
 Si latitans intus sanies præcordia lædit,
 Pellitur illarum cum uino puluere sumpto.
 Cum mulsâ bibitus coleram depellit iniquam.
 Tormina cum mixto bibitus sedabit aceto.
 Hocq; modo sumptis dicunt prodesse uenenis.
 Spleni contractis, & quouis frigore læsis,
 Cum uino bibitus puluis medicabitur eius.
 Hocq; modo sumptus tardantia menstrua purgat.
 Duricias stericas radicum coctio mollit,
 Si subtus tepida foueantur sæpius illa.
 Hæc cum clysterio si sit subiecta per anum,
 Non modicum schiasi dicunt prodesse dolori.

De radicib;

AE MILIUS MACER

De radicibus his mixto collyria melle
Fiunt, quæ uulnæ pellunt subiecta secundas.
Inq; locis hæc fixa cauis syringia curant.
Commixtus melli desiccatur uulnera puluis,
Carneq; nuda replet, si sit superadditus, ossa.
Pulueris hellebori pars tertia iungitur illi,
Iris radicum tenui cum puluere duplo,
Puluis uterq; simul commixto melle ligatus,
Hoc superappositum purgat caligine uultum,
Et papulas eius istud cataplasma repellit.

DE ENULA.

ENula, quam uulgus elnam uocat, eliniumq;
Dicitur à medicis: est forma cognita cunctis.
Humida uis eius, & feruida dicitur esse.
Humor habere gradum primum, feruorq; secundum
Dicitur, illius decoctio menstrua purgat.
Si bibitur mouet urinam, depellit abortum.
Dicitur hæc eadem stipatum soluere uentrem.
Radix trita fugat schiasim superaddita coxæ.
Ex eius folijs cum uini nectare coctis
Mire nephreticis renes inuoluere prodest.
Eius radicum puluis cum melle uoratus
Tussim compescit, orthopnoicisq; medetur.
Cum succo rutæ succus si sumitur eius,
Affirmant ruptis quod prosit potio talis.

De hyfopo

DE HYSOPO.

Est hysopum siccum, calidum quoq; tertius illi
 Est in utroq; gradus: eius decoctio facta
 Sic, ut cocta simul sint mel, ficus quoq; sicca,
 Prodest non modicum patientibus hausta catarrhum.
 Subuenit & uoci rauca uersata palato.
 Et prodest cunctis pulmonum sumpta querelis.
 Lumbricos uentris eadem potata repellit.
 Et pectus, capitis si distillatio fiat,
 Quae persaepe solet tussim, phthisimq; creare,
 Prodest haec eadem decoctio sumpta frequenter:
 Omnibus his prodest puluis cum melle iugatus,
 Contrito uiridi si iungitur oxymel illi,
 Sicq; datur bibitum, stipatum molliet aluum.
 Potio si uiridis uel sicci saepe bibatur,
 Vultibus eximium fertur praestare colorem,
 Cum uento nocuo uiscosum flegma repellens.
 Cardnia si iungas, his solues fortius aluum.
 Cum nitro & ficu sicca si conteris ipsum,
 Et superapponas spleni cataplasma tumentis,
 Hydropicisue, solet siccando repellere morbum.
 Cum uino bibitum praecordia tensa relaxat,
 Et quicumq; nocet tumor interiora, recedit.
 In quo decoquitur si dens foueatur aceto,
 Fertur ab immodico cito saepe dolore leuari.

Accensae

AEMILIUS MACER

Accensæ fumo sonitus compescitur auris.
Elixum appositum humores lymphidat omnes.
Sic iuuat ictericos iniectum naribus idem.
Auriculæ dicunt grauem curare dolorem,
Hoc mixtum roseo si fundis intus oliuo.

DE ASARO.

Est asarum græce uulgago dicta latine.
Hæc calidæ & siccæ uirtutis dicitur esse.
Tertius est illi gradus, ut dicunt, in utroq;
Prouocat urinam, potatâq; menstrua purgat.
Hocq; modo iecoris medicatur sumpta dolori.
Hydropicosq; iuuat, schiasim fugat hausta frequenter.
Et uulnæ morbis decoctio subuenit eius.
Dicitur ictericum potata repellere morbum.
Helleboriq; modo uomitu præcordia purgat.
Sed non est huius purgatio tam uiolenta,
Nec metuenda quidem, si fiat taliter illa.
Aetatem & uires eius circumspice primum,
Quem purgare uoles, & tempus quale sit anni.
Et si sit regio feruens, uel frigida ualde,
Aut si temperiem mediam tenet inter utranq;
Nam senibus puerisq; parum donare licebit.
Aetatis mediæ plus his, iuuenesq; requirunt.
Pinguibus & ualidis plus dandum quam macilentis,
Debilibusq; uiris, magis in gelida regione

Dandum

Dandum quàm calida, duris quocunq; labore
 Plus illis tribues quos reddunt ocia molles.
 Hæc circumspiciens, & cætera talia tractans,
 Non solum tutus dabis hanc, sed quaslibet herbas,
 Quæ purgant uomitu, uentrẽ, stomachumue resoluunt.
 Sed quia de cunctis dixi communiter herbis,
 Quo sit danda modo proprie uulgago docebo.
 De folijs eius triginta recentia tollens,
 Adde meri tantum quo possint cuncta recondi.
 Tota nocte mero facias macerentur in illo,
 Mane terens, uino, quo sunt macerata, resolue.
 Tunc olus excoctum cum pingui carne recenti
 Porcina, prius ægroto da sufficienter,
 Et sumat uini uult quantum fortis & albi,
 Sic asari succum colatum trade bibendum.
 Fortibus & magnis est hic numerus foliorum
 Sufficiens, reliquis (ut diximus) est minuendus
 Iuxta quod uires, ætas, & cætera poscunt.

DE MENTHA.

Vim calidã, siccãq; gradu fert mentha secundo.
 Illius potu uis digestiua iuuatur.
 Confortat stomachum, uomitũ quoq; detinet hausta.
 Lumbrico sãq; modo depellere fertur eodem.
 Diuersis morbis occurrit testiculorum,
 Si foueantur aqua, qua menthæ cocta sit herba.

E Concretum

AE MILIUS MACER

Concretum soluit lac mammis addita trita.
Instillata fugat auris cum melle dolorem.
Asperitas linguae fugit illa saepe fricata.
Haustaq; cum sapa partum solet accelerare.
Trita canis morsum superaddita cum sale curat.
Hec haemophthysicis mixto succurrit aceto.
Matrici succus si subditur illius ante
Quam fiat coitus, mulier non concipit inde.
Caseolos succus putrescere non sinit eius
Admixtus, uel si uiridis superadditur herba.

DE CYPERO.

Vim cypero medici calidam siccamq; secundo
Dicunt esse gradu. potu depellitur eius
Calculus, urinae purgat laxatq; meatus.
Dicit Apollodorus quod pellere possit abortum,
Si mulier foueatur aqua qua coxerit illum.
Afferit hic idem consumere posse lienem,
Illius fumus si saepius ore trahatur.
Si se sanus homo fumo suffumiget illo,
Dicit eum fieri firmiter magis & leuiorem.
Subuenit alarum uitijis admixtus oliuo.
Succus sic uitium fugat intertriginis unctum.
Humores nimios depellit saepius haustus.
Illius solus puluis, melliue iugatus
Vlcera mirifice, uel uulnera putrida purgat.

Præcipue

Præcipue puluis hic ulceribus ualet oris.
 Si bibitur, stomachum confortat debilitatum.
 Hydropicis multum succurrit sæpius haustum,
 Atq; per urinas humores purgat aquosos.
 Contrito ualidum cypero si iungis acetum,
 Vlcerata quæ serpunt cohibes medicamine tali.

DE PAEONIA.

PAeoniam medici calidam siccamq; fatentur.
 Hancq; tenere gradum dicunt in utroq; secundum.
 Splen, iecur, & renes cum mulsâ sumpta iuuabit.
 Si iungatur ei uiolenter amygdala trita,
 Menstrua sic purgat, & fluxum detinet alui.
 Illius in uino decoctio sæpius hausta,
 Vesicæ duros sedat sic sumpta dolores.
 Et scotosim sic illa iuuat, stomachiq; dolorem.
 Calculus infantum potu depellitur eius.
 Nephreticos eadem multum iuuat, ictericosq;
 Pressuras, inferre solent quas somnia nocte,
 Pæoniæ semen bibitur si sæpius, arcet.
 Illius radix pueris suspensa caducis,
 Non modicum prodest, uelut asserit ipse Galenus.
 Quendam se puerum narrat uidisse caducum,
 Aetas cuius erat annorum circiter octo:
 Pæoniæ puer hic radicem ferre solebat
 Appensam collo: quadam uice cecidit illa,

E a Moxque

AE MILIVS MACER

Moxq; puer cecidit, solito qua more ligata
Protinus euasit, rem uero probare Galenus
Hanc plene cupiens, radicem denuo dempsit
De collo pueri, cecidit, uiguitq; resumpta.
Cognita uis herbae fuit huius sic manifeste.
Ipse Dioscorides cunctis ait esse caducis
Aptam si bibitur, uel si suspenditur illa.
Seminis illius ter quinq; rubentia grana
Cum uino fluxum matricis sumpta coercent.
Nigra solent uarios matricum pellere morbos,
Si totidem dantur cum uino nocte bibenda.
Huius sunt geminae species: mas dicitur una:
Altera, quae minor est species, est foemina dicta.
Radix maioris est palmis longa duobus,
Grossaq; ceu digitus: radix diuisa minoris
Dicitur in plures radices: haec bene purgat
Post partum potata steram uino sociata.
In cunctis reliquis similis uis dicitur illis.

DE BORAGO.

Herbam, quam Graeci dixerunt melisophyllon,
Boragum nostri dicunt uulgariter illam.
Prae cunctis apibus gratissima dicitur herbis,
Nec gaudere magis ullius flore uidentur.
Contrite floris apium si uasa perungas,
Non fugient, meliusq; facis si lac sibi iungas.

Vnguine

radix haec boragum
q; uocata fuisse
supra hanc dicitur u. herba
infusa qz fuit huius
ad in uino dicitur
et voluptates auget

Vnguine cultores retinent examina tali.
 Auxilium præsens apium fert ictibus illa,
 Ictus detrita tegitur si protinus herba.
 Hocq; modo, quos uestra nocet uel aranea, curat.
 Trita solet ueteres compescere cum sale strumas.
 Hocq; modo uitijis dicunt succurrere foedis.
 Foemina purgatur decocto cum sale succo.
 Tali discutitur inflatio noxia potu.
 Eius si uiridis decoctio saepe bibatur,
 Antiquos dysentericos iuuat & ciliacos,
 Asthmaticis eadem prodest, orthopnoicisq;
 Ulcera depurgat, morbos leuat articulorum.
 Herba canis morsus superaddita cum sale curat.
 Eius fomento decoctio menstrua purgat.
 Ore retenta, solet dentis sedare dolorem.
 Lumina purgari caligine Plinius inquit,
 Eius si succo fuerint cum melle peruncta.

DE SENE C I O.

E Rigeron Græci, nos Senecion uocitamus,
 Quod canis similis uideatur flore capillis.
 Nascitur in muris, & in hortis, et tabulatis.
 Illius herbæ uis frigida dicitur esse.
 In medicinali radix non ponitur usu.
 Flores cum folijs tundens, infundito uini
 Permodicum dulcis, & sic tepefacta tumori

E 3 Hæc simul

AE MILIUS MACER

Hæc simul apponas ani, uel testiculorum.
Addito thus istis, neruos & uulnera quæuis
Curabis facile, posito cataplasmate tali.
Hæc eadem triti facient eius capitelli.
Potari prohibent, quia suffocare bibentem
Quidam confirmant, at contra Plinius author,
Ictericis quondam potum donasse salubrem
Cum uino dicit: taliq; modo medicari
Morbis uesicæ plures ait ille probasse.
Et cordis uitij illam, iecorisq; dedisse,
Torminibus quoq; cum passo, iuuissæq; potus
Hoc uarios morbos præcordia quæ patiuntur.
Et uiridis facit hæc si tincta uoretur aceto.
Trita solet duras hæc cum sale spargere strumas.
Hanc circumscriptam si quis fodiat sine ferro,
Et tangat dentem uicibus tribus inde dolentem,
Vnaquaq; spuens uice, postq; reponens eodem,
Quo fuit orta loco, sic rursus uiuet ut herba,
Plinius ut dicit, non amplius ille dolebit.

DE CHELIDONIA.

ESSe Chelidoniæ species geminæ referuntur
A medicis: species est maior prima uocata,
Altera uero minor. oculis medicatur utraq;
Cæcatis pullis hæc lumina mater hirundo
(Plinius ut scripsit) quamuis sint eruta, reddit.

Hanc

DE HERBIS.

30

Hanc nasci dicunt aibus uenientibus illis,
 Et desiccari solito dum more recedunt.
 Indeque nomen habet chelidonia: nanque chelidon
 Dicitur hęc uolucris Græcorum more uocari.
 Florentis succus cum melle coquatur in ære
 Igne leui, spumam donec proiecerit omnem,
 Et quasi crassitiem mellis decoctio sumat.
 Utilius nullum dicunt oculis medicamen
 Quos caligo nocet, si sint hoc sæpe peruncti.
 Conteritur iuncto sibi radix eius aneto,
 Et sic ictericis cum uino sumitur albo.
 Dentis ut affirmant prohibet contrita dolorem.
 De folijs eius contusis si cataplasma
 Cum uino fiat, maculas abstergere dicunt.

DE CENTAUREA.

Sunt centaureæ species maiorque minorque,
 Ut supradictis dixi de pluribus herbis.
 Sed quia perpaucis species est cognita maior,
 Hanc prætermittens uires narrabo minoris,
 Quam notam cunctis credo uulgaribus ipsis.
 Desiccatiuæ uirtutis dicitur esse.
 Non modicum plagas conglutinat inde recentes,
 Inque cicatricem ueteres superaddita ducit.
 Illi qui schiasim patitur, decoctio mire
 Prodest, illius si sit subiecta per anum.

E 4

Sanguine

AEMILIUS MACER

Sanguine detracto sedat mox illa dolorem.
Fomento nervis eadem medicabitur aegris.
Illius succus deducit menstrua sumptus.
Pellit abortivum, medicamina cuncta maligna
Cum uino sumptum dicunt purgare per aluum.
Melle sibi iuncto caligine lumina purgat.
Illius exprimitur autumnii tempore succus,
Quem desiccatum seruenti sole reponunt,
Ad renum curam quam diximus ante salubrem.

DE COLUBRINA.

Ἰσακόντιον **H** Erba, draconteiam Græcorū quā uocat usus,
Hæc eadem uulgi lingua colubrina uocatur:
Quod colubro silis maculoso cortice surgat.
Ex quibus antiquis expertum credimus esse,
Quod queat à simili colubrina uenena fugare.
Quisquis se trita radice perunxerit eius,
Tutus ab incursum serpentum dicitur esse.
Morsibus illarum cum uino sumpta medetur.
Si iungas oleum cum succo seminis eius
Auribus insundens poteris sedare dolorem.
Hoc succo lanam madidam si naribus addas,
Compesces morbum qui polypus est uocitatus.
Sic etiam cancris magnum solet esse iuuamen.
Succo radicis eius caligo fugatur,
Et uarij morbi quæ lumina perpetiuntur,

Ex ipso

Ex ipso puro si sint lita, melléue mixto.
 Et prodest oculis radix si manditur assa.
 Cum pusca granis terdenis seminis hausta,
 Lumina munda ferunt, pulsa caligine, reddi.
 Si marcescentis illius floris odorem
 Nare trahat prægnans, deponere fertur abortum:
 Vel si sit radix matrici subdita trita.
 Puluis radice eius cum melle iugatus,
 Tussim compescit sumptus, sedatq; catarrhum,
 Et confert hæmophthisicis hoc sæpe iuuamen.
 Pectoris humores exhaurit non redituros.
 Omnibus his prodest radix si sumitur assa.
 Istud idem faciet eius decoctio sumpta.
 Eius cum uino radix uenerem mouet hausta.
 Prouocat urinas, feruentia uulnera sanat,
 Si sit ei tritæ cum melle bryonia iuncta.
 Vulneris hoc mundat sordes, syringia curat.
 Sola sibi iuncto maculas depellit aceto.
 Esse pedum uitium dicunt, cui pernio nomen
 Est à pernitie membri patientis id ipsum.
 Plebs dicit mulam, solet hoc de frigore nasci.
 Amne draconteiæ radices decoque, tali
 Pernio deletur si sæpius amne fouetur.

DE GAISDONE.

Ischas à Grecis est uulgo gaisda uocata.

ισχάς.

E s Non modic

AE MILI VS MACER

Non modicum quæstum præbens tinctoribus herba.
De folijs eius tritis factum cataplasma
Vulnera, magna licet, conglutinat: atq; cruorem
Illorum sistit, reprimit quoscunq; tumores.
Si cum melle teris hanc, sordida vulnera purgat,
Emundat maculas, & sacro subuenit igni
Qui si iungens albumen eam superaddas.

DE HELLEBORO ALBO.

Helleborum geminas species testatur habere
Albū quod sursum purgat, nigrūq; deorsum.
Vim siccam calidamq; tenet: & tertius illis
Est in utroq; gradus. nigro uiolentiùs album
Dicitur: unde prius dicam de uiribus eius.
Suppositum quocunq; modo depellit abortum.
Naribus attractus sternutamenta mouebit
Illius puluis, capitis pellentia morbos.
Miscetur confecturis quæ lumina purgant,
Et multum prodesse ferunt uitij oculorum.
Pultibus admixtus mures puluis necat eius.
Et cum lacte datus est muscis perniciosus.
Dicunt per uomitum uarios educere sumptum
Humores, ueteresq; ferunt sic pellere morbos.
Purgatur tali uomitu uertigo uetusta.
Insanis, melancolicis ualet, atq; caducis.
Sæpeq; curatur sumpto lymphaticus isto.

Hydrop

Hydropicis in principio mire medicatur.
 Emundat lepram, tetanum fugat, atq; podagram.
 Confirmat tremulos, redeuntia tormina curat.
 Diuersis uitijs stomachi, schiasiq; medetur.
 Et tussi ueteri, febribusq; per omnia prodest
 Quartanis, annis iam pluribus inueteratis.
 Ingenti cura sumpturum Plinius ipsum
 Admonet, ut septem se præparet ante diebus,
 Humectisq; cibis corpus bene temperet omne.
 Nec sero coenet, qui debet sumere mane.
 Et quando sumet, iubet explorare serenam
 Et calidam claramq; diem, uentisq; carentem
 Obseruare iubet: curam si spreuerit istam,
 Passurum nimios affirmat eum cruciatum.
 Helleborumq; iubet in pultibus antea coctum,
 Aut in lente dari, sic dicit non nociturum.
 Hocq; dari prohibet senibus, puerisq; tenellis,
 Mollibus & timidis, animiq; uiris muliebris,
 Et macris nimium dicit non accipiendum.
 In succo ptisanæ, uel mulsa, panæue coctum
 Sumere præcipiunt alij, sic utile dicunt.
 Phylo composito fertur scripsisse libello,
 Qualter helleborum sit nobis accipiendum.
 Inq; suis Ipocras Aphorismis istius herbæ
 Solius meminit, quam nouerat utiliore.

Plures

AEMILIUS MACER

Plures scripserunt huius de uiribus herbae,
Et quo sit sumenda modo docuere, quibusq;
Non tamen inueni perplura uolumina uoluens
Vllum, qui certum pondus donare iuberet.
Illius dixisse satis se, credo, putabant,
Cum iuxta uires, etates, tempora, dandum
Iussissent: mihi uero satis non esse uidetur
Tutam rem, subitum quæ confert saepe periculum,
Commendare dari cuiquam sine pondere certo.
Plinius ut scripsit, Themison donare solebat
Helleborei dragmas geminas, tribuisse sequentes
Bis binas etiam confirmat, non tamen ipse
Pondere quo iubeat sumi statuisse uidetur,
Cum tamen helleborei nigri iubeat dare dragmam,
Quatuor aut scrupulos. mihi significare uidetur
Albi dimidium pondus tantummodo dandum:
Quod longe nigro uiolentius esse fatetur.

DE HELLEBORO NIGRO.

Helleborum nigrum non est adeo uiolentum.
Nec formidandum quantum quod diximus album.
Hoc quoque præcipiunt ueteres in lente coquendum
Aut in uissellis, sic insanis medicari
Assumptum dicunt, et sic prodesse podagrae.
Hydropicis, mota febre, dicitur auxiliari.
Miram sentit opem sumpto paralyticus illo.

Et uarios

Et varios bibitum morbos leuat articulorum.
 Educit coleras uarias, & flegma per aluum.
 Elixaturæ potu caligo fugatur.
 Duricias suppuratas factum cataplasma
 Concoquit, & purgat, uacuat syringia collo
 Infixus modicus radicis surculus eius,
 Postq; dies geminos sit surculus ille remotus.
 Ordea quam dederint contrito iunge farinam,
 Hydropicus tumor appositus siccabitur illis.
 Menstrua suppositum purgat, depellit abortum.
 Auditum reddit, si surdis auribus illud
 Imponas, & post triduum, biduumue repellas.
 Appositum tollit maculas eius cataplasma,
 Emundat lepras, scabies quascunq; repellit.
 Ore diu tentum quo coxeris illud acetum,
 Dentis non modicum dicunt sedare dolorem.
 Hellebori nigri præcepit Plinius unam
 Donari dragmam, leuiter sic promouet aluum.
 Plus quàm bis binos obolos uetat accipiendum.

DE VERBENA.

Verbenam hierobotanem, peristereonq;
 Appellant Græci. species hæc fertur habere
 Binas, effectus est idem penè duabus.
 Cum uino iuuat ictericos si sæpe bibatur.
 Pestiferos morsus curat superaddita trita

Cum uino

ÆMILIVS MACER

Cum uino renouanda quidem per quatuor ista
Est medicina dies. oris bene uulnera purgat
Illius succus tepidus si uoluitur ore.
Hoc quoq; facta recens herbe decoctio prestat:
Hac etiam quæuis putredo repellitur oris,
Si tepefacta diu uoluatur fauce sonora.
Glutinat herba recens uulnus superaddita trita.
Occurrit cunctis cum uino sumpta uenenis.
Quæ fuit alternis febris accedendo diebus,
Pellitur hac, tribus sumptis radicibus eius.
Cum totidem folijs potentur aqua resoluta,
Ista prius patiens, quàm frigus senserit ullum.
Hocq; modo febris quartanis illa medetur,
Bis binis folijs cum tot radicibus haustis.
Illius in uino si sit decoctio facta,
Conuiuas hilares inter conuiuia sparsa
Reddere narratur, ut iam præscripta buglossa.
Hanc herbam gestando manu, si quæris ab ægro,
Dic frater quid agis? bene si responderit æger,
Viuet. si uero male, spes est nulla salutis.
Ex hac compositam quidam iussere coronam
Apponi capiti causa quacunq; dolenti,
Sic dicunt illam celerem conferre medelam.
Plinius affirmat hanc omnibus esse salubrem
Visceribus, lateris morbis, iecorisq; querelis,
Pectoris

DE HERBIS.

40

Pectoris & uitijs, & præcipue medicari
Pulmonum causis hanc asserit ille phthisiq;
Parotidas reprimit adipi commixta uetusto.

Herbam, cui nomen folijs de mille dedere,
Betoniamq; pari uerbenæ pondere iunge.
Hæc mixta potentur aqua nullum medicamen
Vtilius credunt illis, quos calculus angit.
Non modicum laudare magos hanc asserit herbam
Plinius, hanc cunctis dicunt obsistere morbis.
Et quod quisq; petet hac impetrare perunctum.
Sic & amicitias captari posse potentum,
Et pellifebres, & plurima talia fingunt.
Quæ quamuis natura potens concedere posset,
Vana tamen nobis, & anilia iure uidentur.

DE GAMANDREA.

CAmedreos græce, quæ germandrea latine
Dicitur, hæc herbã calidam siccãq; fatentur.
Tertius est in utroq; gradus. depellit abortum
Si mixta potetur aqua, tussimq; medetur.
Conquassata iuuat si mixta bibatur aceto.
Splen siccat, purgat cum uino menstrua sumpta.
Hydropicis in principio sic sumpta medetur.
Sic quoq; pestiferis occurrit morsibus illa.
Cunctis prædictis prodest superaddita trita.
Sordens purgabis uulnus licet inueteratum,

Si cum

AEMILIUS MACER

Si cum melle teras, & tritam desuper addas.
Camedreos oculi succo cum melle peruncti,
Dicuntur clari, dempta caligine, reddi.
Si tritam misces oleo, corpusq; perungas,
Pellit frigorem, reuocabit & ipsa calorem.

solam.

DE MAURELLA.

h Erbam quã Græci strygnon dixere, Latini
Maurellam dicunt, uis eius frigida ualde est.

Dicitur auriculæ mire sedare dolorem
Illius succus, si sensim funditur intus.
Aegylopi strygni dicunt cataplasma mederi.
Istud idem dicunt capitis sedare dolorem.
Vna cum stryigno si sal, panisq; terantur,
Parotidas reprimet cataplasmatibus addita more.
Strygni prurigo depellitur illita succo.
Succus suppositus fluxum stringit muliebrem.
Contritis eius folijs coniunge polentam,
His superappositis, sacer ignis, & herpeta mordax
Dicitur expelli. si uero iunxeris istis
Argenti spumam, cærusam, oleumq; rosatum,
Fortius & melius prædictum fit medicamen.

DE IUSQUIAMO.

Iusquiamum Græci, quam nostri caniculatam
Dicunt: huic herbe uirtus est frigida ualde.
Tres habet hæc species: semen profert prior albū.
Alteras

Altera subrusum producit, tertia nigrum.
 Nobilior reliquis est semen quod gerit album.
 Pro quo, si desit, mos est apponere ruffum.
 Nigrum uero frequens medicorum respuit usus.
 Iusquiami folijs contritis, adde polentam:
 Hoc adhibendo potes quosuis curare tumores.
 Sic mire calidam potes infrigidare podagram.
 Auribus infusus uermes succus necat eius,
 Illarumq; solet uarios lenire dolores.
 Ore diu tepidum si contineatur acetum
 Quo sint decoctæ radices illius herbæ,
 Dicitur immodicum dentis pacare dolorem.
 Expressus succus contriti seminis eius,
 Viscosum, calidumq; potest compescere reuma,
 Si fuerint oculi patientis sæpe peruncti.
 Seminis illius obolus, cum semine mixtus
 Myconis, pariter cum mulsâ, sumitur illis
 Vtiliter, fluxum matricis quæ patiuntur.
 Et dicunt hæmophthificis sic posse mederi,
 Vel quocunq; modo sanguis iactetur ab ore,
 Dicitur hic potus medicari sæpius haustus.
 Cum uino tritum semen, cataplasmaq; factum,
 Mammæ, & testes dicunt curare tumentes.
 Emplastris multis apponitur, antidotisq;
 Infert, sicut olus hæc herba comesta, maniam.

F

Præstat

AE MILIUS MACER

Præstat idem succus in quouis vulnere fusus.

DE MALVA.

DIxerunt maluam ueteres q̄ molliat aluum,
Esse caco stomacham Sextus niger asserit illā,
Atq; Dioscorides. tamen interioribus ambo
Sumptam sicut olus multum prodesse fatentur.

Vesica — Et sic uesicæ dicunt illam medicari.

q̄ uenena — Sicq; uenenosis occurrere potibus illam.

q̄ vulnera } Hi quoq; confirmant maluæ folijs, salicisq;
Ex æquo tritis, citius, meliusq; cruentum
Sanari uulnus, emplastris quàm pretiosis.

q̄ g̃tusionē } Addunt authores ipsi quod maluæ potenter
Conquassata iuuat, adipi commixta uetusto.

q̄ de hinc dolor } Vnius caulis radix admota dolori
Dentis, sedat eum: uenerem stimulare refertur

q̄ uenerē } Hæc eadem, femori si lino annexa geratur.

q̄ mammam } In lana nigra tectam si gesserit illam
Fœmina, mammarum dicunt occurrere morbis.

q̄ abortiu } Scripsit abortiuam Thebana Olympias illam,
Si resolutus adeps miscbitur anseris illi,
Et sic subdatur ueluti pessaria uulua.

q̄ aegilops } Contritis folijs illius cum sale pauco,
Apū pūctio } Aegilops pellit, succoq; medeberis eius
Puncturis apium: cui si coniungis oliuum,
Corpus & inde linas, apium te nulla nocebit.

Decoctam

DE HERBIS.

42

Decoctam lotio capiti superaddito maluam,
 Sic turpes acoras pelles, fursurq; nociuum.
 Decoctis folijs eius si iungis oliuum,
 Extingues ignem sacrum cataplasmate tali.
 Et combusturis illo bene subuenis ignis.
 Duricias stericas eius decoctio mollit.
 Intestinorum causis, matricis, & ani,
 Hoc etiam mire prodest si subditur illis.

¶ fursures

¶ sanu igne

¶ ardore

¶ testinis prodest

DE PARATELLA.

Herba solet lapathi vulgo paratella uocari.
 Illius species dicuntur quatuor esse.
 Par tamen est ferme uis omnibus in medicina.
 Omnibus est illis feruens, austeraq; uirtus.
 Vnde quidem stomachum confortat sumpta, soletq;
 In stomacho clausum per ructum pellere uentum.
 Sumptaq; sicut olus fertur restringere uentrem.
 Pruritus mordax, scabiesq; cutis laceratrix,
 Illius tepido cedunt apoximate fora.
 In uino coctæ radices & bene tritæ
 Appositæ, scrophas compescunt, parotidasq;
 Eius saepe tepens si coctio gargarizetur,
 Vnas sedabit tumidas, dentisq; dolorem.
 Hoc dysentericos potu iuuat, & ciliacos.
 Pellitur hac tepida dolor auris si foueatur.
 Decoctas ualido radices eius aceto,

¶ Stomachica

¶ Anus uentis

¶ scabie

¶ scrophas

¶ uulua

¶ Dysenteria
 ¶ dolore a

F 2 Et tritas

AEMILIUS MACER

- ſplenis* **S** Et tritas ſpleni ſuperaddito ſæpe tumentis.
Quemuis non mo licū reprimunt ſiccando tumorem.
- Miſtrua* **S** Cum uino uel aqua radicum coctio facta
2 Menſtrua reſtringet potu, lapide ſq; repellat.
- ſtrua* **H**ec eadem iuuat ictericos, ſuſpenſaq; collo
Illius radix, ſcrophas naſci prohibebit.

DE LOLIO.

Frumētis nocuam Lolium Græcus uocat herbā,
Quam noſtri dicunt uulgari more nigellam.
Cancros emundat, paſcentia uulnera curat,
Cum raphano modicoq; ſalis ſuperaddita trita.
Zernas & lepras cura compescis eadem.
Sulphure cum uino, purgamentisq; columbe
Admiſce lolum ſemen quod lilia præbent,
His iungas hæc cocta mero ſuperaddita ſcrophis,
Sic ſcrophas ſpargit, ſic apoſtemata rumpit.
Duricias q; alias emolliet hoc cataplaſma.
Muſa decocta cum uino, thure, crocoq;
Aponas coxe, ſchiaſis quam uexat iniqua.
Parturiens mulier ſi ſe ſuffumiget illa,
Afferitur citius uentris deponere pondus.
Argenti ſpumæ commiſcens hanc, adipiq;
Aponas calide cataplaſma ſalubre podagrae,
Et per ſe tali multum prodeſſe probauit.

De cicuta

DE CICUTA.

F Rigida lethiferæ uis noscitur esse cicutæ.
 Vnde necat gelidi potantes more ueneni.
 Qui perit hac herba, cutis eius fit maculosa,
 Vnde genus mortis ualet hoc per signa probari.
 Publica pena reis hæc esse solebat Athenis.
 Hac sumpta magnus Socrates fuit exanimatus.
 Qualiter hoc fiat non æstimo dicere nostrum.
 Cum nil, quod noceat, sed quod iuuat, est referendum.
 Hac sumpta si quis morti sit proximus, herba,
 Forte merum tepidum bibat, euadetq; periculum.
 Sed quamuis potu solet hæc assumpta nocere,
 Magnifice tamen apposita solet illa iuuare.
 Aestiuas mire iuuat epiphoras oculorum,
 Si frons contritis folijs sit operta uirentis,
 Vel si sint eius circumlita lumina succo.
 Hac quoq; pelluntur sacer ignis, & herpeta mordax.
 Tradit Anasillas, si succo sæpius eius
 Virgo linat mammæ, sibi cum turgescere primum
 Incipient, modicas semper, stantesq; manere.
 Lac contrita uirens mammis superaddita siccatur.
 Extinguit uenerem, fluxum quoq; seminis omnem,
 Si pectus trita cataplasmes sæpius illa.
 Argenti spumæ commiscens hanc, adipiq;
 Apponas calidæ cataplasma salubre podagræ.

F 3 Et per

AE MILIUS MACER

Et per se tali multum prodesse probavi.

Singula quid memorem, nocuum quemcumq; calorē,

Apposita trita poteris curare cicuta.

DE PIPERE.

C Armine descriptis paucis vulgaribus herbis,
Nūc species illis, quas iā cunctis prope notas
Vsus medendi fecit, tentabo referre.

Atq; prius piperis, quod notius ipsa coquina
Quam medicina facit, vires puto discutiendas.

Virtutis siccae piper asseritur, calidæq;.

Tertius esse gradus conceditur huic in utroq;.

Tres sunt huic species, album, longumq; nigrumq;.

Sed quia sunt geminae medicis tantummodo notæ,

De specie nigra dicam quædam mihi nota.

Crudum uel coctum sumptum cum melle iugatum,

Vim digestiuam stomachi iecorisq; iuuabit.

Morsus pestiferos curat, fastidia tollit.

Occurrit uarijs thoracis sæpe querelis.

Quodq; mouere solet frigus perihodica febris

Compescit, febris si sumitur ante tremorem.

Cum lauri baccis, uel cum folijs bene tritis,

Cumq; mero tepido potatum, tormina sedat.

Et scrophas reprimit admixtum cum pice dura,

Et superappositum: recte quoq; iungitur illis,

Quæ purgare solent oculos caligine dira.

*Serapion. Si qd vnt ppe multo p uocat urina & si vnt
eo par legat vntu: et scdmora in hoc existit rbraua. fari
Goum manifestu et dicitur syra et in pipe albo d amurac sua d fundi
tab addens in syra. Alud d lo d aliud mgd et rot d.
Platrainis. Alud rad d in pn o pmi q d q & pnt in fmi qti. et hno
p p dnt. I oqu rad d in 70 q d d hmi d in pto & mmo p p d Nmg
et vntu rad d in m d d q d d d. pnt in fu d d d & m lano p p d
in vntu d d d d d d d d d d.*

Admixtum

Admixtum nitro maculas cataplasmate delet.
 Vsti stercoreis humani cum puluere tritum
 Vna iunge piper, & sic superaddito cancris.
 Experti nihil utilius hoc puluere dicunt.
 Nemo potest omnes piperis describere vires.
 Nanq; piper ferme medicamina cuncta requirunt.
 Antidotisq; solet pretiosis pluribus addi.
 Hinc puto tam paucas laudes de simplice dictas,
 Innumeris quod sit hoc dignum laude medelis.

DE PYRETRO.

Est pyretrū calidū, siccum quoq; quartus in istis
 Est gradus. excruciat dentes si frigidus humor
 Masticet hoc patiens, teneatq; diutius ore.
 Et iuuat admixto si gargarizetur aceto.
 Hocq; modo tumidam reprimat de flegmate linguam.
 Sic uuam releuat humoris pondere pressam.
 Et multis alijs uitijs sic subuenit oris.
 Non modicum prodest sumptum cum melle caducis,
 Sicq; leuare solet morbum qui membra resoluit.
 Suspendum collo pueris prodesse caducis
 Dicitur, & solo succurrere fertur odore.
 Ex oleo quo decoquitur si corpus inungas
 Ante febris motum, tollet, minuetq; rigorem.
 Renum sepe grauem fugat unguen tale dolorem.
 Miram sentit opem paralyticus inde perunctus.

F 4 Non leuite

AEMILIUS MACER

Non leuiter manibus fuerit si saepe fricatus.
Vnguine si totum corpus mulcebitur isto,
Largus per poros sudor procedet apertos,
Membrorum solet hoc quemuis curare stuporem.
Et corpus seruare potest à frigore tutum.
Et medicamento soluetur tetanus isto:
Tantundem prodest si tritum soluis oliuo,
Sicq; fricando locum quem uis medicare perungas.

DE ZINZIBARE.

Zinziber atq; piper æquales in medicina.
Dicunt, hac causa taceo de uiribus eius.

DE CYMINO.

ESSe putant medici calidum siccumq; cuminū.
Tertius est illi gradus in uirtutibus istis.
Assumptum quocunq; modo depellere tradunt
Viscera uexantem uentum, stomachumq; grauantē,
Et digestiuum stomachi iecorisq; calorem
Excitat, & ueneris credunt inhibere furorem,
Et fluxum uentris in aceto stringere coctum.
Hoc orthopnoicis miram præstare medelam
Experti dicunt cum pusca sæpius haustum.
Atq; uenenosis cum uino morsibus ipsum
Præbet opem, tritumq; fabæ cum polline, iuncto
Melle, repente solet testes curare tumentes
Appositum, sistit cum pusca menstrua sumptum.

Dicunt

Dicunt pallentem dare mansum sæpe colorem.

DE GALANGA.

Flegmonem stomachi sumptum galanga resoluit.

Et si flegmaticus fuerit, corroborat ipsum.

Inclusum uentum sumptum fugat interiorum.

Vim digestiuam iuuat hoc, colicisq; medetur.

Oris non modicum mansum commendat odorem,

Augmentat sumptum ueneris, renumq; calorem.

DE ZEDOAR.

Ad prime sumptum zeduar obstare uenenis
Affirmant, & reptilium morsus leuat haustu.

Sumptum confortat stomachum, ructusq; salubres

Commouet, & crebro fastidia reprimit usu.

Antiquum stomachi dicunt curare dolorem,

Illud si patiens ieiuno mastice ore,

Et sic infectam sensim uoret ille saliuam.

Lumbricos uentris depellere dicitur haustum.

Allia quem faciunt foetorem pellit ab ore.

Et nimium bibiti uini depellit odorem.

DE GARIOPHYLO.

Gariophylum dicunt calidum, siccumq; secundo

Esse gradu, iecur et stomachu corroborat ipsu

Et ferme cunctis ualet interioribus haustum.

Vim digestiuam mire iuuat, abstinet aluum.

Accendit uenerem, si dragmæ pondere tritum

F s Potatum

AE MILIUS MACER

Potatum fuerit cum uaccæ lacte recenti.

Vim memorem cerebri confortat sæpius haustum.

DE CINNAMA.

Cinnama tres species dicuntur habere, sed harū
Est pretiosa magis quæ plus subtilis habetur,
Et quæ plus mordet, mixta dulcedine linguam.

Humores stomachi siccant, corroborat ipsum,

Et facit acceptas ut digerat oculus escas.

Sumptum curat epas, lotiumq; et menstrua purgat.

Humida tussis eo sedabitur, atq; catarrhus.

Hydropicis speciem, cui præbent tympana nomen,

Sumptum non modicum reprimat, renumq; dolorē.

Reptilium morsus curat: si iungitur illis

Quæ curant oculos, humores siccant aquosos.

Si bene contritum forti miscetur aceto,

Liberat appositum tetra lentigine uultum.

Sicq; iuuat morbum qui ducit ab impete nomen.

Grossa magis species fluxus hæmorrhoidarum

Stringit, aqua gelida bene si contrita bibatur

Tempore quo nondum patiens ieiunia fregit.

De specie geminas hac quærit potio dragmas.

DE COSTO.

Costi sunt geminæ species, grauis una, rubēsque
Est, et amara nimis hæc indica dicitur esse.
Altera uero leuis, nec amara, colore subalba.

Hanc

Hanc Arabes mittunt, prior utilior medicinae.
 Urinas purgant, & is obstantia pellunt.
 Splen curant plene, laterisq; fugare dolorem
 Dicunt, cum uino tepido si sumpserit aeger.
 Menstrua purgabunt si se suffumiget illis
 Fœmina, sic etiam uulua sedare dolorem
 Dicunt, aut ex his sibi si pessaria subdat.
 Lumbricos pellunt, purgant lentigine uultum
 Si tritis cum melle linas, ueneremq; mouere
 Dicuntur, si sint cum mulsâ sumpta tepenti.
 Ex oleo, costum quo coxeris, illine quemuis
 Ante febris typum, reddes à frigore tutum.
 Subuenit hoc schiasi, membrisq; stupentibus unguen.
 Antiquum uulnus cito purgat puluis eorum.

DE SPICA.

ESSe gradu primo calidam, siccamq; periti
 Testantur spicam, quæ dicitur indica nardus.
 Confortat potata iecur, stomachiq; dolores
 Mitigat, & renes illius apoxima purgat.
 Vesicam iuuat, urinas & menstrua pellit.
 Ictericis prodest, nocuisq; humoribus obstat
 Quos caput ad pectus transmittit saepe per uenam.
 Puncturas aufert, & morsus interiorum.
 In stomacho clausum solet hausta repellere uentum.
 Matricis nimium restringit subdita fluxum.

Cum gelida

ÆMILIVS MACER

Cum gelida si detur aqua, sedare tremorem
Dicitur hæc cordis, & nausea sistitur inde.
Excitat hæc uenerem cum cepe sumpta liquore.
Duricias stericas elixatura resoluit
Eius fomento per partes inferiores.
Lumina si tepida foueantur sæpius illa,
Affirmant acri prurigine libera reddi.
Palpebræq; pili bene confortantur eadem.

Est nardi species, quæ celtica spica uocatur,
Celtarum tantum quæ nascitur in regione,
Omnia quæ nardus ualet indica, dicitur ista
Posse, licet uires uideatur habere minores.

DE THVRE.

THUS calidum, siccumq; gradu dixere secundo.
Lumina clarificat lachrymo si soluitur oui,
Contritum uel foemineo cum lacte tepenti.
Acri cum uino tritum, pice, lacteq; mixtis,
Vulnera præcipue curare recentia dicunt.
Pingui porcino mixtum medicabitur ustis.
At mixtum melli planaritia decutit unguis.
Thus bene contritum, uinoq; tepenti solutum,
Affirmant auri multum prodesse dolenti.
Tritum cum creta cimolea, sicq; rosato
Permixtum, mamma s dicunt curare tumentes.
Nil credunt hæmophthificis magis auxiliari,

Admixto

Admixto uino si sumatur uel aceto.
 Thus cum lacte terens muliebri, si superaddas
 Ulceribus, fieri quæ sepe uidentur in ano,
 Aut alio quocunq; loco, medicabitur illis.
 Huic aloë iungens, lachrymumq; albuminis oui,
 Sic ut sit spissum, sectæ superaddito uenæ,
 Aut his uulneribus nimio quæ sanguine manant:
 Nec soluas nisi comperias diuisa coisse.
 Si sit opus, medicamen idem superadde priori,
 Donec firmari ualeat solidata cicatrix.
 Affirmant melius nil sistere posse cruorem.
 Vim memorem cerebri proprio confortat odore.
 Origano iunctum si quis commasticet ipsum,
 Humores capitis nocuos per sputa repellit.
 Alleuat ista grauem capitis purgatio linguam.
 Anseris aut anatis mixta pinguedine thuri,
 Fit cataplasma ualens membris quæ læserit ignis.

DE ALOE.

Sunt aloë species geminæ, quæ subrubet, et quæ
 Intus sicut epar cum frangitur, hæc epatea
 Dicitur, et magnas habet in medicamine uires.
 Vilior est piceo quæ fracta colore uidetur.
 Flegmate mundificat stomachum, caput, articulosq;
 Leniter humorem nocuum purgando per aluum.
 Ictericos purgat, iecoris iuuat interiora.

Vulnus

AE MILIUS MACER

Vulnus quodq; recens putredine purgat ab omni
Illius iniectus puluis, siccandoq; sanat.
Ventris praecipue, dicunt, & testiculorum
Vlcera curari, uel uulnera puluere tali,
Si soluatur aqua iuuat apostema labrorum,
Et naris superappositum, nec non oculorum
Liuioremq; fugat sic circa lumina factum.
Acri cum uino miscens, oleoq; rosato
Vnge dolens caput & frontem mireq; iuuabit.
Vngvine pruritus sedabitur hoc oculorum.
Cum uino bene contritum, ca. a plasmaq; factum
Confortat, retinetq; pilos quoscunq; cadentes.
Linguae, ginguis, uitijs quoq; subuenit oris,
Si fricetur eo cum uino melleq; trito.
Hoc sumptum per se uentrem non soluit acute.
Esse tamen stomacho putat Oribasius aptum.
Cum ledant illum soluentia caetera uentrem,
Illius geminas cum mulsis sumere dragmas
Idem praecipit, coleram sic siegmaq; purgat.
Vnaquaq; die post coenam sumere dixit
Vtile tres eius pilulas, binasue, uirentis
Cum succo caulis formatas, ut faba grossas,
Aut cicer, humores nocuos cum stercore purgat,
Non corrumpendo stomachum, nec uim faciendo.
Purgatus pilulis fuerit qui saepius istis,
Vix unquam

Vix unquam capitis uexabitur ipse dolore.
 Et nihil est oculis, mihi crede, salubrius istis.
 Si uero duram uis soluere largus aluum,
 Partibus est geminis pars admiscenda terendo
 Vna diagridij, sic apta solutio fiet.

FINIS MACRI DE HERBARUM
 RUM VIRTUTIBVS.

STRABI

GALLI POETAE ET THEO
 LOGI DOCTISSIMI, AD
 Grimaldum coenobij S. Galli abbatem,
 HORTVLVS.

PRAEFATIO. TITVLVS .I.

LVRIMA TRANQVIL

la cum sint insignia uitae,

p Non minimum est, si quis Pestanae de-
 ditus arti,

Nouerit obscœni curas tractare Priapi.

Ruris enim quaecunq; datur possessio, seu sit
 Putris, harenoso qua torpet glarea tractu:

Seu pingui

STRABI GALLI

Seu pingui molita graues uligine foetus,
Collibus erectis alte sita, siue iacenti
Planicie facilis cliuo, seu uallibus horrens,
Non negat ingenuos olerum progignere fructus:
Si modo non tua cura graui compressa ueterno,
Multiplices olitoris opes contemnere stultis
Ausibus assuescit, callosasq; ære diurno
Detrectat fuscare manus, & stercora plenis
Vitat in arenti disponere puluere quallis.
Hæc non sola mihi patefecit opinio famæ
Vulgaris, quæ sita libris nec lectio priscis,
Sed labor & studium, quibus ocia longa dierum
Postposui, expertum rebus docuere probatis.

CULTURAE INITIUM .II.

Bruma senectutis uernacula, totius anni
Venter, & ampliflui consumptrix sæua laboris:
Veris ubi aduentu terrarum pulsa sub imas
Dilituit latebras, uestigiaq; horrida auaræ
Ver hyemis, reduci rerum delere pararet
Stemate, & antiquo languentia rura nitore
Reddere, uer orbis primum caput & decus anni.
Purior aura diem cum iam reserare serenum
Inciperet, zephyrosq; herbæ, floresq; sequuntè
Tenuia porrigerent radicis acumina, cæco
Tecta diu gremio, canasq; exosa pruinæ.

Cum syluæ

Cum syluæ folijs, montes quoq; gramine pingui,
 Prataq; conspicuis uernarent læta uirectis.
 Atriolum, quod pro foribus mihi parua patenti
 Area uestibulo solis conuertit ad ortum,
 Urticæ implerunt, campiq; per æquora parui
 Illita feruenti creuerunt tela ueneno.
 Quid facerem? tam spissus erat radicibus infra
 Ordo catenatis, uirides ut texere lentis
 Viminibus crates stabuli solet arte magister:
 Ungula cornipedum si (quando humore nocetur
 Collecto) putres imitatur marcida fungos.
 Ergo moras rumpens Saturni dente, latentes
 Aggredior glebas: torpentiaq; arua, reuulsis
 Sponte renascentum complexibus urticarum,
 Erigo, & umbriculis habitata cubilia talpis
 Diruo, lumbricos reuocans in luminis oras.
 Inde Noti coquitur flabris solisq; calore
 Areola, & lignis ne diffuat obsita quadris
 Altius à plano modicum resupina leuatur,
 Tota minutatim rastris contunditur uncis,
 Et pinguis fermenta fini superinsinuatur.
 Seminibus quædam tentamus oluscula, quædam
 Sturpibus antiquis prisca reuocare iuuentæ.
 Deniq; uernali interdum conspergitur imbre
 Parua seges, tenuesq; fouet præblanda uicissim

STRABI GALLI

Luna comas. rursus si quando sicca negabant
 Tempora roris opem, culturae impulsus amore
 (Quippe siti metuens graciles torpescere fibras)
 Flumina pura cadis inferre capacibus acri
 Curavi studio, & proprijs infundere palmis
 Guttatim, ne forte uelocior impetus undas
 Ingereret nimias, & semina iacta moueret.
 Nec mora germinibus uestitur tota tenellis
 Areola, & quanquam illius pars ista sub alto
 Arescat tecto, pluuiarum & muneris expers
 Squallcat aerei: pars illa perennibus umbris
 Diffugiat solem: pars haec quia celsior, ignei
 Syderis accessum lateris negat obice duri:
 Non tamen ulla sibi fuerant quae credita pridem
 Spe sine clementi pigro sub cespite clausit.
 Quin potius quae sicca feret, translata subactis
 Suscepit scrobibus, rediuuuo plena uirore
 Restituit, reparans numeroso semina fructu.
 Nunc opus ingenijs, docili nunc pectore & ore,
 Nomina quo possim uiresq; attingere tantae
 Messis, ut ingenti res paruae ornentur honore.

SALVIA .III.

Elelisagus prima praefulget honore locorum,
 Dulcis odore, grauis uirtute, atq; utilis haustu.
 Pluribus haec hominum morbis prodesse reperta.

Perpetuo

HORTVLVS.

50

Perpetuo uiridi meruit gaudere iuuenta.
Sed tolerat ciuile malum nam seua parentem
Progenies florum, fuerit ni dempta, perurit,
Et facit antiquos defungier inuida ramos.

RUTA .IIII.

Hoc nemus umbriferum pingit uiridissima ruta
Syluula cæruleæ, folijs quæ prædita paruis
Umbellas iaculata breues, spiramina uenti,
Et radios Phœbi, caules transmittit ad imos,
Attactuq; graues leni dispergit odores.
Hæc cum multiplici uigeat uirtute medelæ,
Dicitur occultis adprime obstare uenenis,
Toxicaq; inuasis incommoda pellere fibris.

ABROTANVM .V.

Nec minus abrotani promptum est mirarier alte
Pubentis frutices, & quas inspiciat aristas
Ramorum ubertas, tenues imitata capillos.
Huius odoratum lento cum uimine crinem
Peonijs carptum prodest miscere medelis.
Febribus obstat enim, telum fugat, adiuuat artus
Quos incerta premit furtiuæ iniuria guttae.
Præterea tot habet uires, quot fila comarum.

CUCURBITA .VI.

Haud secus altipetax, semente cucurbita uili
Assurgens, parmis foliorum suscitatur umbras

G a Ingentes

STRABI GALLI

Ingentes, crebrisq; iacit retinacula ramis.
 Ac uelut ulmum hederam implicuit cū frondibus altam
 Ruris ab usq; sinu toti sua brachia circum
 Laxa dedit ligno, summumq; secuta cacumen
 Corticis occultuit uiridi tutamine rugas:
 Aut arbutium uitis genus, arbore cum se
 Explicuit quauis, ramorumq; alta corymbis
 Vestit, & propria sursum se sponte leuauit.
 Visitur ergo rubens aliena in sede racemus
 Dependere, premit tabulata uirentia Bacchus,
 Pampinus & frondes discernit latior altas.
 Sic mea sic fragili de stirpe cucurbita surgens
 Diligit appositas sua sustentacula furcas,
 Atq; amplexa suas uncis tenet unguibus alnos.
 Ne uero insano diuelli turbine possit,
 Quot generat nodos, tot iam retinacula trudit.
 Et quoniam duplicem producunt singula funem,
 Undiq; fulturam dextra leuaq;prehendunt.
 Et uelut in fusum nentes cum pensa puellæ
 Mollia traiciunt, spirisq; ingentibus omnem
 Filorum seriem pulchros metantur in orbes,
 Sic uaga tortilibus stringunt amenta cathenis
 Salarum, teretes inuoluuntq; illico uirgas,
 Viribus & discunt alienis, tecta cauarum
 Ardua porticum uolucris superare natatu.

Iam quis

Iam quis poma queat ramis pendentia passim
 Mirari digne? quæ non minus undiq; certis
 Sunt formata uijs, quàm si tornatile lignum
 Inspicias medio rasum, quod mymphure constat.
 Illa quidem gracili primum demissa flagello
 Oblongo, tenuiq; ferunt ingentia collo
 Corpora, tum uastum laxatur in ilia pondus,
 Totum uenter habet, totum aluus, & intus aluntur
 Multa cauernoso seiunctim carcere grana,
 Quæ tibi consimilem possunt promittere messem.
 Ipsis quinetiam teneri sub tempore fructus
 Ante humor quàm clausa latens per uiscera sero
 Autumni aduentu rarefcet, & arida circum
 Restiterit cutis, inter opes trasire ciborum
 Sæpe uidemus, & ardenti sartagine pinguem
 Combibere aruinam, & placidum segmenta saporena
 Ebria multoties mensis præstare secundis.
 Si uero æstiuu sinitur spiramina solis
 Cum genitrice pati, & matura falce recidi,
 Idem foetus in assiduos formarier usus
 Vasorum poterit, uasto dum uiscera uentre
 Egerimus, facili radentes ilia torno.
 Nonnunquam hac ingens sextarius abditur aluo,
 Clauditur aut potior mensuræ portio plenæ
 Amphora, quæ piceo linitur dum glutine, seruat

STRABI GALLI

Incorrupta diu generosi dona Lyei.

PEPONES .VII.

Hoc simul in spatio, campi quo figitur imis
Hæc tam læta seges, uili quam carmine pinxi,
Visitur alterius uitis genus acre, per æquor
Serpere puluureum, & fructus nutrire rotundos
Pomorum. hæc species terræ super arida uulgo
Tecta iacens, clementa capit pulcherrima, donec
Solibus æstiuis flauos intincta colores
Messoris calathos matura fruge replet.
Tum uideas alijs oblongo stemmate uentrem
Demissum, nucis aut oui uersatilis instar:
Vel qualis manibus quondam suspensa supinis
Lucet, agens circum lomenti bulla saluam
Ante recens maceratur aquis quàm spuma refusis,
Dum lentescit adhuc digitis luctantibus, & se
Alternis uicibus, studioq; fricantibus uno
Inter utranq; manum, paruo fit paruus hiatus
Exitus: huc stricto lenis meat ore Noti uis,
Distenditq; cauum uitrea sub imagine pondus,
Et centrum medio confingit labile fundo,
Vndiq; conueniat cameri quo inflexio lecti.
Ergo calybs huius penetrat dum uiscera pomi,
Elicit humoris largos cum semine riuos
Multiplici: tum deinde cauum per plurima tergus
Frustra

*Frustra manu spargens hortorum letus opimas
Delicias conuiuia capit, candorq; saporq;
Oblectant fauces: nec duros illa molares
Esca stupere facit, facili sed mansa uoratu
Vi naturali frigus per uiscera nutrit.*

ABSYNTHIVM .VIII.

*Proximus absynthi frutices locus erigit acris,
Herbarum matrem simulantes uimine lento.
In folijs color est alius, ramisq; odor alter
Puberibus, longeq; saporis amarior haustus.
Feruentem domuisse sitim, depellere febres
Hoc solet auxilium clara uirtute probatum.
Si tibi praeterea caput acri forte dolore
Pulsetur subito, uel si uertigo fatiget,
Huius opem rimare, coquens frondentis amarane
Absynthi syluam, tum iura lebetes capaci
Effunde, & capitis perfunde cacumina summi.
Quo postquam ablueris graciles humore capillos,
Deuinctas frondes, superimposuisse memento.
Tum mollis fotos constringat fascia crines,
Et post non multas elapsi temporis horas
Hoc inter reliquas eius mirabere uires.*

MARRVBIVM .IX.

*Quid referam iuxta positi, nimiumq; potentis
Marrubij non uile genus, licet acrius ora*

G 4 Mordeat

STRABI GALLI

Mordeat, & longe gustum disiungat odore.
Dulce enim olet, non dulce sapit, sed pectoris ægros
Comprimit angores, tristi dum sumitur haustu,
Præcipue talis caleat si potus ab igni,
Et cœnam cyathis cogatur claudere crebris.
Si quando infensæ quæsitæ uenena nouercæ
Potibus immiscet, dapibusue aconita dolosis
Tristia confundunt, extemplo sumpta salubris
Potio marrubij, suspecta pericula pressat.

FOENICVLVM. X.

Nec marathri taceatur honor, quod stipite forte
Tollitur, & late ramorum brachia tendit,
Dulce satis gustu, dulcem satis addit odorem.
Hoc oculis quos umbra premit prodesse loquuntur.
Huius item semen, foetæ cum lacte capellæ
Absumptum, uentris fertur mollire tumorem,
Cunctantisq; moras dissoluere protinus alui.
Præterea radix marathri commixta liquori
Lenæo, tussim percepta repellit anhelam.

GLADIOLA .XI.

Te neq; transierim latæ cui libera lingue
Nomine digladij nomen facundia finxit.
Tu mihi purpurei progignis floris honorem,
Prima æstate gerens uiolæ iucunda nigellæ
Munera, uel qualis mensa sub Apollinis alta

Inuestis

HORTVLVS.

13

Inuestis pueri pro morte recens Hyacinthus
 Exijt, & regis signauit uertice nomen
 Radicis ramenta tuæ siccata fluenti
 Diluimus contusa mero, seuumq; dolorem
 Vesicæ premimus tali, non secius, arte.
 Pignore fullo tuo, lini candentia texta
 Efficit ut rigeant, dulcesq; imitentur odores.

LYBISTICVM .XII.

Inter odoratam memorare lybistica syluam
 Fortia, suadet amor parui diffusior horti.
 Hoc germen succo quamuis & odore, gemellis
 Orbibus officere, & tenebras inferre putetur,
 Semina sæpe tamen quæsitis addere curis
 Parua solent, famamq; aliena laude mereri.

CAEREFOLIVM .XIII.

Quæ tot bellorum, tot famosissima rerum
 Magnarum monumenta sacro pia conficis ore,
 Exiles Erato non dedignare meorum
 Diuitias olerum uersu perstringere mecum.
 Infirmis diuisa licet Macedonia ramis
 Spargitur, & crebris ignobile semen aristis
 Sufficit, illa tamen toto reparabilis anno
 Pauperiem largo solatur munere plebis
 Indignæ, nec non restringere sanguinis undas
 Corpore diffusas, facili solet obuia gustu.

G r Illa quoq;

STRABI GALLI

Illa quoq; infesto uenter dum forte dolore
Turbatur, fomenta super non irrita ducit,
Puleium sibimet frondesq; papaueris addens.

LILIVM .XIIII.

Lilia quo uersu candentia, carmine quoue
Ieiunæ macies satis efferat arida musæ?
Quorum candor habet niuei simulachra nitoris.
Dulcis odor, syluas imitatur flore Sabeas.
Non parius candore lapis, non nardus odore
Lilia nostra premit: nec non si perfidus anguis
Ingenitis collecta dolis serit ore uenena
Pestifero, cæcum per uulnus ad intima mortem
Corde feram mittens, pistillo lilia præstat
Commacerare graui, succosq; haurire falerno:
Si quod contusum est summo liuentis in ore
Ponatur punctim, tum iam dinoscere uires
Magnificas huiusce datur medicaminis ultro.
Hæc & iam laxis prodest contusio membris.

PAPAVER .XV.

Et cereale quidem nugarum in parte papauer
Hæc memorare placet, quod raptæ mœsta puellæ
Mater ut immensis optata obliuia mentem
Exuerent curis, fertur Latona uorasse.
Hoc simul auxilio carbunculus, ater ab imo
Pectore qui ructus nimium conuoluit amarus

Oris adusq;

HORTVLVS.

54

Oris adusq; fores, reprimi per sepe uidetur.
 Huius ad alta caput, granorum semine foetum
 Protento fragiliq; solet se tollere collo,
 Inq; modum mali, regio cui punica nomen
 Indidit, unius patulo sub pellis amictu
 Grana celebrandæ uirtutis plurima claudit,
 Deq; sono mandentis habet formabile nomen.

SCLAREA .XVI.

Hic umbrosa nouos inter Sclarea uirores,
 Stipite præualido assurgens, ramosq; comasq;
 Altius extollit: quæ quamuis rarius ulli
 Quæsitæ auxilio, medicorum penè putetur
 Effugisse manus, dulci tamen indita caldæ
 Et uires et odorati fermenta saporis
 Præstat, eam iuxta hortensis non extima costi
 Sylua latet, stomachiq; moras uentremq; salubri
 Prouocat auxilio, radicis munere coctæ.

MENTHA .XVII.

Nec mihi defuerit uulgaris copia menthæ
 Multa per et genera et species diuersa coloresq;
 Et uires: huius quoddam genus utile uocem
 Raucisonam claro rursus redhibere canori
 Posse putant, eius succos si fauce uorarit
 Ieiuna, quem crebra premens raucedo fatigat.
 Est aliud præpingue genus huiusce fructi,

G 6 Quodiam

STRABI GALLI

Quod iam non parui diffundat germinis umbras,
 Celsa ebuli sed more petens, à stipite forti
 Vndiq; maiores foliorum prorogat alas,
 Quis odor alter inest, pauloq; immitior haustus.
 Sed si qui uires, species, & nomina menthe
 Ad plenum memorare potest, sciat ille necesse est
 Aut quot Erythreo uolitent in gurgite pisces,
 Lemnius aut altum quot in aëra Mulciber ire
 Scintillas uastis uideat fornacibus Aetnae.

P V L E I V M . X V I I I .

Non patitur cunctas angustia carminis huius
 Pulei uirtutes celeri comprehendere uersu.
 Hoc apud Indorum tanti constare peritos
 Fertur, apud Gallos quanti ualet Indica nigri
 Congeries piperis. quis iam dubitare sinetur
 Hac herba plures leniri posse labores?
 Quam pretijs inhianter emit ditissima tantis
 Gens, hebenoq; auroq; fluens, & mira uolenti
 Quaeq; serens mundo. ó magni laudanda tonantis
 Virtus & ratio, nullis quæ munera terris
 Larga suæ non pandit opis. quæ rara sub isto
 Axe uidere soles, alijs in partibus horum
 Copia tanta iacet, quantam uilissima tecum
 Efficiunt: rursus quedam quæ spreta uidentur
 Forte tibi, magno mercantur ditia regna,

Altera ut

Altera ut alterius potiatur foenore tellus,
 Orbis & in toto per partes una domus sit.
 Puleium quàm decoctum curabit amice
 Et potu & fottu stomachum (mibi crede) morantem.
 Dum canimus quæ certa graui ratione tenemus,
 Quædam audita, & iam uerò miscere cothurno
 Fas ususq; sinit: ramum coniungito pulei
 Auriculæ, ne forte caput turbauerit æstus
 Solis in aërio si te perflarit aperto.
 Quod nisi me currens deponere uela Thalia
 Cogeret, ac tandem portus intrare moneret,
 Hinc tibi multiplices poteram decerpere flores.

A P I V M . X I X .

Quamuis in nostris apium uiles ceret hortis,
 Et solito id multi prodesse sapore notarent,
 Plura tamen proprijs medicamina uiribus, acri
 Exhibet auxilio, cuius si trita capessas
 Semina, torquentes urinæ frangere tricas
 Dicitur, ipsum etiam tenero cum germine mansum.
 Concoquit errantes stomachi penetrabilibus escas.
 Corporis hunc regem turbans si nausea uexet,
 Mox apium lymphæ tristiciq; bibatur aceto,
 Passio tum celeri cedit deuicta medelæ.

B E T T O N I C A . . X X .

Montibus & syluis, pratis & uallibus imis

Bettonicæ

STRABI GALLI

Bettonicæ pretiosa licet collectio cunctis
 Penè locis superet passim, tamen hanc quoq; noster
 Hortus habet, cultaq; docet mansuescere terra.
 Hæc tantum meruit generali nomine laudis,
 Ut si quid mea musa uelit superaddere, tandem
 Mole operis deuicta sui, iam sentiat, illa
 Utilitate minus quicquid deprompsit esse.
 Hanc uiridem si forte tuos coneris in usus
 Carpere, siccata mæ hyemi deponere pigra,
 Turbida siue tuas oblectant pocula fauces,
 Seu potius longo tibi defecata labore
 Dona placent, huius uirtus mirabilis herbæ
 Omnia sufficiet, quam quosdam pendere tanti
 Nouimus, ut contra, totum si iniuria corpus
 Impetit interius, muniri uiribus eius
 Sese posse rati, soleant haurire diebus
 Continuis hoc acre genus medicaminis almi.
 Præterea caput infesto si uulnere fractum
 Tabuerit, tum crebra terens imposito sacra
 Tegmina bettonicæ, statim mirabere uires
 Illius, in solidum fuerit dum clausa cicatrix.

AGRIMONIA . XXI .

Hic quoq; Sarcocolam, cãpos quæ plurima passim
 Vestit, & effœtis sylvarum inuenta sub umbris
 Nascitur, ordinibus facile est discernere pulchris.

Hæc præter

Hæc præter uarium latæ uirtutis honorem,
 Trita domat uentris prædirum & pota dolorem.
 Si quæ forte calybs infensus uulnera membris
 Indiderit nostris, huius tentare iubemur
 Auxilium, partiq; imponere tonsa patienti
 Germina, maturum nacturi hac arte uigorem,
 Sitamen addatur mordens cataplasmati acetum.

AMBROSIA. . XXII.

Haud procul Ambrosiam uulgo quã dicere mos est
 Erigitur, laudata quidem, sed an ista sit illa
 Cuius in antiquis creberrima mentio libris
 Fit, dubium est multis. Medici tamen arte suapte
 Hanc utcunq; colunt, tantum ue sanguinis hausta
 Absumit, quantum potus ingesserit aluo.

NEPETA . XXIII.

Herbarum in numero, quas hortulus ille recenti
 Semper prole creat, nepetæ non segnior exit
 Surculus, urticam folijs simulantibus, alto
 Vertice pergratum late largitus odorem.
 Hæc uarijs olim morborum accommoda curis,
 Non extrema alias inter decernitur herbas.
 Huius enim succus, roseo commixtus oliuo,
 Efficit unguentum, læsæ quod uulnera carnis
 Atq; cicatricum deformia signa nouarum
 Posse abolere aiunt, prisco reparare nitore,

Et remocare

STRABI GALLI

Et reuocare pilos plage quos forte recentis
Pestis hiulca tulit, sanie taboq; perosos.

RAPHANVS . XXIIII:

Hinc raphanum radice potens, latoq; comarum
Tegmine sublatum, extremus facit ordo uideri.
Cuius amara satis, quatienti uiscera tussim,
Mansa premit radix: triti quoq; seminis haustus
Eiusdem uitio pestis persæpe medetur.

ROSA . XXV.

Iam nisi me fessum uia longior indupediret,
Scrupeus atq; noui tereretur carminis ordo,
Debueram uiburna rosæ pretiosa metallo
Pactoli & niueis Arabum circumdare gemmis.
Hæc, quia non Tyrio Germania tingitur ostro,
Lata nec ardentise Gallia murice iactat,
Lutea purpureis reparat crementa quotannis,
Vbertum floris, tantum qui protinus omnes
Herbarum uicisse comas, uirtute & odore
Dicitur, ut merito florum flos esse feratur.
Inficit hic oleum proprio de nomine dictum,
Quod quàm sepe fiat mortalibus utile curis,
Nec meminisse potest hominum, nec dicere quisquam.
Huic famosa suos opponunt lilia flores,
Longus horum & iam spirans odor imbuit auras.
Sed si quis niuei candentia germina fructus

Triuerit

Triuerit, aspersi mirabitur illicet omnem
Nectaris ille fidem celeri perijisse meatu.

Hoc quia uirginitas fama subnixa beata
Flore nitet, quam si nullus labor exagitarit
Sordis, & illiciti non fregerit ardor amoris,
Flagrat odore suo. Porro si gloria pessum
Integritatis eat, fateor, mutabit odorem.
Hæc duo nanq; probabilium genera inclyta florum
Ecclesie summas signant per secula palmas,
Sanguine martyrij carpunt quæ dona rosarum,
Liliaq; in fidei gestant candore nitentis.

O mater uirgo, foecundo germine mater,
Virgo fide intacta, sponsi de nomine sponsa,
Sponsa, columba, domus, regina, fidelis amica,
Bello carpe rosas, leta arripe lilia pace,
Flos tibi sceptrigeno uenit generamine Iesse,
Unicus antiquæ reparator stirpis & auctor.
Lilia qui uerbis uitaq; dicauit amœna,
Morte rosas tingens, pacemq; & prælia membris
Liquit in orbe suis, uirtutem amplexus utranq;
Præmiaq; ambobus seruans æterna triumphis.

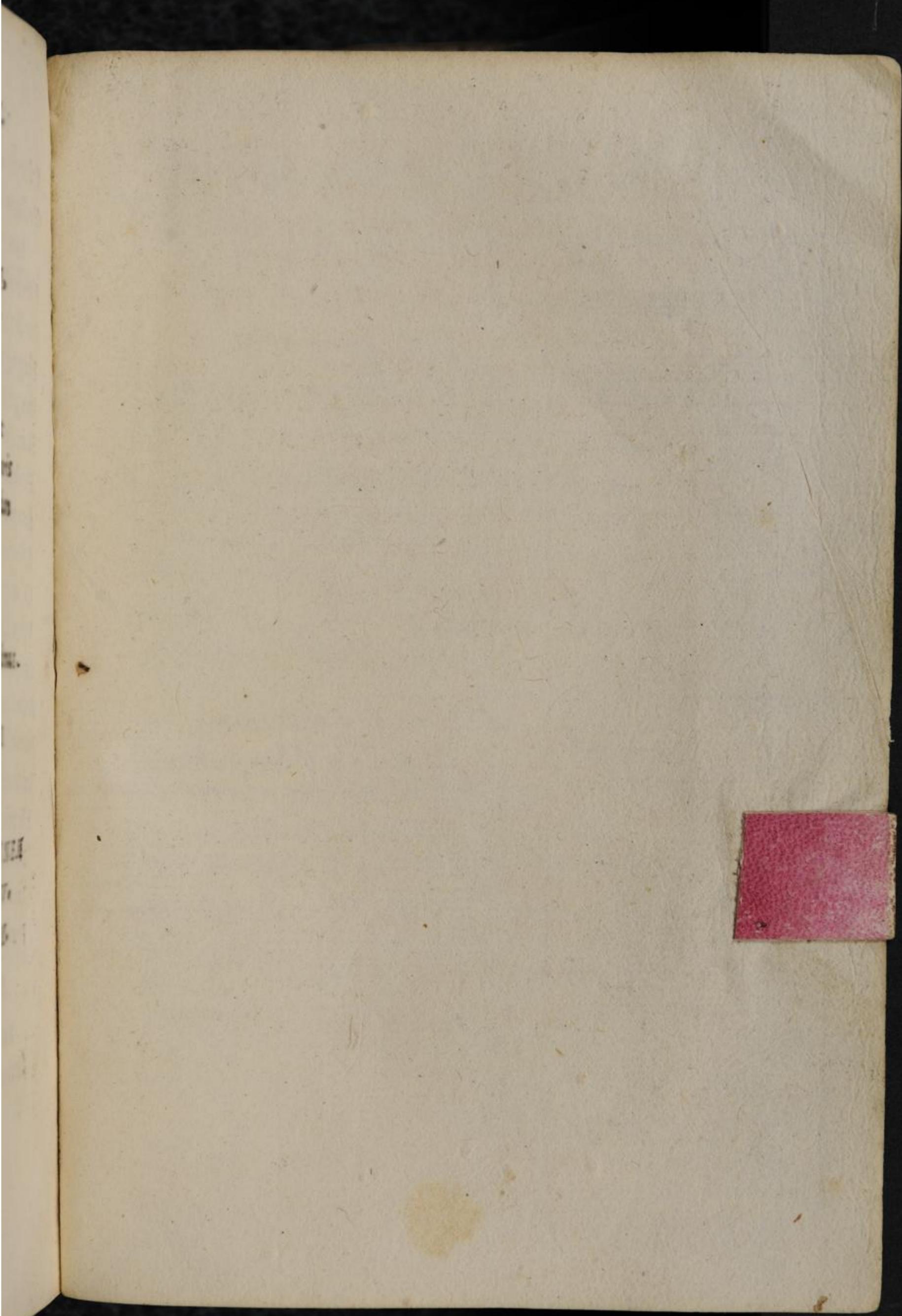
D I C A T I O O P V S C V L I .

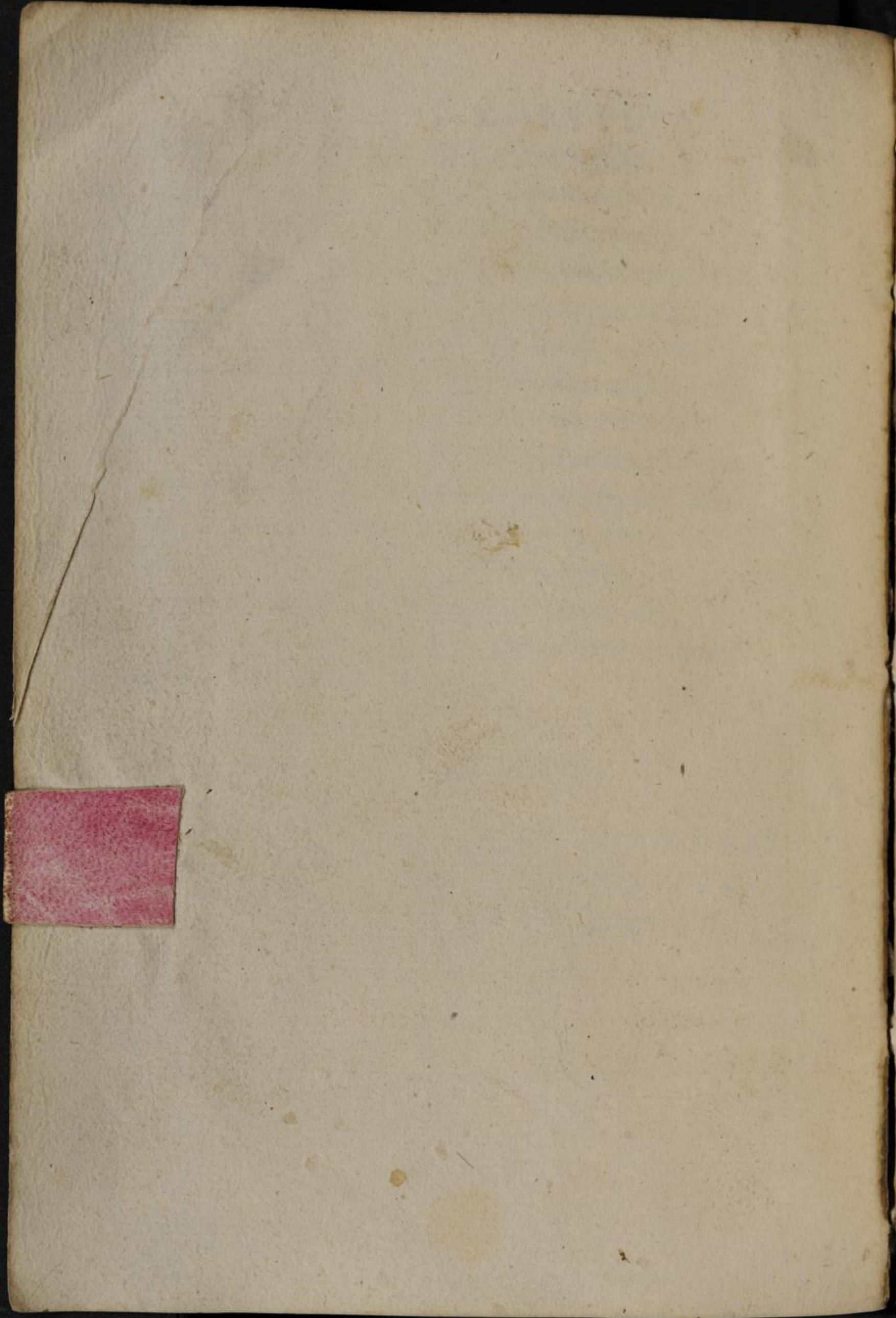
Hæc tibi seruitij munuscula uilia parui
Strabo tuus, Grimalde pater doctissime, seruus
Pectore

STRABI HORTVLVS.
Pectore deuoto, nullius ponderis offert.
Vt cum conseptu uiridis confederis horti
Super opacatas frondenti germine malos,
Persicus imparibus crines ubi diuidit umbris,
Dum tibi cana legunt tenera lanugine poma
Ludentes pueri, schola lætabunda tuorum,
Atq; uolis ingentia mala capacibus indunt,
Grandia conantes includere corpora palmis:
Quo moneare habeas nostri pater alme laboris
Dum relegis quæ dedo uolens, interq; legendum
Vt uitiosa seces deponco, placentia firmes.
Te deus æterna faciat uirtute uirentem,
Immarcescibilis palmam contingere uitæ,
Hoc pater, hoc natus, hoc spiritus annuat almus.

FINIS HORTVLI
STRABONIS.

BASILEAE APVD IOANNEM
FABRVM EMMEVM IV.
LIACENSEM. M. D. XXVII.

p
t
n
r
u
E
t
a
a
p
ci
in
pe
pe
te
ta

59

IOANNIS

ATROCIANI IN MACRVM
SCHOLIA.

IN ARTEMISIAM.

Herbarum uarias) Propositio est. Solent enim
Scriptores in suorum librorum principijs pro
ponere, id est, ostendere et docere, quid sint ad *proponit*
posterorū literis trāsmisuri. Sic Lucanus: Bella per ama-
thios, plus quā ciuilia campos, Iusq; datū sceleri ca-
nimus. Sic Vergil: Arma uirumq; cano. Sic Vale-
rius Flaccus: Prima deum magnis canimus freta per-
uia nautis. Sic etiam Naso Poëtarum ingeniosissimus
Fastorum opus ab elegantissima propositione exordi-
tur, quæ est: Tempora cum causis Latium digesta per
annum, Lapsaq; sub terras, orta q; signa canā. Et qæ
authores propositioni inuocationem uel commixtam
ponunt, uel statim subiungunt, cōiectura est, huic prin-
cipio aliquid deesse, quod tamen studioso lectori nihil
incōmodabit. Herbarum matrem) Ordo. Primo
ponere matrem herbarum puto iustum. cætera dicuntur
per parenthesim, id est, per interpositionē. Dedit ar-
temisia) artemisia ponitur hic materialiter. i. pro uoce
tantum, & est neutri generis, casusq; accusandi. Hu-
ius subaudi

SCHOLIA

eius, subaudi matris herbarum, cui græcus fermo dedit nomen artemisia. Opem, auxiliū et uirtutē. Fertur, dicitur. Prior recte ad plures relatū ab authore. Gellius in Noctibus li. 14. Quotiesq; usu uenisset, ut oēs isti magistratus eodem tēpore Romæ essent, qui eorū prior alijs esset, ei potissimum Senatus consulendi ius fuisse. Diana) Fuit hæc Iouis filia, et græce ἄρτεμις dicitur, hoc est, aërem uerberans, author Macrobius Saturnal. li. 7. cap. ult. Artemia, Dianæ sacra uocantur, in quibus faces gestabantur. Nomen, quod est Artemisia. Est autem Artemisia herba, quā Plinius ambrosiam existimat. Sunt qui putent, Artemisiam ab Artemisia Mausoli Cariae regis uxore dictam. Inuētrix, Diana. Eius, herbæ artemisie. Morbis muliebribus qui sunt morbi muliebres, id est, mulierū, hoc est, quibus mulieres infestatur, sequētia docent. Menstrua) Hæc etiam muliebria dicuntur, ut in Geneseos li. ca. 18. Erāt autē ambo senes, prouectæq; ætatis, et desierant Saræ fieri muliebria. Sunt autem menstrua mulierū profluentia singulis mensibus redeuntia. Hocq; facit) hoc est, sicut menstrua per artemisie decoctionem, quo fluāt, mouentur, ita etiā matrix per eiusdem herbæ decoctionem, si ineptior facta fuerit, a diuuatur. Matrix) Lactantius libro primo cap. 8. Non potest ex uiri femoribus et matrice Deus formatus esse. Macrobius Saturnal.

Morbi muliebres

Menstrua

hoc autē nō multū
 ut hosti hinc oris indunt
 Ind. q. stū om
 ando q. egriū
 infirmit afficit
 pater s. d. q. s. d. nam
 ra q. nix m. 2. mag
 fugitū pullit. y
 p. m. p. robatur. q. m.
 latus in purgant
 algar. annig. und
 uno uipori nō

no
 du
 ab

IN MACRVM.

60

turnalium libro. vij. Et tale est dicere ouum ante galli-
nam factum, ac si quis dicat matricem ante mulierem
factam. Et qui interrogat, quemadmodum gallina sine
ouo esse potuit, similis est interroganti, quo pacto homi-
nes facti sunt ante pudenda, de quibus homines pro-
creantur. De matrice loquitur Ambrosius Calepinus
ac de barbaro uocabulo in dictione locus. Similiter, in-
quit, locos pluraliter duntaxat mulieris uulvam, seu
uterum, & uulgo matricem appellamus. Hæc ille.
Cruda, non cocta. Mero, uino. Abortiuum, quod
abortum facere potest. Stericas) Stera uas foetum con-
seruans. Insignis eius affectio est, ubi obdurescit. Steri-
cas ergo, id est, stera, hoc est, matricis. Ciet, mouet et
producit. Ictericos, ictero morbo laborantes. Icteri-
rus, teut. gelsucht. Ictericici, teut. gelsüchtig. Opium,
succus ex papauere, habens per somnum uim, si copio-
sius sumatur, mortiferam. Hauستا) lege haustum: ut sit
opium haustum. Rubetis, ranis uenenosis. qui dati-
uus est à rubeta, & non à rubetum. Rubeta enim ra-
na uenenosa est, et à rubis, in quibus plerunq; uictitat,
nomen habet. Rubetum uero locus rubis consitus, uel
dumetum ubi sunt dumii.

Matrix

Deur etiam q m
si matrem pro uirga
accipit qui in Rom
nis matris est uel
id pro genaradu apta

Stera

Ictericus

Opium Ca

Rubeta

IN ABROTANVM.

Reperimus in scœio genere abrotanus, et in neutro
abrotanũ. Lucre. lib. 3. Abrotaniq; graues, & tristis

H a centaurea

SCHOLIA

DE hac liba plu centaurea. Serenus. Pullegium, abrotanum nitida cū
 ra Actus Almilu) mastice coctū. Hora. Abrotanum egro Nō audet, ni
 tib^o simpli. Gale si qui didicit, dare. Notum est quod sit nomen herbe.
 ny de simpli me
 2 dispendes

Ἰσχυροειδ

Ἀσθμα

Ἰσχυροειδ

Abrotoniū siue Abrotonia, nomē mulieris propriū:
 Quod ideo adnotauimus, ne quis alterū pro altero uel
 scribat uel legat. nec criticis nostris, sed literarum can
 didatis hæc scribimus. Sic quoq; dyspnoicis .i. diffi
 culter spirantibus. Est etiā circa fauces malum, ut dicit
 Celsus ille Cornelius in quarto, qđ apud Græcos aliud
 atq; aliud nomē habet, pro ut se extendit. omne in diffi
 cultate spirandi consistit: sed hæc, dū modica est, neque
 ex toto strangulat, δυσπνοια appellatur. cū uehemēs
 est, ut spirare aeger sine sono, & anhelatione nō possit,
 ἄσθμα. Cū accessit id quoq; ne nisi recta ceruice spiri
 tus trahatur, ὀρθόπνοια. Vuluarūq; querelis. i. ma
 tricū siue sterarum morbis. Schiasim, coxarū dolo
 rem. Illorū) serpentū. Sedat) cōpescit. Mixto amne
 aqua cōmixta. Mala) poma. Ver. Aurea mala decē.
 Vtrunq; hoc est, tam dolorē oculorū, quàm feruorē
 curabis. Venerē) coeundi libidinē. Potata, bibita.

IN ABSYNTHIVM.

Absynthi, pro absynthij. Sic Maro. Nec cura pe
 culi. Licet antiqui i genitiui nō geminauerint. Plu
 uie liquore, aqua pluuiali. Sub dio, sub coelo. Cœlum
 Græci Διὸς dicunt. Vnde adhuc sub dio fieri aliquid
 dicimus

Dispnoua ^{sqn aer diffinit} rathalmur

Spentis nis Asthma ^{sqn diffinit} rathalmur

Orthopnoia ^{sqn diffinit} rathalmur & opspnat

dicimus, cum non fit sub tecto. Deterges, auferes.

Huic, rutæ. Iri, herbæ sic dictæ. de qua in sequenti-
bus. Fungorū) Fungus est ulcus in sede simile fungo
terrestri. Lethifera, mortifera. Cicutæ) Huius suc-
cum herbæ bibentes moriuntur, quo Socrates uitã fi-
niuit. Persius. Barbatū crede magistrum Dicere, sor-
bitio tollit quem dira cicutæ. Suggillatis, qui ex per-
cussione tumore maculamq; contraxerunt. Nausea,
uomendi appetitus. Inguinis, pudendarum partium.

Denigrat crines) Hic attendat q̄bus rufi crines mo-
lesti sunt. Cæroto) Cærotum siue cæratū, q̄d̄ vulneri-
bus superponi solet. Arcam, quod in arca cōtinetur.

Cataplasma, emplastrū siue malagma, quod constat
ex floribus, eorumq; surculis, & axungia. Steræ, ma-
trici. Manare, fluere. Non modice, plurimū. Vn-
guine, unguento, quale descripsit. Sacris, festis. Ca-
pitolina sede, templo Apollinis q̄d̄ in Capitolio erat.
Est Capitolium locus Romæ, sic dictus à capite hoīs
ibi reperto, dū foderent fundamenta. Antea enim Tar-
peius mōs dicebatur, à uirgine uestali Tarpeia, quæ ibi
à Sabinis necata atq; sepulta fuit. Vide candide lector,
q̄ tersa carmina scribat Macer noster. Nec propterea
ignoramus aliū hoc noīe fuisse, cuius in fastis meminit
Ouidius. Fuit etiā alius Macer Macro Ouidiano iu-
nior, ad quē scribit Plinius Secūdus libro Epistolarū

S C H O L I A

Secundo. Quisquis autem hic *Macer* sit, relinquimus ociosis, & superstitiosis quibusdam inquirendum. Et quia etiam Macro pliniano iunior, credimus ob similitudinem materiae, quam Ovidianus conscripsit, *Macri* nomine appellatū, huius utilissimi operis authorē. Vel quia hic liber forsā sine titulo (ut fit interdum) repertus est, putarunt lectores *Macrum* esse, qui tempore *Nasonis* eleganter de herbarum uiribus scripsisse dicitur.

I N V R T I C A M.

Quod nobis *urtica*, Graecis est ἀκαλήφη. Tenētis) Potest tenētis esse uel genitiuus uel accusatiuus. Si est accusatiuus, ex pone, tenētes digitos, id est, q̄ *urticā* tenent. Si uero genitiuus est, ex pone, digitos illius qui eam, hoc est, *urticam* tenet. Sed expositio per casum accusandi elegantior est. Colicis, colicam passionem habentibus. Est colica passio aegritudo maximi cruciatus in uentre sub cingulo in intestino, quod colon dicitur. Parotidas, accusatiuus graecus. Sunt parotides apostemata secus aures. πᾶσα enim ad significat, & ὄτα aures dicuntur, teutonice, orenmutzel.

Podagræ, pedum dolori. *Podagram* Ouidius uocat nodosam, *Persius* lapidosam. Ouidius. Soluere nodosam nescit medicina *podagram*. *Persius*. Sequitur lapidosa *podagra*. Naribus impositus) Sunt haec diligenter

ligenter notanda. *Vuluam*) Improprrie hic accipit *wuluam*. *Pleuriticos*, laterum morbo laborantes. *Pleuritis pleuritidis morbus laterum* satis asper, & dicitur ἀπό τῆς πλεύρας, id est, à latere. Hinc *pleuriticus*, teste Cornelio, qui hunc morbum patitur, non *pleureticus* *Lotium*, urinam. *Vua*) *Vua* morbus est, quem Græci *staphilen* uocant, & circa fauces fit. dicta, quia sicut uua dependet. *Si quadrupes*) Hoc etiam Varro docet de re rustica. *Vulua*) Iterum improprie ponitur *wulua*. Nam *wulua* proprie non est, quod illiterati literatores intelligunt, sed uterus siue matrix hoc nomine significatur. *Illius*, urticæ.

IN ALLIVM.

Quod Latini *allium*, Græci uocant σκόροδον. *Cum ueste*, cum putamine, siue folliculo quo circumdatur. *Secundas*) *Secundæ arum*, pluralis numeri tantum, pro membrana illa, qua partus obuolutus utero prodit. dictæ, quod nascentem infantem sequantur.

Phreniticis) *Phrenitis* siue *phrene*, est morbus lædens mentem, & ad insaniam furoremq; deducens. Latine dicitur *delirium*. Inde *phreniticus* per *i* in antepenultia (teste Hermolao Barbaro) q̄ eo uitio laborat, q̄ latine *dilirus* uel *mēte captus* dici potest. Sūt tamen tria insanie genera, de q̄bus in 3. Cels. *Tenesmon*) *Tenesmus*, de quo Cels. li. 4. est cū frequens, sed irrita de-

S C H O L I A

sidendi, deijciēdiq; cupiditas est, cū inflāmatione ac tu-
more sedis mucosa, et sanguinolenta quaedā egerentis.

I N P L A N T A G I N E M.

Dysenteria

Geminæ, duæ. Ventrē fluentē, uentris profluuiū.
Dysentericos, dysenteriam patientes. Dysenteria lati-
ne dicitur tormen: & est intestinorū exulceratio. teut.
rot rūr. Inde torminosi & dysenterici, qui patiūtur.

Ciliaci
Scrophæ

Ciliacos, qui ex uitio stomachi uentris profluuiū pa-
tiuntur. Scrophas, apostemata sub lingua. Hydro-
picis, hydropisi laborantibus. Est hydropisis uel hy-
drops aqua intercus. teut. wassersucht. Asthmati-
cos, anhelitum cum difficultate ducentes. quorū mor-
bus dicitur asthma. Nec dicendū est asmatici & asma.

Hydrops
Asthmatici

Gingiuæ

Hæmophthysicos, sanguinem spuētes. Gingiuas)
à gignēdis dentibus gingiuæ dictæ sunt. teut. daß zan
fleisch. Radicem eius, plantaginis. Quartanis, febri-
bus quarta die redeuntibus. Amnis, aquæ. Axūgia,
interior porci pinguedo inueterata. sic dicta, q; plau-
strorū axes ea ungantur, quo facilius circū eos rote-
uertantur. Parotidas. de his in urtica.

Axungia

I N R V T A M.

Pleuresis

Pleuresim) Pleuritis morbus, quē recētiores pleu-
resim uocant. de hoc in scholijs urticæ. Arthreticos,
arthretica, hoc est, morbo articulari laborantes. hi no-
stra lingua gliedsüchtig appellantur. Clysterio, instru-
mento

Arthretica

IN MACRVM.

63

mento, quo aluus repurgari consuevit. ē longū in clysterio corripuit. Clyster, in gto clysteris penul. longa, ut character characteris etiā penult. longa proferri debet contra abusum. Carycis) Caryca est genus ficuū. Caryra
 Herpeta) Dicuntur herpetæ ulcera quæ serpūt. Aco Herpeta
 ras, capitis ulcera. Ozœnas) Ozœna morbus, cū ul Ozœna
 cera circa nares sunt, plurē sue crustæ, et odorē fœdū
 habēt. cui malo uix potest succurri. Mustela) Miris
 est quod narrat de mustelis. Butyro) Mediam huius Bu
 dictionis corripit Macer, quāuis Gallus præcipiat: Ta
 men excipis inde butyrum. Coliq; podicis. Antido Amidorum
 tum, hoc dici potest ex contrario datū. nam contraria
 cōtrarijs curātur. Et declinari potest antidotū in neu
 tro, et antidotus in fœio genere. Gellius li. 14. Huius re
 gis antidotus celebratissima, quæ mitridates appella
 tur. Remediū cōtra uenena datū, uocatur antidotus.

IN APIVM.

Apex, caput. Alcides, Hercules. Poris apertis,
 per poros apertos. Sunt aut poris, meatus, per quos su Pori
 dor exit. Mage, idem qd magis. Hoc itidem, hoc est,
 etiam prouocat urinas apij semen fortius haustū. Apo Apoxima
 xima, aqua cocta cū uarijs condimentis. Lymphæ,
 aquæ. Aegris, infirmis. Turpis lentigo) Turpē qdē Lentigo
 reddūt hoīem lentignes, quæ sunt maculæ subrufæ, et
 interdū nigrae in facie & alibi, ad lentium similitudi-

H s nem

S C H O L I A

nem, dicuntur & lenticulae, & græce hipopia.

I N M A L V A M.

Althæam) Althæ cū th aspirato, & cum diphthongo scribi debet. Nam græce ἄλθαῖα scribitur: quare author non bene, neq; recte eius etymologiam prosequitur. Est & Althæa proprium Meleagri matris nomen. Terebinthinæ .i. resinæ terebinthi arboris, nigrum lignum cum splendore proferentis, habentisq; soliditatem in buxi speciem. Apostemata) Est apostema uomica, quæ & suppuratio à Latinis, cum concursus mali humoris in aliqua pte corporis factus est. teut. ein geschwer. Tardas, officio suo non fungentes, partum citius, ut debent, non sequentes. Pestiferos, uenenosos, hoc est, uenenosorum animantium.

I N A N E T V M.

Cyathos) Cyathus paruum poculum. Iuue. Caridiaco nūquam cyathum missurus amico. Digestio tarda, difficultas digerēdi. Vis egestiua, uis egerendi. Visum nocet) Recte uerbo nocet accusatiuum subiūxit. Noceo enim tam accusatiuo quàm datiuo iungitur, ut noceo te uel tuis rebus. Clystere) Mediam huius uocis cōtra naturā corripit. Illis, ulceribus membri uirilis.

Hæmorrhoidis, hæmorrhoidim patiētibus. Est hæmorrhoidis in sede, cū ora uenarum sanguinem fundūt: nec solū sedem uexat, sed in ora uulvæ foeminarū incidere

etiāne

etiam cōsuevit. Condylomata) Condyloma cū y græ-
co morbus, qui nascitur circa coronam ani, siue podicis
tuberculum insanabile.

IN BETONICAM.

Cum pusca, commixtione quadam aquæ & uini.

Emphicos, quibus collectio facta est in pulmone, uel
sanguinem spuentes, ut quidam interpretantur. Cum
mulsa, portione ex uino melleq; confecta. Dicimus autē
mulsa & mulsum: quæ tamen quidam distinguunt di-
centes. Mulsa est potio ex aqua & melle confecta: sed
mulsum uinum est attico melle temperatum. Lumina,
oculos. Ouid. Parcite luminibus. Vomica, tumor in
corpore purulentus, à uomendo dicta. Plautus accipit
uomicam pro marsuppio nummis adimpleto. Quid,
inquit, in hoc collo tibi tumet? Respondet: uomica est.

Passo) Hoc genere liquoris, qđ ex uua passa cogitur.

Steras, matrices. Ictericos, morbo ictero laborātes.

IN SAVINAM.

Iuuat anthracas) describit ipse qđ sibi uelit hoc noīs di-
cēs: Bona quæ etc. Mēstrua deducit) Plin. de mēstruis
hæc li. 7. Sed nihil facile reperitur mulierū pfluuio ma-
gis monstriferum. Acescunt superuentu musta, orta ste-
rilescunt, fruges moriuntur, hortorum germina et fru-
ctus arborum, quibus insedere, decidunt, speculorum
fulgor aspectu ipso hebetatur, acies ferri præstriguntur,
eborisque nitor, aluei apium moriuntur, æs etiam,
atq; fer

Menstruum

SCHOLIA

atq; ferrum rubigo protinus corrumpit, odorq; dirus
aëra, & in rabiem aguntur gustato eo canes, atq; insa-
nabilis ueneno morsus infigitur. Hæc ille.

IN PORRUM.

Cum ptisana) De hoc uocabulo sic Ambrosius Ca-
lepinus. Ptisana hordeum decorticatū, uel hordei suc-
cus, siue aqua. Apud Columel. uidetur esse pultis genus
ex farina hordeacea, in qua est maxia uis instaurandi
uires & nutriendi. Ptisanarium, uas in quo coquitur.

Lethale, id est, mortiferū. Fundēdo, cū infunditur.

IN CAMOMILLAM.

Hypocondria) Hypocondrion uocāt nōnulli partē
corporis ubi ilia. alij lagaron. hæc Perottus. Cum lo-
tio, urina. Aegylopas) Aegylope abscessus est pusillus
oblōgusq; sub ipsum palpebræ torulū. officit lumibus.

IN NEPETAM. hanc libram Aristo. d' m mentu' comitari

Schiasim, coxarū dolorem. Anhelos, difficulter
spirantes. cataplasma, emplastrū, quod et malagma.

IN PVLLEGIVM.

Pusca, aquæ & uini cōmixtione. Nausea, uomen
diappetitus. Papulas, pustulas, tubercula. Spleneti-
cis, ex splene laborantibus.

IN FOENICVLVM.

Luminibus, oculis. Ptisana, de hac lege scholia in
porrum. Hydropicos, Hydropisi laborantes. Fo-
mento)

IN MACRVM.

Gr.

mento) Fomentum à fouendo, hoc est, nutriēdo. Vnde fomenta dicuntur applicationes rerū calidarū, seu humidarum ad partes corporis lesas, et medēdi gratia, quæ & fōtus appellantur. Virga uirilis, mēbrū uirile.

IN ACIDVLAM.

Herpeta mordax) recte mordax. quia herpeta est ulcus quod serpit. Podagræ, pedū dolori. Cataplasmata, emplastra sunt. Sed uidetur hic poni pro participio passiuo. Cephalargia, morbus quo totū caput infestatur, qui & cephalea. Hemicranici ab hemicrania sunt, qui dimidia parte capitis laborāt. Manantia, fluentia. Flegmatis, pituitæ.

IN PORTVLACAM.

Portulaca) Hęc herbā, inquit Amb. Cale. peplion Græci dicunt. Herba est frigida et humida, quæ dentium tollit stuporem. Hæmophthisicis, sanguinē spuētibus.

IN ROSAM.

Stericis, id est, steræ, hoc est matricis. Phœbo. i. sole. Medelarū. i. medicinarū, medicamētorū. Sic supra illius succum dicit utilē ad faciēda collyria, id est, medicamenta oculorum. Hora. Oculis collyria lippis. Iuuenal. Et prurit frictus ocelli Angulus, inspecta genesi collyria poscit.

IN SATVREIAM.

Lethargus) lethargus interdū pro furioso ponitur & phrene

SCHOLIA

Et phrenitico. Hora. Ut lethargicus hic cum sit pugil,
et medicum urget. Videturque lethargus non absimilis
phrenisi, de quo ita Celsus in tertio loquitur: Alter quoque
morbus est phrenitico contrarius, in illa difficilis som-
nus, prompta ad omnem audaciam mens est. at in hoc
marcor, et inexpugnabilis penè dormiendi necessitas.

IN LIGUSTICVM.

Colicis, colica passione laborantibus, de qua in su-
perioribus. Peptica uirtus, id est uis digestiua. Anti-
dotis, remedijs contra uenena datis.

IN CAEREFOLIUM.

Axungia, interior porci pinguedo inueterata.
Parotidas, apostemata secus aures. Temporibus) Re-
cte temporibus, et non timporibus legitur. Tempus
pars capitis. Habet caput duo tempora, unum à de-
xtra, alterum à sinistra, sic dicta, quia anni in eis co-
gnoscentur.

IN NASTVRTIUM.

Lichenas) Lichen in masculino genere, et non li-
chena, ut quidam proferunt, latine mentagra dicitur.
Cornelius Celsus hoc malum papulas nominat.
Vitium utrunque, tam prurigo capitis, quam ulce-
ra turpia.

IN SINAPIVM.

Fungos, u'cera in sede. Phibisimque, talem mor-
bum, quo

bum, quo pulmonis exulceratio fit ex pituita à capite distillante. Sinapismus, confectio ex sinapio cum cæteris adiungendis. Scrophas, apostemata sub lingua.

Steræ, matricis. Alopecias) Hoc malum fit cū profluuio capillorum. Alopeciam morbum inde dici Galenus arbitratur, cum alibi, tum apud Hippocratem sententiarum libro sexto, quia vulpina sit affectio. Quod approbat item Paulus Aegineta libro tertio.

Vbi in humano capite areas, & glabreta capillus deciduus facit. Idem erat Ophiasis. Sed hæc à serpente, inquit Galenus, cui similis est, nominis rationem ducit. Ex succi prauitate utraque res consurgit, quemadmodum Madarosis, id est, glabritas. Plura in Cornelij Celsi de medicina libro sexto. Cæterum, quod in grecis monumentis ad hunc usum comperi, minime dissimulandum. Est, inquiunt, pathos psiloticum, hoc est, decutiens pilos morbus, Alopecia dictus ex proprietate urinæ animalis eius. Vbi enim lotium id fuerit adfusum, euestigio infructuosus efficitur locus, arescentibus herbis, nec succrescentibus nouis.

Morbum hunc inuenio ἀλωπεκίασις dici quoque. Hæc Cælius libro decimo antiquarum lectionum Capite quadragesimo primo. Perihodica febris) Medici perihodicas febres eas uocant, quæ certis quibusque temporibus, quasi statis definitis que horis, ueniunt, id est, abeunt

Alopecia

SCHOLIA

id est, abeunt, & quodam quasi circuitu facto rursus redeunt, ut sunt tertianæ & quartanæ.

IN CAULEM.

Cancros) Cancer morbus à similitudine cancri. pro quo cancer cancri, & cancer canceris legitur. Alumen, salsuginē terræ. Hæc efficitur hyeme ex aqua & limo, & æstivis solibus maturatur. Fœnogræco) Fœnogræcū genus herbæ, alias Aegoceros dictū, quoniā semen corniculis simile habet. Arthreticos, morbo articulari laborantes. Podagræ, dolori pedum. Qui prius est caules. i. q. prius comedit. Vuæ, morbo faucium.

IN ORIGANVM.

Oxifabi) Tu lege oxibaphi, hoc est, hemina, quæ dimidium sextarij continet. Pondere, mensura. Acoras, ulcera capitis. Amne, aqua. Ictericos, ictero morbo laborantes. Irino, hoc ab iris, qd̄ est herbæ nomē, deductum est. Oliuo, oleo. Caryca, ficū genus.

IN VIOLAS.

Ragadias) Ragadia, quæ & ragades, fissuræ sunt & rimæ inter sedis vitia annumeratæ. Amne recēti, aqua recenti. Furfur) Furfures morbus capillorum.

IN HYSOPVM.

Est hysopum) Hæc dictio apud Græcos scribitur cū ω, quare Macer præter naturā eius mediam corripuit. Catarrhum, morbum qui fit ex distillatione humoris ex

IN MACRV M.

67

moris ex capite cū nocumēto. Phthisimq; morbū illū.

IN POEONIAM.

Scotosim) Scotosis est obtenebratio quæ fit in oculis ex uertigine, uel alio uitio capitis. Illius radix) mirū est qđ hic narrat author. Steras, uuluas, matrices.

IN BORAGVM.

Vngvine, unguēto. Modus retinēdi examina. Cul-
tores, rustici. Strumas, tumores in collo oriētes. unde
strumosi. Dysentericos, torminosos. Ciliacos, ex ui-
tio stomachi uentris profluuiū patiētes. Asthmaticis,
sussuriosis. Orthopnoicis) Sunt orthopnoici qui ha-
bent difficultatē spirandi, ut nisi recta ceruice stent, spi-
rare nō possint. Est enim ὀρθόπν rectū, & πνέω spi-
ro. quos Galeni interpretes, et medici recētiores ortho-
noicos corrupto enūciāt: & ipsum morbū corruptius
orthoniam. Lumina, oculos.

IN COLVBRINAM.

Polypus, humor præter naturā in naribus cōsistēs,
à similitudine polypi marini piscis cognoīatus, q; eius
carni similis sit. In hoc aut morbo, caro interiora nasi
occupat intumescēs, agitq; radices plurimas, quæ tan-
quā pedes sunt. Inde polyposus, q; patitur polypū. Nec
est audiēda hæc differētia: Polypus est piscis, polypus
est læsio carnis. nā semp̄ habet primā longam. Hora.
Polypus Agnæ. Hæmophthificis, sanguinē spuētibus.

I Syringia

S C H O L I A

Fistula.

Syringia, fistulas. Est fistula ulcus altū, angustum, et callosum in corpore, siue ex uulnere sit, siue ex uitio orto, quod ad suppurationē uenerit. Feruentia uulnera) Tu lege phagedenica i. quæ phagedena facit. Phagedena dicta à φαγῆναι, à comedendo, exulceratio est usq; ad ossa celeriter depascens cū inflāmatione, saniē male olentē emittens, & mortē inducēs. & apud Columellam est morbus, quē in iumētis uermē appellant.

Phagedena.

pernio.

Bryonia, uitis genus. Cui pernio nomē) Pernio est morbus pedum ex nimio frigore proueniens, & calca neū infestans, cuius diminutiuum perniunculus.

I N H E L L E B O R V M .

Quartana.

Lymphaticis, furiosis. Nā creditū est ab antiquis, qui in fonte imaginem Nymphæ uidisset, furore percipi. Quartanis, subaudi febribus. Legimus Platonem scripsisse, Qui quartanam passus conualuerit, uiresq; integras recuperauerit, fidelius, constantiusque postea ualiturum. Vide Gell. lib. 17. cap. 12.

I N I V S Q V I A M V M .

Rheuma.

Pacare, lenire et sedare. Reuma, eruptio siue fluxus, à ῥέω quod est fluo. Dicitur etiā in eodem significato reumatismus. Maniam, id est, insaniam. Vnde Maniaci dicuntur furoris morbo laborantes.

Mania.

I N M A L V A M .

Cacostomacham, id est, stomacho malum afferentē.

Aegylopas

IN MACRUM.

68

Aegylopas) de his supra. Puncturis apii) Solēt enim apes, cum figant aculeum, pungere. Acoras, capitis ulcera. Furfur, Morbus capillorum. Ignem sacrū) Sacer ignis est morbus, quem sancti Antonij ignem uocant. Dicitur & pruna, & ignis persicus, & carbo, & à Dioscoride uocatur ἐρυγίπελας, alij formicam miliarem uocant. Dicitur item anthrax. Magna tamē est apud Arabes, & medicos recentiores de pruna & igne persico uel sacro ambiguitas. Alij prunā, atq; carbonem nō idem malū, sed diuersa existimant: cū tamē quod ab Auicenna pruna dicitur, à Galeno carbo latine uocatur, & græce ἀνθραξ, quamuis idem significet græce anthrax quod carbo latine.

Ignis scti Antonij

Anthrax.

IN PARATELLAM.

Aproximate. i. aqua cocta cū uarijs condimentis. Et uersus quidem hic stare nō potest, quia duplam corripuit. Gargarizetur) Hic iterum corripuit duplam. Gargarizetur, id est, ad guttur reuocetur.

Aproxima.

IN LOLIUM.

Zernas, impetiginem, foedationem cutis serpente cū pruritu: uel siccam et asperam scabiē. Quidā dicūt hoc malū serpiginem dici. Schiasis, coxarum dolor.

Zernis.

IN CICVTAM.

Merum tepidum, uinū tepidū. Periculum, pro periculū causa metri. Epiphoras, morbū oculorū, quem

Epiphora.

I a uulgo

SCHOLIA

wulgo lachrymam uocant, cū descēsus humoris oculos angit. & dicitur ab ἐποφῆσιν, hoc est ab inferendo, & de alijs mēbris: cuius morbi sepe meminit Plinius.

Lumina, oculi. Sacer ignis) Sancti Antonij ignis wulgo dictus. Herpeta, ulcus serpēs. Si pecten) Lege pectus. Cataplasmes, cataplasmate inungas.

IN PIPER.

Thoracis, pectoris. Perihodica febris, certo tēpore ueniēs ac rediēs. Scrophas, apostemata sub lingua. A scrophis hoc malū nomen accepit. quoniā eo etiam scrophæ afficiūtur. Stercoris humani) hoc dicitur oleum. Antidotis, remedijs contra uenena datis.

IN PYRETRVM.

Gargarizetur, in guttur reuocetur. et iterū duplā corripuit. Vuam, morbū faucium. Caducis, morbo comitiali laborātibus. Unguen tale, tale unguentū.

Paralyticus) Paralysis neruorū dissolutio. inde paralyticus dicitur. Tetanus, ceruicis morbus, qui rectā & immobilem ceruicē rigore neruorū intendit. & qui hūc morbū patiūtur, Tetanici, et latine obstipi uocātur

IN CINNAMA.

Catarrhus) Hoc nomē latine fluxionē seu distillationē significat. Hydropicis, hydropisi laborantibus.

Reptiliū, serpentū. Lentigine, macula, de qua sup.

Impete, Impetignē intelligit, quæ wulgo uolatica dicitur.

citur. Secundū alios foedatio cutis serpens cū pruritu. Alij definiūt morbum scabiei similē squamosum, corpusq; dehonestantē. Hæmorrhoidarū) Quid sit hæmorrhoids iam sæpe auditum esse credo in supradictis.

Potio dragmas) Drachmas scribendū et legendū est hic, et in alijs locis huius authoris ubi hoc nomine utitur. Est aut drachma cū ch aspirato genus pōderis, constans ex. 18. siliquis, id est, tribus scrupulis. Drachmon eadē scriptura fuit, teste Iulio Polluce, Atheniensium numisma. Hoc dragma, huius dragmatis cum g, id apud Græcos dicitur, qui apud nos manipulus. Drama, atis sine ch & sine g, dicitur ut in scœnis agi fabula solet, ubi diuersæ personæ introducuntur, & alijs accedentibus, alijs aut discedentibus à diuersis, & ad diuersos, textus narratiōis expletur. Hinc dramaticus stilus dicitur, qui mixtus nō est, ubi Poëta nusquam loquitur.

IN COSTVM.

Geminæ species, duæ. Arabes) Horū regio Arabia ultra Pelusiacū ostiū est, ad rubrum pertinens mare. Et est triplex: una Felix, alia Petraea, alia Deserta. Et ab Arabia fit arabs & arabus, teste Seruio sup lib. 7. Aeneidos: ac etiā arabicus & arabius. Verg. li. præfatio. Hircanisue, arabisue parant. Vuluæ, matricis.

Pessaria) Pessariū genus medicaminis. Lumbricos) Lumbrici proprie uermes terreni, à lubricitate dicti,

I § à quibus

S C H O L I A

à quibus uentris uermes nihil differunt. Lentigine)
 Quid sit lentigo iam saepe dictum est. Venerem, actū
 uenerewm. Ante febris typum, id est, antequam si-
 gnum redituræ febris accipias. Subuenit schiasi, id
 est, iuuat coxarum dolorem.

I N T H V S.

Thus) Sunt qui tradant hoc nomen à glebis tun-
 dendis dictum. quia glebæ tunduntur, cum quibus
 fluens ex arboribus coalescit. Alij cum th aspirato scri-
 bunt, à θύω græco uerbo deriuantes, quod est sacrifi-
 co Nascitur autem thus in felice Arabia, & duplici
 uindemia colligitur: quarum prior est circa canis or-
 tum, secunda est uerno tempore. Inciditur enim cor-
 tex arboris thuriferæ, qua maxime uidetur esse præ-
 gnans, & ubi tenuissimus tenditur cortex. Huius di-
 minutium thusculum, quo usus est Plautus in Aulu-
 laria. Hoc, inquit, thusculum emi, & hasce coronas flo-
 reas. Recentia, id est, recenter facta. Pingui porci-
 no, axungia. Hæmophthificis, id est, sanguinem
 spuentibus. Albuminis oui) Albumē quod est in ouo
 album. Vitellus uero, quod croceum. Sectæ, incisæ,
 uulneratæ, quæ iam per incisionem & uulnus patet.
 Origano, herbæ de qua supra. Cataplasma ualens,
 id est, efficax emplastrum.

In aloën

Sunt aloē) hoc est, Aloe habet duas species. Sub-
rubes, id est, parum rubet. Est autē aloē aloēs græca di-
ctio, & significat herbam amarissimam. Vnde Iuuen.
Plus aloēs quàm mellis habet, id est, plus amaritudi-
nis habet. Phlegmate, id est, pituita. Ictericos, id
est, morbum regum patientes. Quare autem icterus
dicatur morbus regius, reddit Samonicus rationem
duobus uersibus.

Regius est uero signatus nomine morbus,
Molliter hic quoniam celsa curatur in aula.

Dicitur autē icterus ab ictero, de qua Plin. lib. 30. na-
turalis historiæ. Auis, inquit, icterus uocatur à colore,
qua si spectetur sanari id malum tradunt, et auē mori.
Hanc putant quidam latine uocari galbulam. Testi-
culorum) Diminutiuum à testis, quod est membrum
uirile, sic dictus, quod sit uirilitatis testis. Testiculari est
iumentis maribus foeminas, uel foeminis mares admo-
uere. Apostema, quod nos abscessum corporis dici-
mus, de quo supra. Oculorum) quos sæpe uocat lu-
mina, & hoc non sine auctoritate ueterum. Est autem
oculus dictus ab occulendo, q̄ ciliarū tegminibus occu-
latur. Quā pretiosissimā corporis partem nostra, hoc
est, germanica lingua noiare non possumus, nisi latino
uocabulo corrupto, qđ est oc. Pudeat ergo clamatores

S C H O L I A

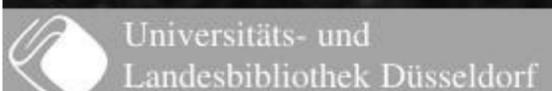
quosdam dicere, hebræa, græca, & latina lingua prorsus nō indigemus, cū sint res innumeræ, quas nunq̄ tonicis nominibus appellabis, sed potius græcis & latinis uocibus significabis. Quarū rerū catalogū texere nō est nostri instituti. nā breuitati studemus, & ad finē festinamus, nō quod labor nobis sit molestus, sed q̄ nos temporis angustia urgeat. Quod si nō esset, paulo copiosius Macrum hūc tractauissemus. Et quia ceptum est de oculo, uidebimus quæ mala eundem infestare soleant. Sunt aut̄ hæc mala, quorū nomina sunt hæc: *Taraxis*, *ophthalmia*, *epiphora*, *φλεγμων* id est accensio, *ὄιθημα* tumor, *ἐμφύσημα* inflatio, *scirrosus*, *chemosis*, *anthrax*, *Strabismus*, *spasmus*, *palmus*, *myopia*, *gangrena*, *ulcus*, *putredo*, *fistula*, & multa alia, de quibus lege *Cœliū Antiq. Lect. li. 4. ca. ult.* Si fricatur) *Frico* habet primā breuē. *Verg. Geor. li. 3. Fricat arbore costas.* Et *Macer* alibi: *Vrticæ folijs reuocatur uulua fricata.* Lege ergo ut uersus stet, si refricetur eo cum uino &cæ. *Dragma*) lege *drachmas*, ut supra. *Cholerā*) Vnde *cholerici*. *Pilulis*) *Pilula* quasi parua pila. Et ea uenena, quæ hac forma sumimus, uulgo *pilulas* nominamus. Hæ græco uocabulo *catapotia* dicuntur. Hæc bone lector boni consulas precamur.

FINIS SCHOLIORVM
IN MACRVM.

IOANNIS ATROCIANI SCHOLIA IN STRABI GALLI HORTVLVM.

Purima tranquilla) Quis unquam in re tam hu-
 mili scripsit carmē elegantius, atq; magis doctū
 lector optime, quā sit hoc Strabi Galli Poëtæ
 & Theologi carmē: qui non minus diuinarū literarū
 peritia, quā humanarū sciētia claruit? Fuit hic Stra-
 bus in cœnobio Fuldensi monachus. utinā multos tales
 haberemus monachos, qui & uiuentes & mortui pro-
 desent. Tranquilla, id est, quietæ. Insignia, id est, or-
 namenta. *Pæstana*) Pæstum, teste Seruio in quartis
 Georg. est oppidum Calabriae, in quo uno anno bis na-
 scitur rosa. Huius meminit Verg. loco præfato sic. For-
 sitan & pingues hortos quæ cura colendi Ornaret ca-
 nerem, biferiq; rosaria Pæsti. Hinc Strabus ait, Pæsta-
 næ arti. Sicut Ouidius de Arte Pæstana rosas, dicēs
 Caltha q; Pæstana uincat odore rosas. Obscœni
 Priapi) Quid sibi uelit quod dicit obscœni Priapi se-
 quentia declarabunt. Hic Priapus fuit de Lampsaco
 ciuitate Helleponti, de qua pulsus propter uirilis mem-
 bri magnitudinem, post in numerū deorum receptus,
 meruit numem esse hortorum. De hoc Horat. Nam si
 nes dextra coërcet, Obscœnoq; rubet porrectus ab in-

*In Iurania oppidum
 Pæstum ab antiquis po-
 domia appellatum qd
 ante florida regio
 sit plurimi poetæ lo-
 ut Sir propheta
 di ego oderam uir-
 ta rosaria pæsti
 Sub matulino ro-
 ta raris nero
 Obscœni priapi
 lassit dixit ob m-
 bri uirilis magni-
 tudine & turpitu-
 dine*

SCHOLIA

Et custos furva atque guine palus. Ast importunas uolucres in uertice arum
 N. annu & falre do Terret fixa. Dicitur autem praesse hortis. Verg.
 saligna Hellepontiaci seruet tutela Priapi. Inde Priapismus, cum genitales partes in suam longitudinem
 protenduntur, & in circulum intumescunt sine appetitu Veneris. Sed labor & studiū) Audiant segnes et
 ociosi, qui uelut animantia uentri dedita, optimas horas pessime collocant. Ver orbis primū caput. i. uer
 num tēpus est principiū orbis. Vult igitur mundum
 Martio conditum fuisse mense, propterea, q̄ eo mense
 oīa succrescant, Vel ob eam causam, quod Exodi. xij.
 ca. mēsis hic dicitur anni primus. Sunt qui Septembrē
 asserant mundi initium. Et hoc ideo, quia tunc omnia
 nascentia perfectiora sunt. Nā in Deuteronomio legimus
 cap. xxxij. Dei opera perfecta sunt. Quae sententia multis, tanquam probabilior, arridet. Sed hic nihil
 certi habemus, nisi quod constat ex scriptura Deū cœlum & terram condidisse. ut Psal. c. xx. Auxilium
 meum a domino, qui fecit cœlum & terram. Saturni
 dente) Ligonem intelligit. Nam Saturnus peritiam ruris, et satorū oīm primus edocuisse traditur. Comple
 xibus urticarū) Versus spondaicus, qui habet miram
 in hac sententia gratiā. Persius. Sic costam longo sub
 duximus apennino. Sed tolerat ciuile malū) Quid parat ciuile

Annū quoddam priapismū esse uul
 gū sunt mēbi u
 ralis tentiginē

rat ciuile bellum? Abundantia rerū. Ita ad bellum ciuile respiciens Strabus, loquitur de saluia, sed tolerat ciuile malum. Nam sicut hoc malum ex abundantia natum perdit ciuitatē, ni caueris: ita sæua progenies florum, parentē, fuerit ni dempta, perurit. De cuius loci elegancia satis cogitare nequeo. Precamur igitur Strabo, ut ipsius molliter ossa quiescant. Nam illud uel unico hoc ingenij sui specimine meruit uir immortalitate dignus, & quē omnes legant dignissimus. Adprime, ualde. Terē. Id arbitror in uita adprime utile esse. Toxica, uenena. Promptū est mirarier) Paragoge est in uerbo mirarier. Sic etiā Pers. Satyra .1. At pulchrum est digito mōstrari et dicier hic est. Pæonijs, medicina libus. Pæon enim fuit rei medicæ peritissimus. Haud secus altipetax) In descriptiōe cucurbitæ nō ouat, sed triūphat Strabus noster citra oēm cōtrouersiam oīm monachorū ingeniosissimus, doctissimusq;. Bacchus, botri premūt tabulata uirētia. In sano turbine, impetu uētorū, et maxie colluctantiū. Cū pensa puellæ) Vergilianū hoc, sicut id qđ seqtur: Spirisq; ingētib. Amēnta, ligamina. Mymphure, ligno qđ loro circūuolutū circūagūt fabri in opibus tornādis. Formarier) iterū pagoge. Lyei, Bacchi. Intelligit aut uina p dona Lyei. Lomentū) Lomentū, inqt Calep. Græci uocāt λείωμα, qđ tritū pprie significat. Noti, uenti. spēs p gnrē.

Lura, liquo

S C H O L I A

*Iura, liquorem. Vnde iusculum. Cacumina summi
 capitis, uerticē. Extemplo, statim. Liquori Lenæo,
 uino. Nam Bacchus dicitur Lenæus. Georg. li. 2. Huc
 pater ó Lenæe tuis hic omnia plena Muneribus. La
 tie, Romanæ. Inuestis, imberbis. Hyacinthus) Hic
 adulescens Amiclæus fuit pulcher & honestus satis, di
 lectus Apollini. quem cū Apollo imprudens disco ne
 casset, mutauit in florē sui nominis. Lege Palephatū de
 nō credendis fabulosis narrationibus. Gemellis orbi
 bus, oculis. Erato. Verg. lib. 10. Nunc age qui reges
 Erato, quæ tempora rerū, Quis Latio antiquo fuerit
 status. Est Erato Musarū una, quæ Iouis filia à Poëtis
 fingūtur. Parius lapis, marmor. Paros, inquit So
 linus, marmore nobilis ab Delo oppido frequētissime,
 prius Minoia quàm Paros dicta. Ingenitis dolis, in
 natis. Raptæ, à Plutone rege inferorū, quæ raptū de
 scribit Ouid in Metamor. & Seneca de raptu Proser
 pine. Puellæ, Proserpinæ filia Cereris. Latona, fi
 lia Cæi Titani, mater Apollinis & Diane. Caldæ)
 Syncope est caldæ pro calidæ. Quidam faciūt differen
 tiam inter calidum & caldum, dicētes, calidum sponte,
 nullo extrinsecus calorem suggerente, ut ignis & spi
 ritus noster, qui corpus animat. Caldum uero aliūde.
 Species diuersa coloresq;) Versus hypmeter. Pro
 rogat, extendit. Erythræo, rubro. Gurgite) Tapino
 sis. Lene*

sis. Lemnius Mulciber, Vulcanus. Homerus (authore Servio in. 8. Aeneid.) dicit Vulcanum de aëre precipitatum in terras, quod omne fulmen de aëre cadit. Quod quia crebro in Lemnū insulam iacitur, ideo in eam dicitur cecidisse Vulcanus. Aetnae, montis Siciliae. De quo Verg. li. Aeneid. 3. sic.

Portus ab accessu uentorū immotus, & ingens
Ipse, sed horrificis iuxta tonat Aetna ruinis.
Interdumq; atram prorumpit ad aethera nubem,
Turbine fumantem piceo, & candente fauilla,
Attollitq; globos flammaram, & sydera lambit.

Pulei) Syneresis est, & sic pulei fit disyllabum. O magni laudanda) Consydera lector optime, consydera inquam, hic diuinam prouidentiam. Canimus, metricè eloquimur. Canere enim est Poëtarum. Coniūgito pulei) Iterum syneresis. Ita etiam Maro in Aeglogis. Furtumq; Promethei. Thalia una ex nouem musis.

Portus intrare, absoluere & finire carmen hoc.
Mole, difficultate. Verg.

Tantæ molis erat Romanam condere gentem.

Pendere, aestimare. Si quæ forte calybs) Metonymia. Calybs, gladius. Indupediret, impediret. sed ratione uersus dixit, indupediret, pro impediret. Sic nuper metri gratia coactus sum scribere indupator, pro imperator, pro imagine imperatoris Turcarum. Epi-

gramma

S C H O L I A

gramma, quod scripsimus, sic habet:

Hic est Turcarum foedissimus induperator,

Christicolas misere qui ferit ense ferox.

Hanc procul à nobis pestem, sæuiq; tyranni

Rhomphæam, princeps arceat omnipotens.

Pactoli, fluuij Lidie, à Tmolo Ciliciæ monte orientis.

Vergilius lib. x. Aeneidos:

Exercentq; uiri, Pactolusq; irrigat auro. Iuuenal:

Quod Tagus & Rutila Pactolus uoluit arena. Et

apud omnes o producitur. Tyrio ostro, purpura,

quæ in Phœnicia, cuius Tyrus urbs est, præclarissima

reperitur. O' mater uirgo) Mariam uirginem ac-

cipe. Strabo tuus) Hic uocat se Strabonem,

Strabus enim hoc loco stare non posset.

F I N I S .

X *scribble*

Car
ca
no
p
S

f
per
C